

Proces verbaal van de hoorzittingen¹ te Deventer over de overgave van Groenlo op 14 augustus 1606.

N.B. op de eerste 30 pagina's is de originele tekst weergegeven. Vanaf pagina 31 is de tekst in hedendaags Nederlands opgenomen.

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog belegerde Ambrogio Spinola in 1606 met een Spaans leger de sedert 1597 in Staatse handen zijnde stad Grol. De stad gaf zich op maandag 14 augustus 1606 na 10 dagen beleg over. Het Staatse garnizoen sloot een akkoord om met wapens, vlaggen en bagage te vertrekken. Het garnizoen trok met grote haast met hun bagage die dag tegen de avond de stad uit. Hun werd daarvoor slechts twee uur de tijd gegeven uit vrees dat Maurits alsnog tot ontzet zou arriveren. De 1100 gezonde soldaten die de stad verlieten, lieten het slagveld met elf stuks geschut achter.

Prins Maurits was twee dagen eerder te Zutphen bezig om vóór het overgaan van Grol zijn leger te versterken om Grol te gaan ontzetten. Al vroeg in de ochtend van de 15de augustus trok Maurits met zijn leger van Zutphen naar Doesburg met de bedoeling vandaar de volgende dag naar Grol te marcheren om de stad te ontzetten. Dan moesten de belegerden de stad nog wel een dag of twee kunnen houden. Te Doesburg bereikte Maurits die dag echter kort na de middag vanuit Zutphen het bericht, dat de gouverneur van Grol kolonel Diederik van Dorth met de compagnieën die binnen Grol in garnizoen hadden gelegen, daar was aangekomen.

Woensdag 16 augustus arriveerde van Dorth te Doesburg. Aan de in de tent van Maurits vergaderende Raad van State vertelde hij dat de vijand op drie plaatsen in de bolwerken was gekomen en deze had ondergraven en mijngangen had aangelegd, gereed zijnde om daarin mijnen te laten springen. Het lag toen niet in zijn vermogen de plaats langer te verdedigen, door de onwilligheid van de soldaten, die zich klein in getal achtende (hoewel 1100 gezonde soldaten daaruit gekomen zijn) en zeer vermoeid zijnde geweigerd hadden aan de nodige afsnijdingen van binnen te werken, om deze daarna niet te hoeven verdedigen, hoe hij hen ook levensmiddelen en geld had aangeboden. Ze hadden zelfs aangekondigd, dat als de gouverneur niet met de vijand tot een akkoord wilde komen zij zelf zouden gaan onderhandelen.

De Raad van State, geschrokken van dit verslag van de gebeurtenissen, besloot daarop terstond 'behoorlijke informatie in te winnen om daerin voorts gedaan te worden exemplaarlijk en naar behoren'.

Al op donderdag 17 augustus werd Van Dorth door de in het leger aanwezige gedeputeerden van de Raad van State verhoord. Het verslag van dit verhoor luidt als volgt:

Den XVII^{en} Augusti 1606 is ten overstaan vande heeren Buth ende Kruijs byden advocat fiscal der generaliteyt gehoirt ende geexamineert geweest Jonkheer Diderich van Dorth colonnel gecommandeert hebbende binnen Grol, ende gevraecht op het overgeven der voorscreven Stadt, verclaert dat de buijtenwercken seer groot van besettinghe zijn geweest ende dat het volck deur continuelijck waken, schieten ende arbeijden seer gematteert zijnde ende weijnich in t'getal om zulck werck te besetten, veroirsaect heeft dat den vijandt eerst geforceert heeft de halve mane voor t'bagijnen bolwerck, ende dat de ghene die de bewaernisse vandien bevolen was, het selve als eerlijcke soldaten so langhe gedisputeert hebben tot dat zelfs hij die spreect hemluyden belast heeft omme te retireren. Zeijt dat de Engelschen in die halve mane laghen. Zeijt dat de tweede halve mane voor den mussenberch noch onvolmaect was doch soe verre gebracht datter wacht is gehouden worde, ende dat de gelegerthen van die halve mane sulcx was dat den vijandt d'selve lichtelijck souden affgesneden hebben deur de contrescherpe sulcx dattet niet mogelijk was eenighe retraicte

¹ Het proces verbaal van deze verhoren is aanwezig in het Algemeen Rijksarchief te Den Haag
Archiefblok: Staten-Generaal 1550-1796
Toegang: 1.01.06 (brievenboeken – loketkast - secrete kast)
Inv. nr.: 12548-133

daer uijt te doen, t'welck veroirsaecte dat hij de spiessen uijt de selve halve mane dede nemen ende in de contrescharpe leggen, latende in die verste halve mane ontrent XXX off XL musquettiers wesende Francoisen. Zeijt dat twee Francoisen naer den vijandt overliepen ende dat den vijandt doen aenstonts daerop aenviel ende wolten forceerden soe dat de musquettiers tselve verliepen ende is it geschiet drie daghe voor t'overgaen vande Stadt. Zeijt dat den vijandt soe seer accelereerde ende een volcks stuerde dat hij binnen XXIIII uijren drie stucken op t'verst werck plantede ende daer mede opde bolwercken schoot. Zeijt datse acht batterien hadden gemaect ende mette stucken van d'eenen in d'andere liepen ende hier ende daer schoten daer zy t'meeste voordeel conde doen. Zeijt dat de derde halve mane voor de Levelder poorte den volgenden nacht wierdt verlaten bijden compagnien daer over Slooth commandeerde ende de wachte aldaer hadde, sonder dat de selve ten uijtersten worde gedisputeert ofte oick last hadden van hem die spreect om die te verlaten, soo dat Graeff Hendrick van den Bherghe naer t'overgeven vande Stadt hem die spreect vraechde wie de wacht aldaer hadde gehad, thoonende mine als off zij heur debvoir niet wel en hadden gedaen. Zeijt dat den vijandt de verste dier halve manen hebbende daerdeur hij approchen heeft gemaect ende gecommen is tot op de grachte ende heeft dye twee plaetssen daer die grachte ondiepst ende engste was galeien gemaect, ende daer mede deur gecommen tot bijden wal, hemluyden van binnen willende abuseren dat zij souden mejnen dat den vijandt noch in de wallen niet en was, overmits de galeien noch een stuck weechs vande wallen aff waren, doende niettemin bij nachte eenich volck voorts over tot in de wal loopen die aldaer sapperden ende mineerden, soe dat den vijandt hem en mejnde t'eenemael ende t'seffens te doen onverdacht wech springhen. Zeijt dat aen de derde approche daer de grachte wel aen het diepste ende wijtste was de vijandt twee swimmers bij nachte hadde over gesonden die een ancker over trocken ende vast maeckten, waer naer den vijandt bij lichten daghe in den tijt van anderhalff uijre een brugghe over haelden gevest zijnde met delen. Zeijt dat den vijandt alsoe op dese plaetssen in de wallen gecommen zijnde zij en genootsaect zijn geweest de buytenwercken te verlaten uijtgesondert drie halve manen ende een ravelin die sij noch met volck hielden beset, dan doch in mejninghe om eenighe vandien mede te verlaten indien den vijandt assault opde Stadt hadde gedaen. Zeijt dat zij van binnen teghen elcke approche een retrenchement hebben begonnen te maken dat halff volmaect zijnde hen niet mogelijk en is geweest soe om de cortheijt des tijts als om die swackheijt ende matheijt van t'volck als oick om de onwillichen van de soldaten ende burgheren deselve voorts op te doen maken, ende en conde niemant meer aen t'wercken krijghen ende dat de burgheren de soldaten ende oick vele officieren ende selfs eenighe capiteynen seer kleinhartich maecten, te meer soe elck ende wel mercken conde dat de vyandt op drie plaetssen tsevens van meeninghe was storm aen te brenghen, en dat hij lancx de face vande twee bolwercken hadde gesappeert ende dat de borstweringhe selfs eensdeels waren affgefallen ende dat de reste alleen en gestuttet was omme in doen vallen teghens datse den minen souden doen springen die sij in drie bolwercken hadden gemaect. Zeijt dat hij alle den capiteynen selve ernstelijcke vermaende omme haere soldaten te doen wercken ende dat de capiteyn Lemle verclaerde dat hij zijn soldaten daertoe niet en conde krijghen, ende dat d'andere capiteynen wel seyden dat sij des souden doen. Dan de wercken en advanceerden niet. Zeijt dan meest alle het geschut van binnen al schadeloos geschoten ende gesprongen was uijtgesondert noch twee vande cleijnste ijsere stucken ende waren noch twee ofte drie cleijne metale velstuckens heel met eenen metalen drielinck die achteruijt verlopen was. Zeijt dat de s..ken stucken binnen Grol alsvoren geseijt is. De burgeren metten bhurgemeesteren ende richteren bij hem die spreect zijn gecommen t'savonts voor t'overgaen vande plaetsse, versoeckende dat hij wilde insien de resolutie van den vijandt omme de plaetsse te winnen. Ende de swackheijt van t'volck omme te resisteren ende dat hij geen oirsake en wilden zijn van heurluyden verderff, dat hij metten vijandt in een goet appointement wilde treden. Zeijt dat hij hemluyden gantsch affsloech

ende geen gehoor voren dien tijt wilde geven, ende dat des anderen daeghs s' morgens vroeck die eerste bhurgemeesteren mitsgaders de richteren wederom bij hem die spreekt zijn gecommen, versoeckende ernstelijcken dat hij doch metten vijandt in accoord wilde treden, bevelende hem op sijn sielen salicheyt het verlies van hun leven mitsgaders harer vrouwen ende kinderen, seggende voor redenen dat zij den gelegentheijt van den guarnisoene wel wisten ende den perplexiteijt ende resolutien van de officieren ende soldaten beter hadden geremarqueert als hij selffs ende dat zij niet bastant en waren omme des vijandts drie assaulten te resisteren, daer bij voughende dat eenighe van de ghenen den welcken betrouwt was de wachte aen de Levelder poorte op het naderen den voorgaenden nacht deur sekeren alarm onder heurluyden ontstaen van t'rondeel waren aff geloopt geweest ende indien hij tot geen appointment en wilden verstaen, versochten dat hij hun ten minste wilde accorderen met wijff ende kinderen uijten Stadt te trecken, waerop hij zeijde niet te cunnen doen ende gaff vorder den burgheren voor antwoirdt wel te weten des vijandts intentie ende wat hij daer teghens te doen hadde, maer dat hij op dat versochten point niet en conde resolveren dan dat hij den anderen capiteynen daer op soude doen vergaderen, ende dien volgende ende oick om andere redenen als van de apparenten assaults ende oft oirbaer was dien te verwachten dede hij die spreekt alle de capiteynen teghens acht uyren in den crijchsrade vergaderen, alwaer naer verscheijden discourssen van d'een ende d'anderen op den soberen staet vande soldaten, den capiteyn Hacquet dewelcke commandeerde over vier compagnien op het mussen bolwerck alwaer de brugghe aengebracht was, expresselyck verclaerde datmen geen en soude hebben te maken dat zijnen troupen eenich assault van den vijandt soude verwachten, overmits zij soe seer gematteert ende gediscourageert waren, dat zij niet meer en mochten ende dat sij uijten discoursse ende sobere minen van diverschen andere capiteynen wel conden speuren dat zij niet van meyninghe en waren den voorscreven assault te verwachten. Zeijt dat wegens de propositie daer van schreftelijck ontwerp is gedaen, hij die spreekt voorchedraghen heeft oftemen den vijandt in alle drie de plaetsses daer hij breschen gemaect hadde, zijnen force soudent cunnen resisteren, ende of zij oick met hare soldaten de selve breschen ten uijtersten wilden ende conden mainteneren, waerop enparighe resolutie es genomen dat aengesien de swackheijt ende lanckduijrighen fatiguen causerende discouragie vande soldaten onmogelyck was omme op de drie breschen eenich assault te verwachten ende de plaetse te defenderen, men met den vijandt in appointment soude treden. Zeyt dat vele van hemluyden voor t'resolveren wel discours ge..ijsen Zeijden dat men de plaetse wel behoorde te defenderen ende de voorscreven drie assaulten te verwachten, maer als men op de redenen ende middelen vandien quam te disputeren wisten zij int mintste daer van geen te geven ende hebben eyntelyck mede geresolveert alsvoren. Zeijt dat den vijandt van begin tot den leste toe de Stadt noijt heeft gesommeert ende dat hij brieven van zijne Excellentie sittende in de crijchsraet te eenyghe daghen voor t'overgaan vande Stadt hadde ontfanghen die hij communiceerde metten capiteynen Gelder ende Rijswijck, als oudthste capiteynen ende gaff den anderen capiteynen te verstaen dat zijne Excellentie hemluyden soude comen ontsetten ende dat zijne Excellentie tselve onder hooghe belasten hemluyden aen schreeff maer dat hij den respectiven capiteynen den precisen dach wanneer tselve soude geschieden niet heeft geopenbaert op dat den vijandt daer van deur eenighen overloopers niet en soude worden geadverteert. Zeijt dat in de leste vergaderinghe vande crijchsrade alwaer de voorscreven resolutie es gesloten geworden, hij die spreekt voorgedraghen heeft het ontset t'welck voorhanden was, ende es oick aengemerct dat den vijandt alreeds in t'marcheren was omme zijn bataillons te formeren ende de assaulten aen te brenghen, waer hij die spreekt vraeghde off men het ontset off de voorscreven drie assaulten soude moghen verwachten. Zeijt dat int accorderen metten vyandt hij die spreekt versocht heeft acht daghen tijts omme te verwachten off zijne Excellentie hem eenich secours soude willen doen, mitsgaders omme te hebben twee vande beste stucken mette dependentien vandien maer dat den vijandt hun tselve

heeft affgeslaghen, seggende zulck versoeck maer pro forma te wesen ende dat hij hun gelegentheyte wel wiste. Gevraecht zijnde oft hij den capiteynen lijsten affgevordert heeft vande stercten van hunne compagnien, zeijt dat hij achtien compagnien sterck is geweest ende hunlyuden sulcx dicwils heeft affgevordert, dan siende dat zij daer innen swaricheijt maecten, heeft hij om den capiteynen niet in teeghen te wesen ende hen oick niet onwillich te maken totten dienst, alleenen de vier capiteynen die over de troupen commandeerden elcx affgevordert de stercte van heure troupen ende hoe vele soldaten zij conden opde wachte brengen. Zeijt dat zij hem die verclaringhe tot diversche reijssen hebben gedaen onder belofte dat zij des den heren Staten niet en souden aendien, op dat zij van heure crancken, absenten ende gequetsten niet en souden worden gefrustreert, ende dat hem de gesonde meest geleghen zijnde sij omme die beter te weten daer toe heeft gecondescendeert maer dat in t'begin van t'belegh t'getal der gesonde hem tot derthien hondert toe zyn aengegeven geweest hoewel hij op velen nae zulcken getal in t'leste noch aen de wallen nocte opden wachten heeft cunnen mercken nijettegenstaende hij wist datse stercker in getal waren als zij hem hadden aengegeven. Zeijt dat vande Francoisen verscheijden sich hebben vercroepen ende oick eenighe van andere natien, sich verbergende tot acht ofte neghen van eene compagnie. Zeijt verder geen assistentie gehadt te hebben behalve van een ofte twee capiteynen onder den welcken den capiteyn Rijswijck en is. Zeijt dat indien men naerder onderrechtighe soude begeren van t'gene binnen wel es gepasseert dat daer van sullen cunnen getuyghen den predicant, den kwartiermeester van Bartenbergh ende eenighe ruyteren inde selve compagnie des burghemeesteren rigtgens zelve ende den ..p.ek. Zeijt dat den kwartiermeester t'savonts voor t'parlamenteren heeft gehoirt dat eenighen vande troupen van Hacquet zijden indien den gouverneur niet wil parlamenteren soe sullen wij selfs den trommel doen slaen, doch wiste hen den kwartiermeester de compagnie daerse onder waren niet aen te wijsen. Zeijt dat vande selven troupen eenighen zijn geweest die geduijrende den crijchsraet of dat men den trommel soude slaen omme te parlamenteren de hoeden opde spiessen hebben gestoken, ende datmen Steven Jansz soude moghen ondervraghen van wat compagnie die soldaten zijn geweest.

Ende verclaerde alle tselve alsboven waerachtich te zijn ende verder over te cunnen seggen, ende was onderteyckent Diderich van Dorth.

Aldus gedaen ende gehoirt byden voors. fiscal ten overstaen ende ten daghe, maende ende jare alsboven,

J. van Dalen.ee.

Al de volgende dag vergaderde de Raad van State te Doesburg over deze verklaring van Van Dorth. Men vond dat noch Van Dorth noch de kapiteins en de soldaten zich vrij konden pleiten en schuldig waren aan het verlies van Grol. Die hoorden in staat van beschuldiging te worden gesteld en er zou verder onderzoek gedaan moeten worden, maar eerst zou aan prins Maurits en zijn neef graaf Willem Lodewijk gevraagd moeten worden hoe zij tegen deze zaak aankeken. Met name wilde men weten of voor de persoon van Van Dorth of voor de anderen bijzondere omstandigheden in aanmerking dienden te worden genomen. In dat geval en als men bovendien niet iedereen een verhoor zou afnemen, 'was het beter de zaak te laten zoals die is'.

De Raad van State had direct na de eerste verklaring van Van Dorth op 16 augustus daarover bericht gezonden aan de Staten Generaal. Vooral omdat de overgave van de stad het gevolg was van de onwil van de soldaten om te arbeiden besloten de Staten Generaal op 28 augustus de Raad van State op te dragen zich grondig te oriënteren op hetgeen te Grol was voorgevallen. Als ze inderdaad zouden bevinden dat de stad was overgegeven als gevolg van onwil van de soldaten moest men, anderen ten voorbeeld, terstond tot bestraffing van de schuldigen overgaan zonder deze zaak op enige wijze te laten vertragen of tegenwerken. Men merkte op dat 'zeer verscheydentlijck ende vreempt' werd gesproken over hetgeen binnen Grol tijdens de verdediging en overgave van de stad was gebeurd en vond het daarom nodig

dat er een grondig onderzoek werd ingesteld, vooral naar wat er verteld werd over een kapitein, die zijn soldaten gedurende zes weken niet zou hebben betaald.

Te Doesburg werd op 17 augustus door de secretaris van de krijgsraad die binnen Grol had gelegen alsnog de resolutie opgeschreven die op de 14de augustus te Grol door de verzamelde kapiteins unaniem was aangenomen

Op heden den XVII^{en} augusti anno 1606 byden heeren die verclaerden in presentie vande heeren But ende Cruijs te wesen d'originele resolutie byde handt van de secretaris vande crysraedt binnen Grol geschreven sulx dselve aldaer inde vergaderinghe was genomen. Overcien binnen Doesburch den XVII^{en} augustusti anno 1606.

Op huijden den 14de augusti 1606 heeft die heer collonnel Dorth an die samptlicke capiteinen deser Garnisoun Gronlo voorgehouden oft men den vijandt in alle drij plaatsse daer hij bresse gemaect hadde sijn fortesse solden kunnen resisteren ende oft zij oick met haere soldaten de sulce bressen ten utersten wilden ende costen mainteneren.

Den Capitein Gelder is syn advis ansiende de swackheyt ende de langdurichen fatige, causerende discourge vande soldaten ist onmogelick op de drij bressen eenich assaut te deffenderen.

Capiteyn Ryswyck	Idem
Capiteyn Hackuet	Idem
Capiteyn Sloot	Idem
Capiteyn Milleron	Idem
Capiteyn Varrick	Idem
Capiteyn Sallij	Idem
Capiteyn Borris	Idem
Capiteyn Wiven	Idem
Luytenant van Syne Genade	
Graeff Herman Otto van Stirum :	
Marten van Dockum	Idem
Luytenant van den ba.d.heer van	
Cruijninghen: Daniel van Hattem	Idem
Capiteyn Limelle	Idem
Capiteyn Vogel	Idem
Capiteyn Wijbrandt Hetting	Idem
Capiteyn La Rossche	Idem
Capiteyn Samuel Casembroot	Idem
Capiteyn Steven Faussy	Idem

De heere Collonnel Dorth is sijn advis van gelycke ansiende de swackheyt en langdurigen fattigen causerende discourge vande soldaten onmogelicke te syn den vyandts assaut opde bresse te deffenderen.

Gedateerd 18 september 1606 ontving de Raad van State de sterkte van de compagnieën die binnen Grol hadden gelegen

Namens den Capiteynen binnen Grol gelegen hebbende	
De colonnel Dorth	125
Grave Herman Otto van Stirum zijn	170
Lieutenant	
Gelder	78
Arent Slooth	58

Casembroot	54
Rijswijck	67
Borris	88
Win	72
Wibben Hettens	57
Varick	76
Steven Jansz.	63
La Roche Corij	154
De heere van Cruiningen zijn lieutenant	44
Milleron	115
Sailij	69
Hacquet	88
Vogel	54
Lemble	61

No.^a De vijff laetsten sijn hier gehoirt

In het leger te Bisselich werd door de gedeputeerden Coorn en Buth op 24 september Gerrit van Hambach, zijnde kwartiermeester van Bartenbergh, gehoord.

Verclaringhe den Quartiermeester van Bartenbergh

Den XXIII^{en} september 1606 is ten overstaan van de heeren Coorn ende Buth byden advocat fiscal der generaliteijt gehoirt ende geexamineert geweest Gerrit van Hambach out XXXVII jaren quartiermeester vande compagnie vande Rithmeester Bartenberghe ende heeft bij gestaeffden eede verclairt als hijer naer volcht. Zeyt dat hij met achtien peerden ende een oft twee gequetsten binnen Grol es besloten geworden, ende dat hy geduyrende t'beleghe daer binnen es gebleven. Zeyt dat binnen Grol geweest zyn seventhien off achtien compagnien sterck ontrent de dertenen oft verthijendalff hondert mannen. Zeyt dat de voorscreven compagnien sijn verdeylt geweest naer sijn beste onthoud in drije partijen dije de buijtenwercken hebben bewaert ende drie compagnien zyn gedestineert geweest tot bewaringe vande Stadt te weten des Gouverneurs, Gelders ende des Heeren van Cruijningens compagnie. Zeijt dat den vijandt op een vrijdach de Stadt mette ruyteren berendt heeft daerop des saterdachs het voetvolck es gevolcht dye heur approchen eerst hebben begonst aende halve mane achter het bagijnen bolwerck ende het selve dijen nacht geapprocheert op een anderhalff roede weeghs nae off daer ontrent ende dat den nacht geheel doncker wesende den vyandt nyet althoos heeft geschoten daer deur zij des te lichter de voorscreven approches hebben cunnen doen. Zeijt dat hy nijet ende weet wije die nacht de wacht inde voorscreven halve mane heeft gehad. Zeijt dat den selven nacht den vijandt mede geapprocheert is geweest aende halve mane achter den mussenberch alwaer hij soe verre nyet en was geadvancheert sonder dat hij eygentlyck weet wije de wacht inde selve halve mane doen hadde. Zeijt dat den tweeden nacht daer aen den vijant oick sijn approches heeft begonst te doen op de halve mane aen de Levelder poorte alwaer dat den Capiteijn Slooth ende naer sijn onthout den Capiteyn Steven de wacht hadden dyen nacht, ende dat den vijandt hebbende voordeel van een strate op t vlacke velt gecommen is sonder ander approche tot op een steenwerp toe op de gracht vande voorscreven halve mane alwaer hy zyn approches begonde te maeken, nyettegenstaende alle debvoir dat dije van binnen daer teghen met schijeten ende anders deden. Zeyt dat uijt de halve mane voor t'bagijnen bolwerck eene uijtval soude gegeschyeden van soldaten uijt verscheyden compagnien beleydet deur eene Lieutenant vande Franchoijsen ende dat de ruyteren sich soudent presenteren uijte Levelder poorte om na die trencheen mede te comen. Dan alsoe den Lieutenant de soldaten daer van nyet ende hadde veradverteert, meynden zij dat het van des vijandts ruyteren waren daerover zy oick sich

retireerden. Zeyt nae zyn beste onthout dat de voorscreven halve mane voor de bagijnen poorte ongeveer dree dagen daernaer by den vijandt es veroverd geworden als wanneer twee vendelen Engelschen de wachte daer inne hadden, dye de selve naer eenyge gesonden secours uyster Stadt hebben by lichten daghe moeten verlaten. Zeijt dat hy nyet en weet off zulcx geschijet is deur ordre vande Gouverneur offte nijet. Zeijt dat de halve mane voor den mussenberch nyet volmaect en was en dat die de wacht daer inne hadden t'sandt wat hadden affgecrabbelt om eenyge borstweringe te maken, zeyt dat den vijandt de voorscreven halve mane den tweeden nacht naer dat hy meester was geworden vande eerste halve mane heeft ingenomen, de welcke beset was met twee Franchoische compagnien dye sich retireerden in seeckeren cleijne halve mane leggende aen Goetmans weijde dye sy oick hebben ingehouden tot het leste toe. Zeijt dat snachts daer naer de halve mane aende Levelder poorte mede bij den vyandt ingenomen worde alwaer de wacht hadden de compagnien vande Capiteynen Steven ende Slooth. Zeyt dat hij nijet en weet off de voorscreven Capiteynen haer uystersten debvoir daer hebben gedaen ofte nijet. Dan dat den Gouverneur rydende van d'ene plaetsse tot d'ander van t'bagynen bolwerck eenijghe mussquettiers heeft affgenomen met de ruijteren die binnen waren om die vande Levelder halve mane te secoueren, maer dat zoe zij daer ontrent quamen dye vande halve mane hemluyden bejegenden ende de plaetsse verlijeten deur oirsake dat den vyandt de halve mane soe hadde gesappeert dat de borstweringe was onsoncken ende zy metten vyandt pycque a pycque hadden gestaen ende dat oick vele granaten byden vyandt onder hun waren geworpen. In vougen dat oick den Capiteyn Slooth met eene pijcqe een schampsteke in zijne zijde hadde becomen. Zeijt dat den vyant alsoe meester geworden sijnde vande voorscreven drye halve manen den dach daeraen deur middel van veel rijs gecommen is aende grachte vande Levelder poorte ende daechs daeraen approcheerden zy van gelijcken opde grachte vande mussenberch ende trocken op den zelven dach ontrent vyer uyren naer middach een brugge vuer de gracht dewelcke brugge by nae ten halven over de grachte getrocken was alleer den Gouverneur daer van was verwitticht ende conde het selve overtrecken nyet belet worden dan alleen uijte halve mane dye daer lach aen Goetmans weyde daer de Franchoisen de wacht hadden. Zeijt dat de brugge voorts ginck sonder dat men yemant conde sijen dye daer toe hyelp, ende meynt datse met schroeven ofte bij een ancker by nachte overgebracht alsoe voorts gehaelt worde. Zeijt dat den vijant noch by lichten daeghe met vyer off vijffne tsevens met spaden waren overgelopen dye sich lichtelycken conden verbergen inde bresche die den vijandt met twee courtouwen geplantede opte grachte hadde geschoten aen het muijwerck van t'bolwerck aende mussenberch ende conde de selve daer nyet uijgedreven worden dan met schyeten uyte halve mane op Goetmans weijde overmits anders geen flanck daerop en respondeerde. Zeyt dat den vijant dien selven nacht de grachte gedempt hebbende met rijs ende ten wederzyden bedect oick gecommen is deur de grachte in de wallen vande Levelder ende bagynen poorte wesende ontrent den thyen uyren tsavonts aldaer inne gecommen. Zeyt datse in t'bolwerck aende mussenberch een mine hadden gemaect soe hy heeft hoiren seggen. Dan heeft gesyen datse daerinne soe hadden gesappeert dat de bolwercken nijet gevult zijnde de borstweringe deur de sappe meest waren gescheurt ende in corten tydt ter neder soudon hebben gevallen. Ende aen t'bagijnen bolwerck was oick soe gesappeert dat men te peerde daerop wel soude gereden hebben indyen sy noch een uyre hadden gecontinueert. Zeyt dat tegens de voorscreven drije breschen wel was begonst te wercken maer niet voltrocken overmits de borchers nyet en wilden wercken ende de soldaten soe gematteert waren dat se nyet en conden wercken alsoe zy op de weere meest mosten zijn. Zeijt dat hy den Gouverneur tot drije off vijer malen den burgeren heeft hoiren aenmanen om te wercken ende dat hy den burgemeesteren daer toe verscheydentlyck heeft aengesproken met dreyginge vande onwillighen soldaten in huys te senden ofte by den Provoost te doen brenghen. Zeyt dat de burgeren het binnenwerck tegens de bresche aende Levelder poorte belast was op te maken, maer dat zy aldaer nyet vele willende wercken het selve in geen

defensie en is gebracht geworden. Zeijt dat aen t'bagynen bolwerck des Gouverneurs compagnie tselve bolwerck hadde affgesneden ende gebracht tot opde hoochde van t'eerste bolwerck sonder datter alsoch borstweringe op was, de welcke indyen ze noch een dach off twee respyt hadden gehadt daer op zouden gebracht zijn geworden. Dan dat de eerde qualijck te becommen zynde ende uyer Stadt moetende gebracht worden het selve langher tyt vereijste. Zeyt dat aende mussenberch geen eerde en was te becommen en dat aldaer een groten poel was dye alvorens met miste ende ander peuijn moste gevult worden, daer door dat het selve werck nyet conde gevordert worden te meer dat de soldaten die aen het werck waren gedestineert onwillich waren omme te arbeiden zulk dat het selve werck geen hoochte althoos en hadde om eenijge defensie daer uuyt te doen. Zeyt dat den magistrat tot verscheyden reyssen by den Gouverneur is gecommen begerende dat hy soude metten vyandt appointeren overmits zij zeyden wel te weten dat hy de plaetsse tegens des vyants gewelt nyet en soude cunnen langher houden, maer dat den Gouverneur heur verscheyden reijssen des affsloech seggende dat hy daer was om de plaetsse te bewaren ende niet om dye over te geven. Zeyt dat des smorgens soe den vijandt dien nacht inde bolwercken was gecommen den Gouverneur hem heeft belast op den toorn te gaen om te sien watter in t'velt omme ginck ende off den vyandt in bataille stondt, ende dat hy rondtsom inde trenchen veel volx sach als mede oick in t'veldt ende wederomme beneden comende aende wallen wiert hem dye spreek geseijt datt er twee van des vijandts volck boven op de wallen waren geweest om te syen hoe het van binnen was gestelt daer van den eenen dootgeschoten werde ende den anderen ongequetst daeraff quam. Zeyt dat corts daeraen ontrent de clocke thien uijre den crychsrade vergaderde ende dat aldaer werde geresolveert dat men metten vijant soude parlementeren. Zeyt dat hy wel gehoirt heeft dat den Gouverneur op eenyge Capiteynen murmureerde dat se geen debvoir en deden, dan soude nyet cunnen seggen wye de selve zijn. Zeyt dat hij tsavonts voor t'parlamenteren op de wallen aende mussenberch gaende aldaer gehoirt heeft dat eenyge soldaten zeijden indien den Gouverneur niet en wil appointeren soe willen wy zelffs de trommel slaen ende appoint maken, doch zeyt dat hij se nijet en kent maer zeyde tot hemluiden zoe ghy des doet soe sal men een galghe met u vercier. Zeyt dat hij tselve overmits het tegens den avondt was den Gouverneur nyet en heeft te kennen gegeven voor des anderen daechs naer dat de plaetsse all overgegeven was. Zeijt dat hij wel gesien heeft dat eenyge soldaten de hoeden hebben opgestoken dan dat zulk es geschiet naer dat den trommel geslagen was ende verbodt gedaen van nyet meer te schijeten. Zeyt den borgeren wel te hebben hoiren seggen dat de soldaten insonderheijt Francoijsen met vyer off vijffnen opden solderen sich verburgen treckende de ladders nae sich op, sonder dat hij nochtans sulx heeft gesien, maer heeft wel gesyen aende wallen datse nae zyn bedunckens daer nijet halff zoe sterck en zyn geweest als zij uijt zijn getogen. Zeyt dat hy den Gouverneur den Capiteynen dickwils heeft hoiren vermanen datse heure soldaten aende were souden houden ende maken datse souden arbeiden op dat zy des naemaels mochten verandtwoirden, ende dat hij nijet gesyen en heeft dat den Gouverneur eenijge straffe over yemant geduyrende t'beleggh heeft doen doen. Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn, daer by vougende dat den Capiteyn Casembroot s'nachts voor t'parlamenteren met eenijge musquettiers uijt verscheijden compagnien gecommandeert was in de halve mane op Goetmans weyde ende datse gestadich souden opde brugge schijeten maer dat de musquettiers nyet vele en schoten daeromme den Gouverneur den voorscreven Casembroot by sich ontboot ende vraechde waeromme hij de musquettiers nijet beter hadde doen schijeten die daerop zeyde dat zy nyet meer ende conden schyeten, maer den Gouverneur zeyde hy soudese doen schyeten off daerop slaen ende Casembroot andtwoirdende zeijde dat de musquettiers hadden geseijt wij en cunnen nijet meer schyeten al zoudt ghy ons doot slaen, ende zeyde den Gouverneur wy moeten dencken noch te leven als wij al van hyer zyn, ende was desen byden voorscrevent onderteijckent.

Aldus gedaen ende gehoirt bijden voorscreven fiscal ten overstaan van heeren voornoemt ende ten daghen maendt ende jare alsboven

Mij
J. van Dalen.ee.

In de zaak van het overgeven van de stad Grol nam de Raad van State pas de 25ste september het besluit de betrokkenen te gaan horen. Uit het leger voor Bisselich vertrokken de raadsleden Coorn en Buth alsmede de griffier Van Dalen naar Deventer om daar, aangevuld met het raadslid Hoeck, de kolonel Van Dorth en de kapiteins die binnen Grol gelegen hadden te verhoren. Als eerste werd kolonel Van Dorth te Zutphen aangeschreven. Na enige dagen op zijn komst te hebben gewacht vernam men door brieven van zijn vrouw eindelijk, dat hij op last van Maurits naar het leger was ontboden en daarheen was vertrokken. Men wilde de kolonel, indien hij in het leger was, ter plaatse gaan ondervragen, maar zag daarvan af en ging voort met het horen van de kapiteins die men vandaar zou kunnen oproepen.

In opdracht van de Raad van State d.d. 25 september 1606 zijn de gedeputeerden Coorn en Buth samen met de griffier Van Dalen vanuit Bisselich naar Deventer vertrokken. Daar voegde zich de gedeputeerde Hoeck bij hen. Te Deventer stelden zij een lijst op van vragen die aan alle kapiteins zouden worden voorgelegd

Achtervolgende de schriftelijcke last der Ed: heeren Raden van State in date den xxv^{en} Septembris 1606 zijn de heeren Coorn ende Buth hare Ed. medebroeders in Rade geassisteert met mij Greffier ondergescreven uijten legher by Bijeslich vertogen ende tot Deventer gearriveert, ende hebbende aldaer de voorscreven acte aen den heere Hoeck haren medebroeder in Rade verthoont omme in conformiteijt vande selve acte te samen te procederen tot examinatie vande heere colonnel Dorth ende de andere capiteijnen binnen Grol gelegen hebbende. Welcken volgende vooreerst den voornoemde colonnel Dorth es van Zutphen beschreven geworden, ende naer dat men eenijghe daghen op zyne compste hadde verwacht ende eijntelijck deur bryeven van zijne huijsvrouwe sekerlyck verstondt dat hy deur last van zijne Ex^{cie} opwaerts ontboden ende vertogen was, hebben de voornoemde heeren naer dat se te voren aende heeren Raden van State hadden geschreven ten eynde den colonnel indijen hij inden legher ware aldaer mochte geexamineert worden, goetgevonden by provisie voorts te varen ende te procederen tot hooringe ende examinatie van de andere capiteijnen dijemen bequamelijcke van hyer ontrent souden cunnen beschryven ende tot dyen eijnde beraemt de navolgenden interrogatorien ende vraeghstucken, omme den voorscreven capiteynen gnaluyck daer op te hoiren ende t'ondervraghen, hebbende tgene ijemant vande selve capiteijnen in t'particulier te laste mochte comen bij andere memorie aen doen teijckenen ende hare respectieve verclaringhen ofde articulen daer tselve te passe comen mochte in ijdere consessie mede doen stellen, wesende zulcx de voorscreven interrogatorien als volgt:

- I^e Hoe sterck hij met zyne comp.^{nie} binnen Grol es geweest ende off den Gouverneur hem deselve stercte heeft affgevordert ende tot wat getal hij hem deselve heeft overgegeven.
- II^e Wat ordre sy de besettinge bewarende ende wachten soe vande plaetsse als van de buijtenwercken es gehouden worden.
- III^e Wie de wacht heeft gehadt in de halve mane voor t'bagijnen bolwerck als tselve verlaten wierde, wat debvoir aldaer es gedaen ende hoe offte by wat laste d'selve es verlaten.
- IIIJ^e Wijen de bewaernisse vande halve mane voor den mussenberch bevolen was ende wat debvoir om dye te defenderen zij gedaen.
- V^e Hoe de defensie vande halve mane aende Levelder poorte sich heeft toegedraghen ende wat debvoir aldaer es gepleecht.
- VI^e Off den Gouverneur allen den Cap.^{nen} int perticulier tot heur debvoir niet heeft

- vermaendt ende wat beclach hij tegen den onwillighen voor den Crijchsrade heeft gedaen.
- VII^e Wanneer ende hoe den vyandt eerst in ende deur de grachten tot in de wal es gecommen ende hoe lange hy voor t'parlamenteren inde wal heeft gelogeert. Wat breschen ofte minen hy inde wallen heeft gehadt ende met hoe vele stucken hy daerop heeft geschoten.
- VIII^e Wat ordre gestelt zy geweest om van binnen tegens de aencompsten ende breschen vande vijandt te wercken. Wat daer tegen es gedaen geworden om den vijandt op te houden ende het secours te verwachten, ende waerom men de bolwercken nijet heeft doen afsnijden.
- IX^e Off den Gouverneur hem ende den anderen Capiteynen nyet heeft gecommuniceert het schryven van zyne Ex^{cie} daer by hun versekert worde, datse ten lancxten op den XVIIJ^{en} Augusti souden worden ontset, ende hemluyden dijenvolgende geencouragieert om als eerlycke soldaten den voorscreven tyt te verwachten.
- X^e Waeromme ende deur wat ordre den crychsraedt is vergadert geworden ende wat aldaer geproponeert ende gehandelt is geweest, wat propoosten van het ontset aldaer gehouden wierden ende off de resolutie van te appointeren sonder eenyghen contradictie zij toeghegaen.
- XI^e Wat capiteijnen, officieren ofte soldaten onwillich moghen zyn geweest om de bevelen van den Gouverneur naer te comen.
- XII^e Off de breschen zulcx zijn geweest dat den vijandt de Stadt daer deur zoude hebben cunnen overrompelen ende zij met derthijen hondert mannen off daer omtrent nyet eenen storm en behoirden te verwachten.
- XIII^e Wat kennisse hy heeft vande sappen ende minen vande vyandt ende hoe verre de selve waren geadvancheert.
- XIIIJ^e Oft hunluiden eenijghen ammonitie, materialen ofte ijert anders heeft ontbroken daer deur het subyt overgaen vande plaetsse mach gecauseert zijn.

Na de verschillende kapiteins te hebben opgeroepen begonnen de gedeputeerden van de Raad van State hun verhoren te Deventer op 4 oktober 1606

De volgende verklaringen werden te Deventer afgelegd:

Adolf van Gelder en Johan van Rijswijk 4-10-1606

Arent Slooth 5-10-1606

Steven Jansz en Jhr. Diederik van Dorth 7-10-1606

Samuel Casembroot en Daniel van Hattem 9-10-1606

Philips van Varick en Wijbrandt Hettens/Hettingh 10-10-1606

Jan Borris en Francois Bejarrij dit la Roche Cory en Thomas Win 11-10-1606

Maarten van Dockum en Graaf Herman Otto van Limburg Styrum 13-10-1606

Confess: Den Cap.ⁿ Gelder

Den vierden Octobris 1606 is binnen der Stadt Deventer byden heeren Coorn ende Roeck mits d'indispositie vande heere Buth ter presentie van my greffier ondergescr. opde voorscreven. interrogatorien gehoirt ende geexamineert geweest den Capiteijn Adolff van Gelder out XLV jaren ende heeft opde selve interrogatorien verclaert als hijer naer volcht:

- Opt. I^e Zeijt dat hy ontrent achtentachtich ofte negen ende tachtich mannen ongeveerlijck ende naer zyn beste onthout sterck es geweest. Dat den Gouverneur hem de sterckte van zyne compagnie heeft affgevordert ende hy op een billet t'vooscr. getall aen hem heeft overgegeven. Doch zeijt dat onder de zelve gerekent waren vyfthijen dye met een sergeant uijt waren ende inde belegering nyet zijn geweest. Ende en waren in t'vooscr. getal nijet begrepen zyn crancken ende gequetsten.

- Opt II^e Zeijt dat hy den Gouverneur in t'eerste van t'beleg heeft aenghedijent dat indyen hij hem eenijghe lasten conde affnemen (dije hij sach dat de selve Gouverneur vele hadde) hy het selve gaerne wilde doen, waerop den Gouverneur hem de sorgen vande artillerije heeft bevolen dye hij dije spreect oick heeft waergenomen sonder dat hy soude weten te seggen wat ordre in de buytewercken opde wachten is gehouden geworden alsoe hy met zyne comp.^{nie} des colonnels ende des heeren van Cruijninghens compagnien althoos binnen de Stadt is gebleven.
- Opt. III^e Zeijt daer van nijet te weten als dier tyt binnen ende by zyn compagnie geweest zijnde, ende op t'geschut acht ghenomen hebbende.
- Opt. IIII^e Verclaert daer van mede uuyt redenen voorscreven nyet te weten.
- Opt. V^e Zeyt dat sulcx by nachte es geschijet ende daeromme daer van nyet te weten.
- Opt. VI^e Zeyt dat den Gouverneur hem ende oick de andere Capiteijnen tot heur debvoir in genere wel heeft vermaent. Dat hy van gheen onwillighe ende weet ende dat oick den Gouverneur noyt ijemant van onwillicheijt zijns wetens voor den Crychsraede heeft beclaecht.
- Opt. VII^e Zeyt dat soe haest den vijandt de buytenwercken inne hadde hij aen t'bagijnen bolwerck ende aen de Levelder poorte met groen rijs ofte fascines deur de grachten tot aen de bolwercken es gecomen. Ende dat hy aende mussenberch opden namiddach ten een uuijren een brugghe over de grachte heeft gebracht sonder dat men yemant daer bij conde sijen, ende dat hij eerst aen t'bagijnen bolwerck deur de grachte es geweest ende op verscheyden tyden opde voorscreven plaetssen deur gecommen is, sonder den presixen tyt nu te cunnen seggen. Zeijt dat hij nijet eijgentlijck en weet hoe langhe den vijandt voor t'parlamenteren inde wallen heeft gelogeert. Zeyt dat den vijandt in t'bagynen bolwerck mette sappe soe een bresche hadde gemaect dat men met peerden daerop soude hebben cunnen rijden. Zeyt dat hy inden mussenberch oick een sappe ende myne heeft gehadt soe dat opde bresche een by schonen daghe daerop quam springen vattende de pijcque vande Lieutenant van hem dije spreect doch es deselve daer over doot gebleven. Zeijt nyet te cunnen seggen met hoe vele stucken den vijandt opde Stadt heeft geschoten mits hij noijt in batterien heeft geschoten maer mette stucken van d'een plaetsse in d'ander heeft gelopen. Zeijt dat den vijandt oick aende Levelder poorte ende inde wall was sonder dat hy eijgentlijck soude cunnen segghen hoe verre. En dat zyns wetens den vyandt mer eene mine sonder meer in t'mussenberchs bolwerck heeft gehadt dye gereedt was om te doen springen.
- Opt. VIII^e Zeijt dat de drye compagnien dye als voren geseyt is in de Stadt waren gedestineert, gestadich hebben gearbeijdet om de bolwercken vande mussenberch ende t'bagijnen bolwerck aff te snyden, maer dat sy deur de swacheijt van t'volck nyet vele en hebben cunnen bedriiven, ende dat de burgeren aende Levelder poorte hebben gearbeijdet, ende dat de wercken seer groot sijnde nijet vele aen d'ene noch aen d'ander en is geadvancheert.
- Opt IX^e Zeijt dat hy vande communicatie vande bryeven van zijne Excellentie nopende het ontset in dit artyckel verhaelt nyet anders ende weet dan dat den Gouverneur hem die spreect de selve heeft verthoont, ende dat hy hem oick heeft vermaent dat hy zyn debvoir wilde doen.
- Opt X^e Zeyt dat den Gouverneur den Crychsraedt heeft by een doen comen. Dat hy aldaer hunluyden den staet ende gelegentheyt vande plaetsse voorhyelt off zy dye saghén tegen t'gewelt vande vijandt te mainteneren. Dat een eenparighe resolutie van te appoincteren daer op es genomen sonder eenijge contradictie,

ende dat hy sich refereert tot de resolutie dye hy daer van met eygener handt heeft onderteykent dye oick Rijswijck, Varick ende Slooth hebben onderteijckent sonder dat hy eigentlijck van de anderen weet. Dan meynt dat den Gouverneur dye mede sall hebben doen teijckenen. Zeyt dat zy onder hunlyden well verhaelt hebben van het ontset dan dat yder een zeyde dat men den tydt nyet soude cunnen verwachten, doch zeyt nyet zekerlycken te cunnen segghen off inde vergaderinge vande crychsraedt daer van yet es gesecht geworden offte nyet.

Opt XJ^e Zeyt dat zyn volck althoos willich doch seer gefatigueert ende mat zyn geweest mits zy continuelijck mosten nacht ende dach waken ende arbeyden, ende dat hy vande onwillicheyt vande andere nyet ende weet.

Opt XII^e Zeyt nyet te meynen dat zy op vele naer derthienhondert sterck zyn geweest, ende dat hy meynt dat de breschen zulcx waren dat de vijant heur soude hebben cunnen overrompelen.

Opt XIII^e Zeyt tselve opt VII^e ar.^{e1} beantwoirt te hebben.

Opt XIII^e Zeyt dattet hun aen pulver, coogels ofte lonten nyet en heeft ontbroken, maer datter nyet vele schuppen spaden noch cordewaghens in voorraet en zyn geweest ende dat geen raderen tot het geschut oick in voorraet waren. Dat alle de ijseren stucken zyn gebersten geweest ende dat de metale oick alle schadeloos waren uijt geseijt twee cleyne ende een groot metalen stuck. Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn. Ende was dese byde voors confessant onderteykent.

Confessie Den Capiteyn Ryswyck

Den selven daghen is by den voornoemde heeren Coorn ende Roeck ter presentie van my Greffier voornoemt opde voorscreven interrogatorien mede gehoirt den Capiteyn Johan van Rijswijck out XLJ jaren, ende heeft daerop verclaert als volcht:

Opt J^e Zeyt dat den Gouverneur hem dye spreect de stercte van zijne compagnie heeft affgevordert doen hy aldien wyle in de Stadt was geweest, dat hy hem de selve ten getale van omtrent eenentsestich gesonde heeft overgegeven. Doch zeyt dat daerinne nyet en waren begrepen de gene dye tot Rhynderck op convoy uuijt waren als hy van daer verthooch oick degene dye opden tocht waren mette ruijteren van Rhijnderck doen een vane vande vyandt geslagen worde ende noch een sergeant met eenijge crancken, dye alle binnen Grol nyet en zyn geweest ende hy in t vertreck van Rhijnderck den tydt nyet en hadde om eenyge der selver te verwachten

Opt IJ^e Zeyt dat het guarnisoen behalve de troupen van reserve dye gestadich in de Stadt zijn gebleven, in vyer troupen gedeylt zyn geweest, daer van hy dye spreect ende heeft beleyt by sich hebbende zyn eygen compagnie mette compagnien van Lemle, Waghel, Bailly ende Wibrant Hetinghe, ende dat Hacquet ende Slooth yder mede een troupe hebben beleijt, ende dat de twee compagnie francoisen onder t beleyd van Milleron de vierde troupe maecten, dat de sergeants alle avonds trocken waer yder troupe zijn quartier soude hebben.

Opt III^e Zeyt dat naer zyn beste onthout de twee compagnien Engelsschen in de halve mane voor t'bagijnen bolwerck de wacht hebben gehadt doen tselve by den vyandt veroverd werde. Zeyt dat dije van binnen goet debvoir deden ende meynt dat zij sonder last vande Gouverneur nyet en hebben de selve halve mane verlaten.

Opt IIII^e Zeyt dat op t'innemen vande halve mane voor den Mussenberch een compagnie Franchoisen aldaer de wacht hadde sonder dat hij eigentlijck weet wat debvoir aldaer in t' defenderen is gedaen, mits het by nachte verlaten werde, ende zeyt

- datse nyet volmaeckt en was.
- Opt V^e Zyet dat de halve mane aende Levelder poorte oick by nachte verlaten werde ende dat naer zyn beste onthout de Capiteynen Slooth ende Steven Jansz aldaer de wacht doen hadden ende zeyt dat den Gouverneur den alarm hoirende terstonts met een deel volcx van t'bagynen bolwerck derwaerts ginck roupende couragie couragie ende dat hij by hemluyden met ontset quam, ende volchde hy dye spreect oick noch met een deel volcx den voorscreven Gouverneur. Dan eer zy conden aencomen vonden dat de plaetsse all verlaten was.
- Opt VI^e Zeyt dat hy well gehoirt heeft dat den Gouverneur den Capiteijnen in t'generael tot heur debvoir heeft vermaent. Dan nyet te weten dat hij eenijghe onwillighe voor den crijchsrade heeft beclaecht.
- Opt VII^e Zeyt dat den vyandt aen t'bagijnen bolwerck met een galerye van fascines met een blinde is deur de gracht gecomen tot aen t'bolwerck, alwaer hij wesende heeft gesappeert ende de eerde affgehaelt tot boven om hooch toe. Zeyt dat hy aende mussenberch onder in de contrescherpe twee stucken heeft gestelt om in flancq den voet vande muijr daer t'bolwerck in lach wech te schyeten. T'welck geschijet zynde heeft by lichten daghe een brugghe van delen uijt een blinde over de grachte aldaer gebracht, t'welck zy mits zij geen flancq daerop en hadden nyet en conden beletten, hoewell zy alle debvoir met schijeten daer tegens deden. Ende heeft den vijandt doen aldaer gesappeert ende gemineert alsoe dat eenen met volle wapenen opde walle is gecommen nemende de spiesse vande Lieutenant van Gelder. Ende int accorderen hebben twee doode mannen uijte mine getoghen dye aldaer versmoort waren. Zeijt dat hy voor t'accorderen nyet en hebben geweten hoe verre de mine gebracht was, ende dat hy oick nyet en weet den juysten tydt hoe langhe den vyandt voor t'parlamenteren in de wallen heeft gelogeert als hem nu vergeten zijnde. Ende dat den vijandt soe hem dunct met elff ofte derthijen stucken heeft opde plaetsse geschoten. Zeyt dat den vijandt aen de Levelder poorte met een galerije van rijs ende fascines met eerde daer onder gemengt deur de grachten es gecommen ende dat hy aldaer mede hadde gemineert sonder dat hij soude cunnen seggen hoe verre. Oick nyet te cunnen seggen ofte onthouden te hebben den presixien tijden wanneer alle d'voorscreven deur compsten over de grachte eiggentlick al zyn geschijet.
- Opt VIII^e Zeyt dat de bollewercken alle drije zyn affgesneden geworden, dan overmits de swacheijt des volcx ende cortheijt des tyts en zyn geen van dye in defensie gebracht cunnen worden. Dat de burgeren aende levelder poorte wrochten, dat den Gouverneur hemluyden daer toe well constringeerde dan op t'leste en deden evenwell nyet vele daer toe.
- Opt IX^e Zeyt dat den Gouverneur hem den bryeff van zyne Excellentie heeft doen lesen ende dat den Gouverneur den anderen capiteynen well heeft geseyt dat zyne Excellentie hem schreeff dat hij voorseker henluyden in corten daghen soude comen ontsetten. Dan zeijt dat hy hun den tydt nyet en heeft preciselijck aengeseyt begerende op henluyden nyetemin dat sij hun debvoir wilden doen, ende dat hy dye spreect oick verscheyden Capiteynen heeft aengeseyt dat zijne Excellentie hunluyden voorseker soude comen ontsetten.
- Opt X^e Zeyt dat den vyandt als voren verhaelt is soe verre geadvancheert zijnde met sappen ende mineren, ende men sach dat hij mette wapenen aende handt comen ende de minen laten springhen soude. Den Gouverneur den Crijchsrade heeft doen vergaderen, ende aldaer vraechde off een yder van hun oick gesint was zyn debvoir te doen om de plaetsse te defenderen ende des vyandts assaulten ende forcen te verwachten, vermanende elcken nyetemin tot zyn debvoir. Ende dat

aldaer naer langhe discourssen den Capiteijn Hacquet uijtdruckelijck verclaerde dat de soldaten gesecht hadden dat zy nyet en wilden vechten. Zeijt dat ingesien wordende dat de affsnijdinge van de bolwercken nyet in defensie en waren en geleth opde swacheyt des volcx eenparighe resolutie sonder contradictie tot het appointeren is genomen ende dat hij nijet en weet dat ijemant aldaer heeft gesustineert dat men een storm behoirde te verwachten. Ende zeyt dat den Gouverneur zyns wetens in den Crychsrade den brieff van t'ontset nijet en heeft verthoont, maer wel heeft hij aldaer noch van t'ondset vermaent.

Opt XJ^e Zeyt daer van nyet te weten.

Opt XIJ^e Zeyt te mejnen dat de gelegentheyt sulcx was dat den vyandt de Stadt met force soude hebben cunnen emporteren als hy dije ten uijtersten op de drye plaetssen tsevens hadde willen gebruijcken.

Het XIII^e Is opt VIJ^e beantwoirdt.

Opt XIIIJ^e Zeyt van zulck gebreck nyet te weten ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zyn ende was desen bij den voorn. Confessant onderteekent.

Confessie Den Capiteyn Aernt Slooth.

Den vyffden Octobris 1606 is bij den voornoemden heeren Coorn ende Roeck ter presentie van mij greffier ondergescreven op de voorscreven interrogatorien gehoirt ende geexamineert geweest den Capiteyn Aernt Slooth out ontrent XXX jaren ende heeft verclaert als hyer naer volcht:

Opt J^e Zeyt tseventich mannen sterck geweest te zyn ende dat den Gouverneur hem dije stercte van zyne Compagnie affvorderende hy de selve ten getale van LXX heeft aen hem overgegeven.

Opt IJ^e Zeyt dat de troupen zyn verdeylt geweest in vijeren daer van hij eene heeft beleydet gehadt by sich hebbende zyne eygen compagnie twee Engelsche compagnien ende de compagnie vande Grave van Stierum ende dat over de andere troupen commandeerden Rijswijck, Hacquet ende een vande fransche Capiteijnen, ende dat alle avonts de wachten wyerden verandert. Zeyt dat boven de selve vyer troupen een troupe van reserve in de Stadt bleeff.

Opt IIJ^e Zeyt dat beyde de Engelsche compagnien op t'verlaten vande halve mane voor t'bagijnen bolwerck de wacht hebben aldaer gehadt dat hij tselve verlaten nyet en heeft gesijen ende nijet anders te weten off zy hebben goet debvoir gedaen ende zeijt vande last van t'verlaten nyet te weten.

Opt IIIJ^e Zeyt dat de Francoisen in de halve mane aende mussenberch de wacht hebben gehadt doen dye verlaten worde ende dat hy van het debvoir aldaer gedaen offte nyet gedaen nyet en weet.

Opt V^e Zeyt dat hy metten Capiteyn Steven Jansz aende Levelder halve mane de wacht heeft gehadt doen dije verlaten wierdt met ontrent twintich mannen vande compagnie vande Grave van Stierum ende dat hy den musquettiers alden nacht hadde doen schijeten om de overcomste vande vijandt te beletten, ende dat in den morgenstondt den vyandt onder de punte vande voorscreven halve mane quam. Zeyt dat doen de musquettiers soe moede waren dat hij se tot schyeten nyet meer en conde brenghen wat debvoir hij dede off hoe hy se sloech off smeeet. Zeijt dat hy daerom zelfs opde punte vande halve mane wel een halff uijre lanck ginck staen metten Capiteijn Steven ende haer beijder Officieren die de selve punte wel een halff uijre lanck hebben gedefendeert, ende soe hij sich daer naer begonde te bedencken dat den vyandt hunluyden van achteren well conde overvallen, ginck hij van daer om des te besichtigen, bevelende den Capiteijn Steven mette voorscreven Officieren terwylen de bewaernisse vande voorscreven punte. Zeyt

- dat daerentusschen ende eer hy weder quam de soldaten den wyck genomen hadden. Dat wel den Gouverneur aenquam ende rijep dat hy hunluyden te hulpe was comende, maer zeyt dat doen de soldaten al gewecken waren.
- Opt VIJ^e Zeyt dat den Gouverneur den Capiteynen tot heur debvoir well heeft vermaendt, dat hij van geen onwilligen en weet nochte dat yemant voordien crijchsrade es beclaecht geworden.
- Opt VIIJ^e Zeyt dat hy de precise tyden vande vijandts deurcompsten deur de grachten nyet en weet. Dat hij aen t'bagynen bolwerck met rijs ende fascines deur de gracht es gecomen, ende dat se aldaer tot boven aen de borstwering hadden gesappeert, soe dat men daer gemackelyken op comen conde. Zeyt datse aen t'bollewerck aende mussenberch een brugge over de grachte hebben gebracht ende den wall gesappeert. Zeyt datse de gracht aende levelder poorte oick met ryse hebben gedempt wesende aldaer inde wal dyese oick begonden te sapperen, ende dat hij van geen minen althoos en weet. Zeyt dat hij nyet eygentlijck en weet hoe langhe den vyandt voor t'parlamenteren inde wal es geweest, ende dat hij met elff stucken op de plaetsse heeft geschoten doch noyt in batterie.
- Opt VIIIJ^e Zeyt dat de bolwercken alle drye begonst zijn aff te snyden ende dat deur de swacheyt van t'volck ende dat het volck meest moste buyten inde wercken legghen, daeraene nyet vele en is gewrocht geworden, ende dat se daernaer binnen comende mede hebben moeten wercken neffens de andere soldaten, sonder te weten datter eenyghen soldaten onwillich zijn geweest om te arbeeyden. Dat de burghers aende Levelder poorte hebben gearbeydet maer dat mense nijet wel aen t'wercken en conde crijghen.
- Opt IX^e Zeijt dat den Gouverneur hem dye spreect den bryeff van zyne Excellentie nopende het ontset heeft doen lesen sonder dat hy weet ofte gehoiert heeft dat den Gouverneur yemant geencourageert heeft om als eerlycke soldaten den tijt van t'belooffde ontset te verwachten. Weet oick nijet off de Gouverneur den voorscreven brijeff den anderen Capiteynen heeft doen lesen ofte hunluyden daer van ijjet geseyt.
- Opt X^e Zeyt dat den Gouverneur den crijchsrade heeft doen vergaderen, dat hy aldaer den Capiteynen heeft gevraecht off se moet hadden de plaetsse te defenderen ende den storm te verwachten alsoe de bolwercken noch nyet affgesneden en waren, dewelcke hij omvragende de Capiteynen hebben verclaert dat de plaetsse nyet maintainabel ende was ende hebben aldaer sonder contradictie een eenparighe resolutie tot het appointeren genomen welcke resolutie hij mede heeft onderteyckent ende by den Capiteynen elcx in t'besondere geteyckent es geworden. Zeyt dat naer zyn beste onthout hy aldaer van het ontset nochte datmen een storm behoirde te verwachten nyet en heeft hoiren vermanen.
- Opt XI^e Zeijt van gheen onwillicheyt nochte ongehoirsamheijt te weten, maer dat den Capiteyn Hacquet in den lesten crychsrade voir t'appointeren heeft verclaert dat de soldaten onwillich waren om te vechten sonder dat hij hem heeft hoiren specificeren wat soldaten tselve waren.
- Opt XIIJ^e Zeyt dat hij mejnt dat het onmogelijck was met het weijnich volck dat zy hadden op drie plaetsses tsevens des vijandts storm te wederstaen.
- Het XIIIJ^e Is op het VIJ^e beandtwoirdt.
- Opt XIIIJ^e Zeyt nyet te weten wat amonitie aldaer es geweest, oick nyet te weten dat se yet gebreck hebben gehad.
Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te sijn, ende was desen by den voornoemden confessant onderteeckent.

Confessie Den Colonnell Dorth.

Omdat hij als gouverneur van de stad het commando over de troepen heeft gehad werden aan kolonel Diederik van Dorth andere vragen gesteld dan de kapiteins moesten beantwoorden. Daarom wordt hieronder bij ieder antwoord voorafgaand de aan hem gestelde vraag vermeld.

Den VII^{en} Octobris 1606 is by den heeren Coorn, Buth ende Roeck opde naervolgende interrogatorien gehoirt ende geexamineert geweest Jonkheer Diderich van Dorth Colonnell gecommandeert hebbende binnen Grol, ende heeft daerop verclaert als volcht:

- J^e Off hem de bewaernisse vande Stadt Grol nyet bevolen es geweest, ende tot dyen eynde hem bijgevoecht zijn achtien compagnien?
Zeyt dat hem de bewaernisse vande Stadt es bevolen geweest, ende dat hy wel achtien compagnien binnen de Stadt heeft gehad maer dat vele vandyen zeer sober zijn geweest.
- IJ^e Waeromme hy van alle de Capiteynen het pertinent getal vande stercte heurder compagnien niet heeft affgevordert ende daer naer de wachten off verlicht ofte verswaert ende off hy meynt eenijge excusen daer tegens te hebben?
Zeyt de stercten vande compagnien den Capiteynen affgenomen te hebben diese hem schriftelijck hebben overgegeven, yder op een billet, doch dat hij om hunluijden nyet in t' ooghe te wesen ende om perfectelijcker het getal der gesonde mannen te weten hy de cedullen daer van heeft gescheurt in haerluijder presentie alsoe hy hen belooft hadde nyet te openbaren de selve stercte op datse byden heeren van hare crancken ende absenten nyet souden worden gefrusteert, ende dat hij derhalven nu geen eijgentlicken kennisse in 't perticulier vande stercte van yder compagnie en heeft, ofte soude cunnen seggen, dan dat hij en als de selve overslaghen heeft op derthienhondert mannen behalven de officieren, waeronder veel beroijt ende onbedreven volcx es geweest.
- IIJ^e Waeromme hy de Engelschen de wacht hebbende in de halve mane voor t'bagijnen bolwerck belast heeft dat zy sich zouden retireren, ende nijet gecommandeert tselve affte snyden ende alle uijterste defensie te doen?
Zeyt dat de halve mane voor t'bagynen bolwerck sonder flancg ende buyten de linie qualijck was gelecht ende daerom nijet uijter stadt en conde gedefendeert worden ende dat oick de grachten maer een voet waters en hadden ende dat den vijandt mette Engelschen dije daer inne laghen handt aen handt was gecommen. Ende datse met granaden ende anders vande vyandt seer werden beschadicht ende dat de selve halve mane nyet affgesneden zynde ende geen plaetsse om zulcx te doen, hy gecommandeert heeft datse dye verlaten zouden alsoe de voorscreven twee Engelsche compagnien te samen met omtrent LXX gesonde mannen sterck waren en hy oick gheen voordeel ende sach in de plaetsse te doen om haer met eenyghen andere troupen te assisteren.
- IIIJ^e Waeromme de halve mane voordien mussenberch onvolmaect es gebleven, ende geen ordre gestelt dat d'selve ten minsten naer het innemen van Lochum in volcomen defensie es gebracht gheworden?
Zeyt dat zulcx es geschijet eensdeels deur dijen de resolutie vande heeren Staten ende van zyne Excellentie soe laete es gecomen hoe ende in wat formen de selve

soude gemaect worden, ten tweeden deur de quade betalinghe ende ten derden datse nyet en conde vallen sose laetstmael geordineert was, deur dyen men de grachten off moste dempen off de selve soe maken datse nyet gesijen ofte nijet in flancq en conde uyster Stadt gedefendeert worden meer als vande eenen houck vande wal.

V^e Off de Francoisen den welcken de bewaernisse vande halve mane voor den mussenberch bevolen was heur debvoir oick hebben gedaen om dye te defenderen ende wye perticulierlyck deselve heeft bewaert?
Zeyt dat de contrescherpe leggende ter zijden vande selve halve mane mer een drooghe gracht van een roede breet voor sich hadde ende dat den vijandt hemlyuden den wech soe conde affsnyden datse geen retraict en souden hebben cunnen doen ende datse nyet in defensie zynde deselve halve mane nyet maintenabel en was, waeromme by den crychsrade goet gevonden is geweest dat die halve mane soude beset worden met dertich musquettiers ende dat inde contrescherpe de pycquen souden worden gelecht op dat de musquettiers als den vyandt a bon escient een assault aen haer soude brenghen sich dan opde pijcquen mochten retireren ende soe te samen haer retraict nemen naer Goetmans halve mane, gelyck de selve den volghende nacht nade resolutie byden capiteyn Rijswijck dye daer de wacht hadde well is gemainteneert, maer den tweeden nacht byde Francoisen es verlaten sonder datter eenich remarquabel assault op worde gedaen, comende den vyandt alleen met een fan fara aen. Ende zeyt dat te voren waren twee Francoisen overgelopen dijemen meynt dat den vyandt den staet ende gelegentheyt van t'werck te kennen hebben gegeven. Zeyt dat beyde de francoijsche compagnien daer de wacht hadden ende dat over de selve naer zijn onthout La Roche heeft gecommandeert.

VJ^e Waeromme hy den Capiteyn Slooth dye de bewaernisse vande halve mane aende Levelder poorte aengenomen hadde ende sich qualike daer inne gequeten hebbende, daer van voor den crijchsrade nijet heeft beclaecht ende recht versocht?
Zeyt dat hy des nagelaten heeft omdat hy den staet zulcx sach dat hy den capiteijnen nyet vele vande wallen ende dorste roupen ende dat hy soe vele lascheteen sach dat hy de selve nyet dorste roeren uuyt vrees dat de soldaten des comende te vernemen, zulcx den vijandt deur overlopers mochte te kennen gegeven worden ende zijluijden alle daer deur in meerder gevaer comen.

VIJ^e Item wye dat d'andere Capiteynen ende officieren zijn geweest dye heur debvoir int defenderen vande plaetse nyet hebben gedaen?
Zeyt dat hy hem seer weynich bedanckt van vele officieren ende eerst dat den major dye oick de bewaringe hadde van amunitien ende vivres zyn debvoir nyet vele en heeft gedaen. Dat hij sich oick nyet seer en can bedancken vande werckmeester ende den conducteur vande wercken dat oick den edelman van t'geschut out zijnde nijet vele en conde bedrijven, ende dat den ingenieur jonck ende onervaren was, zulcx dat alle de lasten ende sorghen meest op hem dye spreekt aenquamen. Dat den Capiteijn Rijswijck hem well de meeste assistentie heeft gedaen. Zeyt dat den Capiteyn Hacquet eer den vijandt noch voorde plaetsse was gecomen geen middel van geldt en hadde om zyn compagnie te betalen ende hem dye spreekt om gelt aengesproocken hebbende ende hy hem des nyet hebbende te leenen deselve Hacquet hem dye spreekt dreychde de compagnie voor zyn deur te senden. Dat oick den selven Hacquet gecommandeert heeft op den mussenberch dijen morgen als den crychsraedt tot het appointement vergadert worde ende dat voor t'vergaderen vande crijchsraedt es geschijet dat hy dye spreekt op t'voorscreven bolwerck comende gesyen heeft dat de selve t'voorscreven bolwerck ontrent de bresche nyet naer behoiren offte met goede ordre en hadde bezet ende soe hy dye spreekt hem daer over reprehendeerde zeyde hy voor excuse datter een mine onder was. Dat

mede den voorscreven Capiteyn Hacquet de wacht hadde in de nijeuwe halve mane tegens den poepel op dyen nacht doen Slooth de halve mane aende Levelder poorte verlijet, ende dat hij doen nyettegenstaende hy daer commandeerde om eenen timmerman te halen sich van daer in de Stadt begaff daertoe hij wel een adelborst ofte ander hadde moghen employeren, ende dat oick daernaer noch den Capiteijn Borris daer mede de wacht hebbende van gelycken in persone quam om den timmerman te halen. Zeyt dat Hacquet in den crijchsraet oick heeft opentlyck verclaert dat zyne troupe daerover hij commandeerde niet vechten nocte de breschen defenderen en souden. Dat oick den Capiteyn Win in t'parlamenteren teghen t'gebodt van hem dye spreect tot twee verscheyden reyssen heeft sprake gehouden. Zeijt dat den Capiteyn Lemle ten daghe van het appointment oick met zyne compagnie gevordert zynde om aen t'bagynen bolwerck eenyge schanskorven te rechten ende te vullen tselve weijgerde verclarende dat syn volck onwillich ende daer toe nyet te brenghen en was, nyettegenstaende hy colonnel hem ende zyn volck ten hoochsten daertoe vermaende ende zijn colonnels eyghen compagnie mette compagnie van Rijswijck genoeg wrochten ende zy dye saghen arbeyden.

VIII^e Waromme hy d'selve elck int perticulier tot heur debvoir nyet heeft vermaent ende door den crijchsraet aldaer tegens nyet heeft doen remedieren?

Zeyt zulcx om redenen op t'VJ^e already verhaelt naergelaten te hebben. Doch dat hij hen tot haer debvoir genoeg heeft vermaent.

IX^e Wanneer den vyandt eerst in ende door de grachten tot inde wal es gecommen ende hoe langhe hy in de wal voor t'parlamenteren heeft gelogeert?

Zeijt dat den vijandt eerst in t'bagynen bolwerck in de wal es gecommen ende daernaer in t'bollewerck aen den mussenberch ende ten derden in de wal by de Levelder poorte daer hij XXIIII uijren in heeft gelogeert voor t'parlamenteren ende dat hij nu anders den dach ende datum preciselijck van yder compste in de wal nyet en soude cunnen segghen ofte heeft onthouden.

X^e Off den tydt van acht daghen de soldaten soe heeft gematteert dat zy tegens des vyants approchen nyet hebben cunnen arbeyden ende wat ordre hy daerop heeft gestelt?

Zeyt dat de soldaten den tydt van twaelf daghen gestadich doende zyn geweest met waken arbeyden ende schijeten vande welcke vele qualijck in ordre zynde als qalyck wesende onderhouden hy overmits de cortheyt des tydts, de slappicheyt vande officieren ende de matheyt ende onwillicheyt der soldaten de wercken binnen nyet en heeft cunnen in defensie crijghen.

XJ^e Off hy van zyne Excellentie nyet ontfanghen heeft gehadt schrijvens daer bij hij versekert werde dat ten lancxsten opten XVIII^e Augusti 1606 het ontset daer soude wesen?

Zeyt jae.

XII^e Waeromme hy den Capiteynen t'voorscreven schrijvens nyet heeft gecommuniceert ende geencourageert dat zy als eerlycke soldaten den voorscr: tydt wilden verwachten?

Zeyt dat hy de brijeven van zyne Excellentie aende Capiteynen alle nyet heeft laten lesen overmits hy beducht was dat den vyant d'advertentie vande precisen dach des ontsets mochte becommen ende daer deur meer debvoirs doen om de stadt te eerder te crijghen ende het dессеingh van zijne Excellentie te beletten, maer dat hy den Capiteynen alle t'samen den bryeff heeft laten syen ende hen volcomeliken verseeckert dat het ontset voor handen was ende dat het hun vastelyck beloofte wierde indijen men princen woorden mochte gelooven. Ende dat hy oick diversche malen hunluijden heeft vermaent haren staet in t'schyeten ende wercken daer naer te

- maecken om de compste van zyne Excellentie te mogen verwachten, ende heeft den twee outste Capiteijnen als Rijswijk ende Gelder den bryeff laten lesen dye oick met hem nyet goetgevonden hebben verder dyen te communiceren.
- XIIJ^e Off hy eenygh vande Capiteynen ofte officieren in bedencken hadde dat zy t'voorscreven schryvens aende vijandt souden overdraghen ende wijze deselve zyn? Zeijt zulck bedencken nyet gehadt te hebben maer meijnde dat indijen de Capiteynen alle den precisen dach hadden geweten de selve voor hare officieren zulcx nyet verswegen souden hebben ende daer deur tselve verder comen mochte.
- XIIIJ^e Waeromme hy van gelycken geen ordre heeft gestelt dat tegens de breschen vande vijandt eenygh binnewercken zyn gemaect geworden om den vijandt op te houden ende t'secours te verwachten ofte ten minsten de bolwercken heeft doen affsnijden? Zeijt hem te refereren tot het gene hy op het X^e articel heeft verclaert ende dat de affsnydingen alle drije begonst, maer om redenen voren verhaelt nyet en zyn opgemaect geworden.
- XV^e Tot hoevele plaetssen den vyandt bresche heeft gemaect ende met hoe vele stucken hij gestadich daerop heeft geschoten? Zeijt dat den vijandt drye bresche ende in ydere bresche een mine heeft gehadt. Dat den vijandt acht batterien heeft gehadt ende de stucken dickwils van d'een in d'ander batterie heeft getransporteert ende zoe geschoten. Zulcx dat hy t'getal der stucken nyet eygentlyck en weet ofte heeft cunnen remarqueren.
- XVIJ^e Waeromme hy selver den crychsraedt heeft doen vergaderen ende geproponereet de swacheijt vant krijchsvolck, ende gevraecht off men in alle drie de plaetssen daer bresche was gemaect des vyandts force zoude connen resisteren? Zeijt dat hij uijt harde aenmaninghen ende aenporringhen vande magistrat ende de burghers, als hy te voren heeft verclaert in zijn eerste confessie, ende oick daer dijen hij wiste de swacheyt ende cleijne couragie ende resolutie van t'krijchsvolck, ende vernemende dat den vyandt hem prepareerde om drye stormen gelyckelyck aen te brenghen, hy den crychsrade heeft doen vergaderen, om de selve te vermaenen datse souden sich resolveren ende haer volck encouragieren om den storm te verwachten ende om hunluiden vande gelegentheijt vande breschen te vermanen ende datse haer debvoir souden doen ende offse sich daer toe geresolveert ende bastant vonden ende begeerde van hunluijden te weten waer hy sich toe verlaten mochte aengeseyn daer drye verscheyden breschen waren, ende datse daerop eensament en hebben verclaert sich nyet bastant te vinden om op de drye breschen den storm te verwachten, ende dat Hacquet alvoren aldaer op eyntlyck verclaerde tgene hy dye spreect hijer voren opt VIJ^e article heeft verhaelt, ende datse zulcx resolveerden om appointment te versoecken.
- XVIJ^e Off hij nijet ter contrarie behoirde het krijchsvolck voorgehouden te hebben dattet ontset voor handen was ende dat zij met couragie eenen storm souden verwachten, ende de plaetse ten uijtersten defenderen? Zeijt hun zulcx dagelycx genoeg voorgehouden te hebben maer dat de redenen voren verhaelt tselve hebben overwogen.
- XVIIJ^e Off de bresche zulcx es geweest dat den vijandt de Stadt daer deur soude hebben cunnen overrompelen, ende zy met derthienhondert mannen ofte daer omtrent nyet eenen storm behoirden te verwachten? Zeijt doenmaels geen derthyenhondert mannen sterck geweest te zyn, ende dat hy gheen duijsent mannen aende wallen en soude hebben cunnen brenghen overmits vele sich cranck maecten ende verstaken, ende dat geen retrenchementen in defensie en waren ende dat twee breschen sonder het springen vande mine montabel waren, ende de derde oick montabel soude geweest zyn soe de mine hadde

- gespronghen.
- XIX^e Waeromme hy met zyne autoriteyt nyet voorsien heeft dattet volck in de ordre gehouden worde om zyn commandement te doen ende daer door te verhoeden dat het crychsvolck sich teghen hem nijet en stelden ende zijne bevelen nyet naer en quamen?
Zeyt hyer van genoegh in voorgaende articelen verclaert te hebben.
- XX^e Wat verseckertheyt hy heeft gehad dat den vyandt soe verre hadde gesappeert ende met zyne mine was geadvancheert dat hij die t'effens ende op eenemael hadde connen doen springen?
Zeyt dat hy de sappen genoegh heeft gesijen ende dat zij aldaer metten vijandt handte gemeen zyn geweest op twee plaetssen ende dat hy de mine oick genoegh heeft cunnen bespeuren.
- XXJ^e Off hem yet ontbroken heeft van amonitie van oirloghe ofte andere materialen daer deur het subyt overgaen vande plaetsse mochte gecauseert zyn?
Zeyt dat de amonitien d'oirsake van t'overgeven vande Stadt nyet en zyn geweest, doch dat hy noch wel eenijghe dinghen soude hebben nodigh gehad als haspels, stormpalen ende dijergelijcke.
- XXIJ^e Off alle de capiteijnen sonder eenyge contradictie geconsenteerd hebben dat men den vyant om appointment soude aensoecken sonder daer teghens te seggen?
Zeyt jae. Ende dat het selve sonder contradictie is toegegaen.
- XXIIJ^e Wye de gene waren dye geduyjrende de vergadering vande cryghsraedt om opt appointeren te resolveren hare hoed en hebben opgestoken?
Zeyt dat het geschyhet es opt mussenberchs bolwerck onder Steven Janssens compagnie in t'quartyer van Hacquet, maer dat hy naderhant verstaen heeft dat tselve geschijede naer dat den trommel om te appointeren was geslagen.
Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zyn, ende was desen by den voornoemden confessant onderteekent.

Confessie Capiteyn Steven Jansz

Ten voorscreven daghe is by den heeren Coorn, Buth ende Roeck gehoirt ende geexamineert geweest den Capiteyn Steven Jansz out XXXV jaren, ende gevraecht zijnde op het overgeven der Stadt Grol ende t'gene hem dyenaengaende te laste gelecht wort. Heeft daerop verclaert als volcht: Zeijt dat hy binnen Grol met zijne compagnie vijff ende vijftich mannen sterck es gecommen geweest ende dat hij daernaer noch een sergeant met vyfthien mannen daer inne tot raceute heeft gecregen. Ende dat hy inde belegeringhe den Gouverneur een billet heeft overgegeven ten getale van drye ende tsestich mannen dije hy aende wallen brengen conde. Zeijt dat hy op den avondstondt tot secours vande Capiteyn Slooth in de Levelder poorte halve mane is gesonden geweest om dye te helpen bewaren ende dat hy dye spreect een Sentinelle perdue hadde voor uijt gestelt in de bresche dye den vijandt een uijre voor den avondt in de voorscreven halve mane hadde geschoten ende dat den vijandt ontrent ten een uuren in den nacht is overgecomen om in de selve bresche te logeren. T'welck de schiltwacht hem adverterende hy dye spreect tegen den Capiteyn Slooth geseijt heeft wij moeten ons inde wapenen begeven. Zeyt dat terstondte daeraen den vyandt aengecomen zijnde met geweld hy henluyden tot eens off tweemalen toe heeft te rugghe gedreven ende zy hem weder daer aff geslaghen duyjrende tselve wel den tydt van drye vijerendeel uuijrs. Zeyt dat hy de pycquen daer naer begonde te sijen heel dunne in de bresche worden, ende dat den hoeck vande punte voor hem inne sacte dat oick verscheyden granaten onder den hoop gewurpen werden, ende dat hy doen den Lieutenant vande Capiteijn Slooth genaempt Ruijsch vraechde waer zynen Capiteyn was, dye hem antwoirde dat hij was gegaen naer den leegsten hoeck vande halve mane om te syen dat den vijant daer nyet inne en soude breecken, ende dat hy Slooth oick met

een pijcque gequetst was. Zeyt dat het volck ondertusschen hem is ontweecken ende dat hy in de bresche soe lange is gebleven als hij conde tot dat hy eijntelijck gedwongen werde zijn vendel deur de pallissaden te steecken ende den wyck mede te nemen. Zeyt dat hy wel verstaen heeft van andere dat den Colonnell heeft geroupen dat hy henluyden te hulpe quam mette troupe van reserve, maer dat hy zulck geroep selffs nyet en heeft gehoirt. Zeyt dat Slooth noch hem noch zyn officiers zyns wetens nijet en heeft ijset geseyt van zyn affwijcken, maer dat hij niet en weet wat hy teghen zyn eygen officieren dien aengaende mach hebben geseijt, Zeijt dat den Colonnell in den crychsrade brieven van zijne Excellentie heeft ontfanghen ende dat hy wel tot hem ende de andere Capiteynen aldaer vergadert zeyde datter goede tydinge was gecommen ende dat zy des heure gasten zouden aensegghen, dan en heeft nijet gehoirt datter van ontset yet geseyt worde. Zeijt dat hy in de leste vergaderinge vande crychsrade daermen heeft geresolveert van te appointeren nyet en is geweest, maer dat hij doen op zijn wachte was verordineert om de bresche te bewaren op het mussenbolwerck, ende dat aldaer de Capiteynen Hacquet en Varick by hem zijn gecomen, vraghende off hy goet vindt t'gene by den crychsrade was geresolveert ende dat hy daer wesende ende syende dat den vijandt met drye duysent mannen gereet stondt om den storm aen te brenghen ende merckende dat zy van binnen nyet bastant en waren om te resisteren, de voorscreven resolutie van te appointeren heeft geapprobeert ende naderhant binnen Zutphen geteijckent. Zeyt dat de Capiteynen Gelder ende Varick met hare compagnien aende eene zyde vande bresche aen t'mussenbolwerck hebben gelegen te weten inde gordijne hebbende den vijandt zyn bresche in de punte ende dat hy met zijne compagnie, ende Hacquet met de zijne ende een troupe van Casembroots compagnie aende andere zyde van de voorscreven bresche in de cortijne laghen ende de wacht hadden ende dat zy de bresche alsoe wel beset hadden. Dat hij tsavonts voir t'parlamenteren nyet en heeft gehoirt dat yemant soude gesecht hebben indyen den Gouverneur nijet wil parlementeren zoe zullen wij zelffs den trommel doen slaen, nochte van eenijghe commotie te aldaer gemaect yet te weten. Zeyt dat terwijl den laetsten crychsrade tot het appointeren was vergadert dat een tonne met pulver in een batterye vande vyandt aenginck ende dat doen eenijge soldaten soe van zijne compagnie als vande andere compagnien op t'voorscreven mussenbolwerck de wacht hebbende de hoeden op staken, waeromme hij een van zijn adelborsten sloech, dan wiert hem doen geseijt ende heeft oick naderhant verstaen dat den Gouverneur alreede hadde zijnen dijenaer gesonden ten eynde dat men nyet en soude schijeten also men soude appointement versoecken ende dat den trommel al daer toe geslaghen hadde. Zeyt dat se geen derthijenhondert mannen sterck en zyn geweest maer dat zij boven neghen ofte thyen hondert mannen aende wallen nyet en hebben cunnen brenghen ende daerom oick nyet bastant en zyn geweest om eenen storm te verwachten. Zeyt dat hy wel eenyge soldaten heeft hoiren claghen datse in vijff off zess weeken geen gelt ende hadden gehadt dan dat hy de Capiteynen vande selve soldaten nyet en soude weten te noemen. Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn, ende was desen bij den voornoemden confessant onderteekent.

Confessie Capiteyn Casembroot.

Den IX.^{en} Octobris 1606 es by den heeren Coorn, Buth ende Roeck noch gehoirt den Capiteyn Samuel Casembroot out XXIIJ jaren, ende heeft verclaert als hijer naer volcht:

Zeyt dat hy binnen Grol sterck es geweest achtenvyffich vechtende mannen behalven zijne crancken ende absenten met kennisse vande Gouverneur, ende heeft hy den Gouverneur oick een cedulle overgegeven ten getale van achtenvijftich doen de selve hem dye affvorderde. Zeyt dat hy onder de troupe van Hacquet es geweest mette Capiteynen Varick ende Steven. Dat den Gouverneur hem ende oick de andere tot heur debvoir wel heeft vermaent ende dat den Gouverneur in den krijchsrade brieven heeft ontfangen dye hij hem ende de andere wel heeft verthoont maer hun dye nijet laten lesen, dan zeyde dat zyne Excellentie hem ontset

toeseijde, dat zy heur soldaten moet ende couragie souden geven dan ende seyde hem den Gouverneur nyet den tyt wanneer het ontset comen soude. Zeijt dat hy in de halve mane op Goetmans weyde met eenijghe musquettiers van verscheyde compagnien de wacht heeft gehadt tsnachts naer dat de brugge aen t'mussenberchs bolwerck over gebracht was ende dat hy uijte voorscreven halve mane soe vele heeft opde brugge doen schijeten als hem mogelijk es geweest. Zeyt dat hy opde wacht es geweest in de halve mane op Goetmans weyde doen den crychsraet vergadert worde daer het appointement wiert geresolveert. Dat zynen lieutenant bij hem is gecommen op zyn wachte hem vragende off hy hem conformeerde met het gene in den crychsrade soude geresolveert worden, waerop hy zeyde dat het zulcx mochte wesen dat hy hem daer mede soude conformeren ende oick sulcx dat hy des nyet en soude doen, ende dat hy daer naer den trommel heeft hoiren slaen om te appointeren sonder noch te weten watter geresolveert was, doch zeijt naderhant binnen Zutphen de resolutie geteijckent te hebben. Zeijt van geen onwillicheijt van eenyge soldate ofte officieren te weten ende dat hij meijnt dat indyen den vijandt met zyn uuijterste force soude hebben aengekommen op de drye bresschen dat hy soude de selve hebben connen overrompelen ende dat de affsnijding achter de breschen nyet in defensie ende de soldaten seer gefatigueert waren, ende dat den vyandt op drye plaetsen hadde gesappeert ende gemineert.

Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn, ende was dese by de handt vande voorscreven confessant onderteekent.

Confessie Den Lieutenant vande Heere van Cruijninghen.

Den voorscreven daghe is by den voornoemde heeren Coorn, Buth ende Roeck noch gehoirt Daniel van Hattem out XXIIIJ jaren Lieutenant vande compagnie vande heere van Cruijninghen. Zeijt binnen Grol met de compagnie sterck geweest te zijn in de belegering ontrent vijftich mannen behalve de crancken ende absenten ende dry dije int aencomen vande vijant waren gevangen. Dat hy den Gouverneur dye hem de stercte vande compagnie affvorderde een billet heeft gegeven ten getale van ontrent vyftich. Zeyt dat hy een vande compagnie van reserve in de stadt es geweest. Datse nae zyn onthout ontrent vyff off zess daghen voor t'overgaen vande Stadt aende affsnijding vande bolwercken hebben begonst te wercken ende nacht ende dach gearbeydet, dan conden dye nijet in defensie brengen. Zeyt dat den Gouverneur, brieven van zijnen Ex^{cie} ontvangende, hem ende de andere wel geseyt heeft dat hun ontset belooft worde, dan en heeft hy dye spreekt nijet gehoirt vande dach van t'ontset. Dan vermaende hun den Gouverneur dat se heure soldaten souden encouragieren, t'welck hy zeyt aende zyne gedaen te hebben. Zeyt dat den Gouverneur den crychsraedt heeft doen vergaderen ende dat den Gouverneur aldaer vraechde off zy geresolveert waren de plaetsse te mainteneren ende de stormen te verwachten ende tegens te staen, ende dat de Capiteynen daerop eendrachtelijck hebben verclaert neen ende geresolveert sonder contradictie omme te appointeren. Zeijt nyet gehoirt te hebben dat ijemant aldaer zeyde dat de soldaten nijet vechten wilden.

Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn, ende was desen by den voorn. confessant onderteekent.

Confessie Den Capiteyn Varick.

Den thijenden Octobris 1606 is bij den heeren Coorn ende Buth gehoirt geweest den Capiteyn Phillips van Varick out XXVIIIJ.^{tich} jaren ende heeft verclaert als hijer naer volcht:

Zeijt dat hij eerst binnen Grol voorde belegering sterck es geweest in alles zessentnegentich mannen ende dat sdaechs voor t'belegh hem acht ontlopen zijnde ende hem de stercte van zyne compagnie by den Gouverneur affgevordert wordende hy hem de selve ten getale van een ende tachtich gesonde vechtende mannen, daerinne nijet begrepen de jonghers ende de crancken, heeft overgegeven. Zeyt dat hem den Gouverneur in t'belegh voorde tweedemael

affvorderderende de stercte van zijne compagnie hy hem dije aengebrocht heeft ten getale van achtenvyftich gesonde vechtende mannen, alsoe hij doen vele crancken ende gequetsten hadde. Zeyt dat hy opden dach datmen paralamenteerde onder t'commandement van Hacquet de wacht op t'mussenbolwerck heeft gehad mette compagnien van Hacquet, de zyne, Steven Jansens ende Gelders compagnien ende een gedeelte vande compagnie van Casembroot leggende Hacquet hij ende Steven aen d'een zyde van t'bolwerck, ende d'andere aen d'andere zyde ende datter eenyghedelborsten met pijcquen in de punt van t'bolwerck stonden, ende dat hy wel gehoord heeft dat den Gouverneur daer comende eenijge woorden hadde met Hacquet ende dat hij hem eenijge musquettiers by de voorscreven pycquen dede stellen. Dan en heeft verder daer van nyet gehoord. Ende zeyt datter een mine onder t'bolwerck was soe geseijt werde ende dat aldaer de bresche wel met een peerdt montabel was. Zeyt dat den Gouverneur heur tot haer debvoir wel heeft vermaent, dat hij inden crijchsrade niet en is geweest doen den Gouverneur den brijeff van zyne Excellentie creegh, maer dat den Gouverneur hem dye spreect wel heeft geseijt dat hy goede tijding van ontset van zyn Excellentie hadde ontfanghen dan en heeft hy den bryeff nyet gesijen nochte den inhoud vandyen verder verstaen. Zeyt dat den Gouverneur hemluiden inden crychsrade heeft doen roupen ende dat den Gouverneur hemluyden aldaer voothijelt offte haer bevonden bastant om op de drie plaetssen ende breschen des vijandts stormen te verwachten vermanende nijttemin elcken een zyn eere te betrachten, ende dat daerop eendrachtelyck verclaert es geweest datse haer daer toe nyet bastant en vonden, ende geresolveert sonder contradictie dat men soude appointement versoecken. Zeyt dat hy inden crychsrade van geen ontset en heeft hoiren verhalen, ende dat hy wel heeft Hacquet hoiren seggen datter een halve mutinatie onder zyn troupen was, ende dat hy voor redenen zijde dat den quartiermeester van Bartenberch's hadde gehoord datse souden hebben gesecht wil den Gouverneur nyet appointeren soe willen wy zelffs den trommel doen slaen ende heeft Hacquet hem dye spreect wel geseijt dat hij sulcx den Gouverneur hadde aengedijent maer en heeft hy dye spreect hem inden crychsrade nyet hoiren verhalen dat de soldaten nyet wilden vechten. Doch zeyt dat hy heel laet inden crychsrade es gecommen doense al meest vergadert waren. Zeyt te meynen datse geen derthyenhondert mannen ende ongeveerlijck mer duijsent stercke en zyn geweest ende dat oick de breschen zulcx waren dat den vijandt hun soude hebben cunnen forceren, ende zeyt vorder van geen onwillicheijt van soldaten ofte officieren te weten. Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn. Ende was desen by den voornoemde confessant onderteekent.

Confessie Den Capiteyn Wibrandt Hettens.

Den selven daghe is byde voornoemde heeren Coorn ende Buth noch gehoord den Capiteyn Wibrandt Hettens out XLV jaren ende heeft verclaert als hijer naer volcht:

Zeyt met zyne compagnie binnen Grol int eerste sterck gecommen te zijn over de t'zeventich mannen daer inne begrepen de jonghens den sergeandt met twee crancken tot Brevoort ende vyer byden vyandt gevangen hebbende hij noch elff absenten soe tot Rhijnberck cranck gebleven als op advantaige mette ruyteren van daer uijtgegaen. Zeyt dat den Gouverneur in t'beleg tot twee reijssen toe hem affgevordert heeft de stercte van zyne gesonde vechtende mannen, dye doen waren int eerste naer zyn beste onthout ter nombre van vyffnenvyftich, dye hy alsoe aengegeven heeft behalven twee gequetste ende andere crancken, Zeyt dat hy de laetste reysse dye heeft overgegeven ten getale van een off twee en vyftich naer zyn beste onthout. Zeyt dat den Gouverneur hem ende de andere Capiteynen tot meermalen van heur debvoir heeft vermaent. Zeydt dat den Gouverneur inden crijchsrade brijeven van Zijne Excellentie heeft ontfangen ende zeyde tot hunluiden datter goede tyding van ontset was. Dan en heeft hij dye spreect den bryeff nijet hoiren lesen nochte den tyt van het ontset verstaen, hoewel den Gouverneur hem naderhant noch heeft geseyt dat zyne Excellentie hun

hadde beloofd te ontsetten. Zeyt dat den Gouverneur de vergadering vande crychsrade heeft beroupen. Dat den Gouverneur aldaer proponeerde off zy heur bastant vonden om de plaetsse te defenderen ende vraechde wat vertrouwen zij van sich zelffe hadden ende off sij sich vonden geresolveert om den vyandt op drije plaetssen in den storm te resisteren. Daerop eendrachtelyck es verstaen dat zy daer toe nyet bastant en waren deur dyen de soldaten met het continuelyck waken ende schyeten seer waren getravailleert ende zulcx sonder contradictie geresolveert om te appointeren, in t'welcke hij de laetste stemme heeft gegeven ende naderhant tot Zutphen de resolutie mede onderteekent. Zeyt dat hem dunct dat hij Hacquet voorde resolutie in de vergadering heeft hoiren seggen dat de soldaten onwillich waren om te vechten. Zeijt dat hy onder t'commandement van Ryswyck zyn wachten heeft versorcht. Zeyt dat naer zyn onthout den Gouverneur in den crychsrade van ontset yet heeft verhaelt maer dunct hem dat hy zeyde datter noch eenijge dagen aen resteerden. Dat hy geen kennisse van eenyge onwillicheyt der soldaten ofte officieren en heeft ende dat wel heeft gesyen dat alle drye de bresschen waren montabel, ende te meijnen datse zulcx waren dat den vyandt de Stadt daer deur soude hebben cunnen overrompelen ende datse van binnen nyet bastant en waren om den storm op alle drye de plaetssen te wederstaen, overmits de affsnijding vande bolwercken noch nijet voltrocken ende de soldaten seer gefatigueert waren. Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zijn, ende was desen by den voornoemde confessant onderteekent.

Confession Le Capitaine La Roche

Verklaring van de kapitein La Roche

<p>L'unziesme d'Octobre 1606 a L. les S^{ts} Coorn et Buth en presence de moij Greffier soubssigne esté ouij et examiné le Cap^{ne} Francois Bejarrij dict La Roche Corij aagé de XXX ans et a sur les articles suijsvants declairé comme s'ensuiet</p>	<p>De 11^e oktober 1606 is door de heren Coorn en Buth, in tegenwoordigheid van mij ondergetekende griffier, gehoord en ondervraagd de kapitein Francois Bejarry, genoemd La Roche Cory, oud 30 jaar, die op de hieronder genoemde artikelen verklaarde als volgt:</p>
<p>Sur le J^f article Combien forte sa comp^{nie} at esté au siege dans Grol, si le Gouverneur luy a demandé la force d'icelle et a quel nombre il la luy a donnée?</p> <p>Dict qu'entrant dans Grol sa compagnie a esté de cent soixante et dix testes excepté les malades laissez dans Arnhem. Dict que au siege de la dicte ville le gouverneur luy a demandé la force de sa compagnie laquelle il luy a donnée jusques au nombre de cent quarante hommes montans en garde, excepté les malades.</p>	<p>Op het 1^e artikel Hoe sterk zijn compagnie binnen Grol tijdens het beleg is geweest, of de Gouverneur hem die sterkte heeft gevraagd en welk aantal hij hem heeft opgegeven?</p> <p>Zegt dat toen zijn compagnie in Grol aankwam deze uit honderdzeventig koppen bestond, uitgezonderd de zieken die in Arnhem waren achtergelaten. Zegt dat tijdens het beleg van de genoemde Stad de Gouverneur hem de sterkte van zijn compagnie heeft gevraagd, die hij hem heeft opgegeven tot een aantal van honderdveertig mannen die de wacht konden betrekken, uitgezonderd de zieken.</p>
<p>IJ^e S'il n'a eu la garde a la demie lune devant le boulevart du mussenberch quand elle fut delaissee. Si luiij ny a alors commandé et pourquoi il s'est retiré sans le commandement du Gouverneur et n'a faict son devoir</p>	<p>II^e Of hij niet de wacht heeft gehad op de halve maan voor het mussenbergbolwerk toen die werd verlaten? Of hij daar niet het bevel voerde en waarom hij zich terug heeft getrokken zonder dat de Gouverneur</p>

<p style="text-align: center;">pour la bien disputer et defendre?</p> <p>Dict qu'il a eu la garde a la dicte demie lune quand elle fut delaissee et que sur la troupe commandoict le Capitaine Milleron sous le commandement duequel il a durant le dicte siege toujours fait ses gardes. Dict que ils n'ont pas delaissee la dicte demie lune sans commandement et que au conseil de guerre estoit resolu qu'elle ne se pouvoit tenir quand l'ennemy donneront l'assault d'aultant qu'elle estoit ouverte du reste de la retraicte et qu'il ij avoit une bresche d'environ douze pas, et que au mesme soir quand il ij fut entré en garde il s'en est allé aupres du colonel Dorth aupres duquel estoit alors le Capitaine Rijswijck et demandoit luy qui parle alors au dicte Colonel, que s'il luy commandoit de tenir la dicte place contre l'assault de l'ennemy qu'il tiendrait ou y mourroit, et que le Capitaine Rijswijck et le dicte Colonel luy respondirent la dessus que messieurs les Estats avoyent a faire d'hommes. Dict que l'ordre du conseil de guerre et du Colonel estoit que l'un laisseroit seulement des musquetaires dans la place et que on laisseroit les pycques du long de la contrescherpe affin que les musquetaires se pourroient retirer sur les pijcques quand l'ennemij donneroit et que luy avecq ses musquetaires a fait quitter a l'ennemij par deulx fois la pointe et les fosses de la dicte demie lune, et que l'ennemij venant pour la troiesime fois donner l'assault et entrant dans la dicte demie lune des deulx restes ils l'ont alors quitter et se sont retirer selon l'ordre donnee.</p>	<p style="text-align: center;">daartoe bevel had gegeven en hij zijn plicht niet had gedaan door daar wel te strijden en te verdedigen?</p> <p>Zegt dat hij de wacht heeft gehad op de genoemde halve maan toen die werd verlaten en dat de kapitein Milleron het commando over de troep voerde onder wiens bevel hij gedurende het genoemd beleg altijd zijn wacht heeft gedaan. Zegt dat zij niet zonder bevel de genoemde halve maan hebben verlaten en dat in de krijgsraad besloten was, dat zij geen stand hoefden te houden wanneer de vijand in de aanval ging aangezien de weg waarlangs men zich kon terugtrekken open lag en er een bres van ongeveer twaalf passen was. En dat op dezelfde avond toen hij de wacht betrok hij naar kolonel van Dorth is gegaan, waar toen kapitein Rijswijk aanwezig was, en aan genoemde kolonel vroeg of hij hem opdracht gaf de genoemde plaats tegen de aanval van de vijand te houden en dat de kapitein Rijswijk en de kolonel hem daarboven antwoordde dat de heren Staten met mannen te doen hadden. Zegt dat de opdracht van de krijgsraad en van de kolonel was dat men slechts muskettiers op de halve maan zou laten en dat men pieken in de contrescarpe zou leggen opdat de muskettiers op de pieken terug zouden kunnen vallen als de vijand zou aanvallen en dat hij met zijn muskettiers de vijand tweemaal de punt en de grachten van genoemde halve maan heeft doen verlaten en toen de vijand voor de derde keer aanviel en de genoemde halve maan tot twee keer toe binnendrong zij deze toen hebben verlaten en zich volgens de opdracht hebben teruggetrokken.</p>
---	---

<p>III^e Si le Gouverneur n'a communiqué a luy et aulx aultres Capitaines, les lettres qu'il avoit receues de son Excellence par lesquelles le secours leur fut promis le XVIII d'aoust au plus tard, et s'il ne les a la dessus encouragies et admonnances de leur debvoir?</p> <p>Dict qu'il n'a pas esté present quand le Gouverneur a receu les lettres de son Excellence qu'il luy a bien dict qu'ils avoit</p>	<p>III^e Of de Gouverneur met hem en de andere kapiteins de brieven niet heeft gecommuniceerd, die hij van zijne Excellentie had ontvangen en waarin het ontzet op zijn laatst op de 18^e werd beloofd en of ze hem daarboven niet hebben aangemoedigd en tot het doen van zijn plicht hebben vermaand?</p> <p>Zegt dat hij niet aanwezig is geweest toen de Gouverneur de brieven van zijne Excellentie heeft ontvangen. Dat hij hem wel heeft gezegd</p>
--	--

receu des lettres par lesquelles son Excellence leur promettoit le secours, mais que le Gouverneur luy disoit qu'il ne vouloit pas que tout le monde scavoit le contenu de la lettre mais monstra a luy et aulx aultres Capitaines dans le conseil de guerre le dicte lettres sans que luy quij parle aye sceu le jour presix du secours promis, et que le Gouverneur leur a beaucoup de fois admonnances de leur devoir et qu'ils se devoient tenir en gens de bien.

dat hij brieven had ontvangen waarin zijne Excellentie het ontzet in het vooruitzicht stelde, maar dat de Gouverneur hem zei dat hij niet wilde dat iedereen van de inhoud van de brief zou weten, maar toonde hem en de andere kapiteins de genoemde brieven zonder dat hij die spreekt de precieze dag van het ontzet heeft geweten en dat de Gouverneur vele malen tot het doen van hun plicht heeft vermaand en dat zij als goede soldaten stand zouden houden.

IIIJ^e Pourquoi et par quel ordre le Conseil de guerre s'est assemblé, quelle proposition y a esté faite, et quel propos du secours l'on y a tenu et si la resolution d'appointer sans aucune contradiction a esté prinse?

Dict que le Gouverneur a fait assembler le Conseil de guerre, et y a proposé si on devoit quitter les ouvrages de dehors une point et se retirer dans la ville, d'autant que l'ennemij estoit attaché en trois lieux aux remparts, et que la dessus chascuy donna son advis, l'un disant qu'on devoit tenir une telle demie l'une et l'autre donnant un aultre advis. Dict qu'il n'entendoit pas le flamen et pourtant ne scavoit dire tous les propos y tenus. Dict que aupres un vint dire au conseil que un des ennemis estoit monté jusques dessus le parapet du rempart et s'en estoit pourmené dessus regardant dedans le Boulevert, et que le Gouverneur et la plus part des Capitaines demanderent a lui et a Milleron s'ils vouloient respondre pour leurs soldats un pour un pour tenir bon et combattre, et que la dessus lui et Milleron responderent que s'il y avoyt moyen de soutenir quelque effort qu'ils en seroient fort bien contents et qu'ils feroient leur devoir pour faire combattre leurs soldats. Dict que il ne scavoit dire ce qui plus a esté dict entre les aultres Capitaines en flamen, et que on leur disoit que les retranchemens derriere les boulevarts et bresches n'estoient pas paracheves comme aussij devraij ils n'estoient en desouse, et que leur estant demandé s'ils pouvoient soutenir trois assaults a la fois luy qui parle la dessus disoit qu'il seroit fort malaisé. Dict que le Capitaine Hacquet disoit aussy au dicte Conseil que les soldats de sa troupe avoyent dict qu'ils seroyent

IIIJ^e Waarom en door welke order de krijgsraad is bijeengeroepen, welke voorstellen er zijn gedaan en welk voorstel van het ontzet men er heeft gedaan en of de beslissing om met de vijand te gaan onderhandelen zonder enige tegenspraak is genomen.

Zegt dat de Gouverneur de krijgsraad bijeen heeft geroepen en er heeft voorgesteld of men de buitenwerken op een bepaald moment zou moeten verlaten en zich in de stad terugtrekken, aangezien de vijand op drie plaatsen aan de wallen de aanval inzette en dat daar boven iedereen zijn advies gaf, de een zeggende dat men die halve maan zou moeten houden en de ander een ander advies gevende. Zegt dat hij het Nederlands niet heeft verstaan en vooral niet alle voorstellen die er zijn gedaan weet te zeggen. Zegt dat men bij de raad kwam zeggen, dat er een van de vijand tot juist onder de borstwering van de wal naar boven was gekomen en naar boven was gestuurd om het bolwerk van binnen te bekijken, en dat de Gouverneur en het merendeel van de kapiteins aan hem en aan Milleron vroegen of zij een voor een voor hun soldaten wilden antwoorden of ze stand wilden houden en vechten en dat daar boven hij en Milleron hebben geantwoord dat als zij de mogelijkheid hadden enige aanvallen van de vijand te weerstaan dat zij daar dan heel tevreden mee zouden zijn en dat zij hun plicht zouden doen om de soldaten te laten strijden. Zegt dat hij niet weet wat tussen de andere kapiteins in het Nederlands is gezegd en dat men hen zei dat de retranchementen achter de bolwerken en de bressen niet voltooid waren en zij van onderen niet waren zoals zou moeten en dat toen hen gevraagd werd of zij drie aanvallen tegelijk zouden kunnen

<p>battre la caisse pour se rendre si on ne vouloit appointer. Dict qu'il na point donné d'advis, mais que la dessus un chascuy est sortij pour aller en son quartier et le tambour fut battu pour appointer. Dict qu'il na signe aulcune resolution ou capitulation.</p>	<p>weerstaan hij die spreekt daar boven heeft gezegd dat dat heel moeilijk zou zijn. Zegt dat kapitein Hacquet in de genoemde raad ook zei dat de soldaten van zijn troep gezegd zouden hebben dat ze de trommel zouden slaan om zich over te geven als men niet met de vijand wilde onderhandelen. Zegt dat hij op geen enkel punt advies heeft uitgebracht, maar dat daar boven iedereen is vertrokken om naar zijn kwartier te gaan en dat de tamboer de trommel sloeg om te onderhandelen. Zegt dat hij geen enkele besluit of capitulatie heeft getekend.</p>
---	--

<p>V^e S'il nij a quelqu'un qui a dict dans la dicte assemblee qu'on ne seroit estat que les soldats de sa troupe combattroient, et quelle Capitaines officiers ou soldats peuvent avoir negligé ou refusé les commandemens du Gouverneur et quels soldats se peuvent avoir cachez pour ne venir aux remparts.</p> <p>Dict que Hacquet a bien tenu tels propos a luij quij parle sans qu'il sache ce qu'il peult avoir dict au conseil pour n'entendre la langue et qu'il ne scait pas qu'aucun officier ou soldat aije negligé ou refusé les commandemens du Gouverneur. Dict que il ne scait pas qu'aucun soldat s'est caché et que le Gouverneur luy a dernierement dict que les habitans auroient dict que les francoijs s'estoient cacher, mais que luij qui parle pense qu'il ny aura pas un de sa compagnie esté caché sinon que les blessez et les malades et qu'il a tousiours eu ses soldats aupres de luij, ayant esté cinq jours continuels en garde sans entrer dans la ville.</p>	<p>V^e Of er niet iemand geweest is die in de genoemde raad gezegd heeft dat men er geen staat op kon maken dat de soldaten van zijn troep zouden vechten en welke kapiteins, officieren of soldaten de bevelen van de Gouverneur kunnen hebben genegeerd of geweigerd en welke soldaten zich kunnen hebben verstopt om niet aan de wallen te hoeven komen?</p> <p>Zegt dat Hacquet wel met hem die spreekt daarover gesproken heeft, zonder dat hij weet wat hij in de raad gezegd kan hebben, omdat hij de taal niet verstond en dat hij niet weet dat enig soldaat zich heeft verstopt en dat de Gouverneur hem tenslotte heeft gezegd, dat de inwoners zouden hebben gezegd dat de Fransen zich zouden hebben verstopt, maar dat hij die spreekt denkt dat er niet een van zijn compagnie is geweest die zich heeft verstopt behalve dan de gewonden en de zieken en dat hij zijn soldaten altijd bij hem heeft gehad, vijf uur continu op wacht geweest zijnde zonder de stad in de gaan.</p>
---	--

<p>VJ^e Quelles bresches et mines ij ont esté et s'elles ont esté telles que l'ennemij par iceulx eust peu forcer la place et si eulx avecq le nombre d'environ treize cents hommes ne debvoient bien attendre un assault.</p> <p>Dict que l'ennemij avoyt trois bresches et que il estoit logé au pied des ravelins et bouleverts et que en deulx ou trois heures il les auroit rasez s'il eust voulu ij ayant aussij une mine pour la faire saulter, et que selon son opinion il eust</p>	<p>VI^e Welke bressen en mijnen er zijn geweest en of zij zodanig zijn geweest dat de vijand daardoor de plaats met geweld zou hebben kunnen innemen en of zij met het aantal van ongeveer 1300 mannen niet een aanval hadden moeten afwachten?</p> <p>Zegt dat de vijand drie bressen had en dat hij de voet van de ravelijnen en de bolwerken had bereikt en dat hij ze in twee of drie uren had kunnen slechten als hij dat had gewild omdat hij daar ook een mijn had die hij kon laten</p>
---	---

peu forcer la place, et que sans la grande fatigue des soldats l'un eust peu soutenir un assault mais bien difficilement par les trois endroits, et asserme tout ce que dessus estre ainsij veritable et estoit soubssigné par le dict confessant.

springen en dat naar zijn mening hij de plaats had kunnen forceren en dat zonder de grote vermoeidheid van de soldaten men een aanval zou kunnen hebben weerstaan maar wel heel moeilijk vanwege de drie plaatsen en verklaarde al het bovenstaand naar waarheid te zijn opgemaakt en was deze door de genoemde verhoorde ondertekend.

Confessie Den Capiteyn Borris

Den voorscreven daghe is by den voornoemden heeren Coorn ende Buth noch gehoirt den Capiteyn Jan Borris out XXIIIJ jaren ende heeft verclaert als volcht:

Zeyt dat hy binnen Grol comende sterck es geweest acht ende vijftich soldaten behalven de officieren Zeyt dat den Gouverneur hem de lijste in t'beleghe nijet heeft affgevordert. Dan dat hy wel weet dat zijnen staet in t'marcheren ende optrecken op de wachten is gemaect geworden ende dat hij in t'beleghe achtenvijftich soldaten alsvoren sterck es geweest. Zeyt dat den Gouverneur hem ende d'andere Capiteynen tot heur debvoir wel heeft vermaendt. Zeyt dat den Gouverneur in den crychsrade brieven van zijne Excellentie heeft ontfanghen ende dat hij dye by zijn zelven las ende tot hemlijden zeyde zijne Excellentie schryft ene goede tyding van ontset dan yder man en mach den bryeff nyet weten, ende dat hy zulcx vande tydt van het ontset nyet en heeft geweten. Zeyt dat hy de wacht hadde in de nyeuwe halve mane over de poepel snachts doen Slooth de Levelder halve mane verlijet. Dat het wel twee uijren in den morgenstondt ende al bycans lichten dach was ende dat Slooth de Levelder halve mane al verlaten hadde eer hy van zyn wachte inde Stadt ginck, ende dat hy sijende datmen uuyt de plaetsse daer hy de wacht hadde nyet en conde inde Stadt comen sonder een blinde te hebben hy tot tweemalen toe aen den Gouverneur sondt omme eenen timmerman te crygen sendende daeromme zijnen vendrich ende daermede eenen adelborst. Zeyt dat hy zijende dat daer van nijet en quam hy begonde te dencken dat den Gouverneur daerop nijet vele en achtede offte dat de gene dye hy aen hem gesonden hadde haer bootschap nyet te degen en hadden gedaen. Dat hy daerom zelfs inde Stadt ginck, ende soe den Gouverneur hem reprehendeerde zeyde hy tot tweemalen alsvoren gesonden te hebben, ende zeyt dat hy gheen halff uijre daer naer in de Stadt en is gebleven maer alleen een weijnich is blyven couteren met den major dye d'ordre hadde ontfangen omme hem den timmerman te doen hebben. Zeijt dat den Gouverneur den crijchsrade heeft doen vergaderen ende aldaer geproponeert off zy de drye breschen ijder met drye hondert mannen souden cunnen defenderen. Daerop den meestendeel vande Capiteynen zeyde neen ende sommighe jae indyen de soldaten wilden vechten, ende dat den Gouverneur hemlyden doen vraechde off zij voor hare soldaten wilden responderen ende hy antwoirde neen, dat hy voor sich zelfs alleen wel conde responderen ende de reste Godt bevelen. Zeyt dat hy den Capiteijn Hacquet heeft hoiren seggen dattet volck onwillich was te vechten. Dan en heeft nyet verstaen wat soldaten hij meijnde. Zeyt van geen onwillicheyte van officieren ofte soldaten te weten. Dat den Gouverneur hem vraechde off zy met hem wilden leven ende sterven ende dat zy zeyden jae maer nyet bastant te zyn om de voorscreven drie assaulten tsevens te verwachten, ende dat alsoe eijntlijck resolutie van te appointeren is genomen. Zeyt dat twee breschen heel groot waren ende dat de andere oick soe was datse in vijff off zess uijeren totten storm bequaem conde sijn ende dat hij daerom meynt dat den vyandt de plaetsse soude hebben cunnen forceren, ende zyluijden den storm nyet wederstaen.

Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te zyn, ende naderhant tot Zutphen de resolutie vande crychsrade geteekent te hebben, ende was desen byden voornoemden confessant onderteekent.

Confessie Den Capiteijn Win.

Den selven daghe is by den heren Coorn ende Buth noch gehoirt den Capiteyn Thomas Win out XXXIIJ jaren ende heeft verclaert als hyer naer volcht:

Zeyt dat hij ontrent tusschen de vyftich ende vyffnenvijftich mannen sterck binnen Grol es gecommen behalven de officieren hebbende hij vele crancken tot Rhijnberck gelaten ende zess mannen van daer op convoy gegaen, ende dat hij in t'beleghe den Gouverneur hem de stercke van zyne gesonde vechtende mannen affeysschende hij hem dije ten getale van tusschen de vyftich ende vyff ende vijftich heeft overgegeven Zeijt dat hy inden krijchsrade was doen den Gouverneur brijeven van zijne Excellentie ontfinck dye hemluyden zeyde dat hy goede tyding van zyn Excellentie creech, ende dat het geen oirbaer was dat, yder man den brijeff soude weten, sonder dat hy dye spreect van ontsetten heeft verstaen ofte dat hy oyt den tydt van het ontset heeft geweten. Zeyt dat hy den Gouverneur wel vermaningen in den krijchsrade heeft hoiren doen van heur debvoir. Dan zeyt des nyet alles verstaen te hebben als de duytsche tale nyet connende. Zeyt dat hy inden laetsten crychsrade nyet en is geweest doen van appointeren werde geresolveert, dat hy op zyn wacht moste blijven. Ende dat den Capiteyn Slooth hem dye gheen duytsch en verstaet, deur den Capiteyn Borris affvraechde wat zyn advijs was offmen opde drye plaetssen zoude cunnen den storm verwachten ende off se daer toe bastandt waren. Ende dat hij daer op zeyde datmen den storm zoude connen verwachten indyen de soldaten vechten wilden, ende dat den selven morghe te voren hij dije spreect gaende lanx de bolwercken den Capiteyn Steven Jansz ontmoetet hadde, den welcken hy vraechde watter omme ginck, ende dat de selve Steven Jansz spreekende Engelsch hem seijde datter geseyt worde dat eenyge soldaten onwillich tot vechten waren, dat hij doen tot Slooth tselve verhaelde ende zeyde hem te conformeren mettet advys der anderen Capiteynen. Zeijt van geen onwillicheyt der officieren ofte soldaten te weten, ende zeyt de resolutie van t'appointment naderhant tot Zutphen geteekent te hebben. Zeijt dat hy in t'parlamenteren wel met eenijge Engelsche Capiteynen dije hij in Yrlandt gekendt hadde heeft gesproocken in presentie van drye off vier adelborsten van Borris Compagnie ende den broeder van Capiteyn Hacquet ende met eenyge andere soldaten wel ten getale van dertich, ende dat tusschen hunluiden: noch een gracht was, ende dat den Gouverneur hem des eens verbijedende hy daer naer nijet meer met ijemant vande vijant heeft sprake gehouden.

Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te sijn, ende was desen byden voornoemde confessant onderteekent.

Confessie Den Lieutenant vande Compagnie vanden Grave Van Stierum

Den derthyenden Octobris 1606 is byden heeren Coorn ende Buth gehoirt geweest Marten van Dockum out LIIIJ jaren Lieutenant vande Compagnie vande Grave Herman Otto van Stijerum ende heeft verclaert als hijer naer volcht: Zeyt inden begin vande belegering tot Grol met zyne compagnie daer innen sterck geweest te zyn hondert ende vyftich mannen metten officieren dye den Gouverneur hem d'eerstemael affvorderende hy de selve alsoe hem heeft overgegeven. Zeijt dat hy eenijghe dagen daernaer ontrent XXV soe gequetste als doode heeft gehadt ende den Gouverneur hem doen voor de tweedemael de stercke vande compagnie affvorderende heeft hij hem dye ten getale van ontrent hondert ende vijff ende twintich overgegeven. Zeyt dat den Gouverneur hem ende den anderen Capiteynen wel heeft vermaent van hun debvoir. Zeijt dat den Gouverneur hem heeft wel laten sijen eenen brijeff van zyne Excellentie bij hem ontfangen dan en heeft dye nyet gelesen nochte hoiren lesen, maer dat den Gouverneur zeyde dat zyne Excellentie hemluyden als een Prince met eeren belooffde haestelyck ende corts te ontsetten. Zeyt dat den laetsten krijchsrade deur ordre vande Gouverneur es vergadert ende dat hy aldaer hemluyden vraechde off zy gesint waren met hem ten uuytersten toe te vechten seggende dat hy hunluyden soude voorgaen, ende dat zyluyden

daerop te samen zeyde te willen doen als hij doen soude, ende dat ondertusschen inden crychsrade tyding quam dat eenijge vande vyandt all opde wal waren gesyen geweest, ende den Gouverneur hemluyden vragende off zy bastant waren op drye plaetssen tsevens den storm te verwachten. Dat daerop eendrachtelyck by den Capiteynen worde verclaert daer toe niet bastant te zyn ende zulx geresolveert sonder contradictie om te appointeren. Zeyt dat den Gouverneur inden crychsrade zeyde datter ontset voor handen was indien men den tydt conde verwachten, ende dat den Gouverneur met hemluyden in t'leste resolveerde indyen zy naer haer sin geen appointement vande vijandt en conden crygen datse dan totten lesten man toe souden vechten. Zeyt van geen onwillicheijt van officieren ofte soldaten yet gehoirt te hebben, ende dat de breschen zulx waren ende de soldaten deur het geduijrich waken ende schijeten soe waren gematteert dat zyns bedunckens den storm nyet en conde op drye plaetssen tsevens verwacht worden. Verclaert dat de sappen ende breschen zulx waren datse op drye plaetssen waren montabel ende dat al een mine gereedt was dye hy gesyen heeft onder 't mussenbolwerc. Zeyt onder 't commandement vande Capiteyn Slooth zyne wachten verzocht te hebben.

Ende verclaerde alle tselve alsoe warachtich te syn, ende was desen by den voornoemden confessant onderteeckent.

Aldus gedaen en gehoirt binnen de Stadt Deventer bijden Heeren voornoemt ten daghen, maendt ende jare alsvoren.

Mij put..
J. van Dalen

Eind december verzochten de Staten Generaal de Raad van State om advies over wat gedaan zou moeten worden inzake de kwestie van de overgave van de stad Grol in augustus. De Raad van State vond dat er bij het overgeven van de stad verwijtbare fouten waren gemaakt en dat daar straf op behoorde te volgen. Echter omdat Van Dorth na de overgave van Grol van Maurits belangrijke opdrachten had gekregen en bij Maurits het voornemen bestond hem ook nog tot gouverneur van Zutphen te benoemen, meende de Raad dat het 'tot slands meerdere rust zoude strekken dat deze zaak zou daargelaten worden. Doch alles te stellen ter discretie ende belief van de heren Staten, die zullen considereren dat het doenlijk zal zijn Zijne Excellentie te vermanen met behoorlijkheid dat de voorscreven Van Dorth niet en had behoren in zo deerlijken last gebruikt te worden'.

Omdat door de Raad 'de sake was op eenen anderen voet gebracht ende dat die heer van Dorth vereert is geweest met hooge ende eerlijcke chargen, dat daerom den Raedt niet anders en kan gesien dan dat tot ruste van het lant de sake dient daergelaten ende gedempt ende dat nochtans die heeren Generale Staten dit souden laten commen tot kennesse van Zijn Excellentie soe het Hare Mogende Edelen belieft' meende de Staten Generaal dat 'd' heeren van den Raedt in het begintssel hare verclaringe wijselijck hebben gedaen, te weeten dattet niet en dienden veel waters vuyl te maken, als men daarna daertoe anders niet en soude doen'. Besloten werd 'dat van nu voirtaen alle commandeurs, tzij gouverneur, colonnel ofte ander commandeur in eenige importante plaitsse, die bij den vijant belegert ende denselven overgelevert soude moegen wordden, gehouden sullen zijn terstonts na deselve overleveringe hem te presenteren ter vergaderinge van de heeren Staten Generael ofte van den Raedt van State ende aldaer te geven redenen van het overgeven ende deselve behoirlijk te justificeren, hun soelange houdende van alle chargen, diensten ende employ gesuspendeert, totdat zij sullen hebben van de voirscreven heeren Staten ofte Raedt van State vercregen een declaratoire acte, dat zij hen in het disputeren, defenderen ende maintaineren van de plaitsse mette buytenwercken derselver, daer eenige zijn, wel ende gelijk als een commandeur toecompt hebben gequeten ende gedragen'. Dit besluit zou aan Maurits worden meegedeeld.

Onderstaand in hedendaags Nederlands een uittreksel van de verschillende verhoren.

Eerste verhoor van Dorth 17-8-1606.

De 17^e augustus 1606 is gehoord Jonkheer Diederik van Dorth kolonnel gecommandeerd hebbende binnen Grol, en gevraagd op het overgeven van de Stad, verklaart dat de buitenwerken zeer groot van bezetting zijn geweest en dat het volk door continu waken, schieten en arbeiden zeer vermoeid zijnde en weinig in 't getal om zulk werk te bezetten, veroorzaakt heeft dat de vijand eerst de halve maan voor het bagijnen bolwerk geforceerd heeft, en dat degene die de verdediging daarvan bevolen was, deze als eerlijke soldaten zo lang gedisperuteerd hebben totdat hij zelf hen gelast heeft om zich terug te trekken. Zegt dat de Engelsen in die halve maan lagen. Zegt dat de tweede halve maan voor de mussenberg nog onvolmaakt was doch zo ver gebracht dat er wacht is gehouden, en dat de situatie van die halve maan zulks was dat de vijand deze lichtelijk zou afgesneden hebben door de contrescarp zulks dat het niet mogelijk was enige terugtrekking daar uit te doen, hetwelk veroorzaakte dat hij de spiezen uit deze halve maan liet nemen en in de contrescarp leggen, latende in die verste halve maan omtrent 30 of 40 musketiers zijnde Fransen. Zegt dat twee Fransen naar de vijand overliepen en dat de vijand toen aanstonds daarna aanviel en wilde forceren zodat de musketiers daaruit wegliepen en is dit geschied drie dagen voor het overgaan van de stad. Zegt dat de vijand zo zeer accelereerde en een volk stuurde dat hij binnen 24 uur drie stukken op het verste werk plantte en daarmee op de bolwerken schoot. Zegt dat ze acht batterijen hadden gemaakt en met de stukken van de ene in de andere liepen en hier en daar schoten waar zij het meeste voordeel konden doen. Zegt dat de derde halve maan voor de Lievelder poort de volgende nacht werd verlaten door de compagnien waarover Slooth commandeerde en de wacht aldaar had, zonder dat deze ten uiterste werd gedisperuteerd of ook opdracht van hemzelf hadden om die te verlaten, zodat Graaf Hendrik van den Bergh na het overgeven van de stad hem vroeg wie de wacht aldaar had gehad, tonende een gezicht alsof zij hun plicht niet wel hadden gedaan. Zegt dat de vijand de verste van die halve manen hebbende waardoor hij approches heeft gemaakt en gekomen is tot aan de gracht en heeft die twee plaatsen waar de gracht het ondiepst en engste was galerijen gemaakt, en daarmee door gekomen tot bij de wal, hen van binnen willende abuseren dat zij zouden denken dat de vijand nog niet in de wallen was, overmits de galerijen nog een stuk weg van de wallen af waren, doende niettemin bij nacht enig volk voorts over tot in de wal lopen die aldaar sapperden en mineerden, zodat de vijand hem en meende "t'enenmaal en t'seffens" te doen onverdacht weg springen. Zegt dat aan de derde approche waar de gracht wel aan het diepste en wijdste was de vijand twee zwemmers bij nacht had overgezonden die een anker overtrokken en vast maakten, waarna de vijand bij lichte dag in de tijd van anderhalf uur een brug over haalden gevest zijnde met delen. Zegt dat de vijand alzo op deze plaatsen in de wallen gekomen zijnde zij genoodzaakt zijn geweest de buitenwerken te verlaten uitgezonderd drie halve manen en een ravelijn die zij nog met volk bezet hielden, dan toch van mening zijnde om enige daarvan mede te verlaten indien de vijand assault op de stad had gedaan. Zegt dat zij van binnen tegen elke approche een retrenchement hebben begonnen te maken dat half volmaakt zijnde hen niet mogelijk is geweest zo om de korthed van de tijd als om de zwakheid en matheid van 't volk als ook om de onwilligheid van de soldaten en burgers deze voorts op te doen maken, en kon niemand meer aan het werken krijgen en dat de burgers de soldaten en ook vele officieren en zelfs enige kapiteins zeer kleinhartig maakten, te meer daar elk wel merken kon dat de vijand op drie plaatsen tevens de bedoeling had storm aan te brengen, en dat hij langs de face van de twee bolwerken had gesapperd en dat de borstweringen zelfs eensdeels waren afgevallen en dat de rest alleen gestut was om in doen vallen tegens dat ze de mijnen zouden laten springen die zij in drie bolwerken hadden gemaakt. Zegt dat hij al de kapiteins zelf ernstig vermaande om hun soldaten te doen werken en dat de kapitein Lemle verklaarde dat hij zijn soldaten daartoe niet kon krijgen, en dat de andere kapiteins wel zeiden dat zij dat zouden doen. Dan de werken avanceerden niet. Zegt dat meest al het geschut van binnen al schadeloos geschoten en gesprongen was uitgezonderd nog twee van de kleinste ijzeren stukken en waren nog twee of drie kleine metalen veldstukjes heel met een metalen drieling die achteruit verlopen was. Zegt dat de s..ken stukken

binnen Grol alsvoren gezegd is. De burgers met de burgemeesters en de richters bij hem zijn gekomen 's avonds voor het overgaan van de plaats, verzoekende dat hij wilde inzien het besluit van de vijand om de plaats te winnen. En de zwakheid van het volk om te resisteren en dat hij geen oorzaak wilde zijn van hun verderf, dat hij met de vijand in een goed appointment wilde treden. Zegt dat hij hen gans afsloeg en geen gehoor voor die tijd wilde geven, en dat des anderen daags 's morgens vroeg die eerste burgemeesters mitsgaders de richters wederom bij hem zijn gekomen, ernstig verzoekende dat hij toch met de vijand in accoord wilde treden, bevelende hem op zijn ziel en zaligheid het verlies van hun leven mitsgaders hun vrouwen en kinderen, zeggende voor redenen dat zij de gelegenheid van het garnizoen wel wisten en de perplexiteit en de resolutien van de officieren en de soldaten beter hadden geremarkeerd als hij zelf en dat zij niet bastant waren om des vijands drie assaulten te resisteren, daar bij voegende dat enige van degenen aan wie de wacht aan de Lievelderpoort was toevertrouwd op het naderen de voorgaande nacht door zeker alarm onder hen ontstaan van het rondeel waren af gelopen geweest en indien hij tot geen appointment wilde verstaan, verzochten dat hij hun tenminste wilde accorderen met wijf en kinderen uit de stad te trekken, waarop hij zei dat niet te kunnen doen en gaf verder de burgers voor antwoord wel te weten des vijands intentie en wat hij daar tegen te doen had, maar dat hij op dat verzochte punt niet kon besluiten dan nadat hij de andere kapiteins daarover zou doen vergaderen, en dien volgende en ook om andere redenen als van de apparenten assaults en of het oorbaar was die te verwachten liet hij al de kapiteins tegen acht uur in de krijgsraad vergaderen, alwaar naar verscheiden discoursen van d'een en d'andere op de sobere staat van de soldaten, de kapitein Hacquet dewelke commandeerde over vier compagnieën op het mussenbolwerk alwaar de brug aangebracht was, nadrukkelijk verklaarde dat men er geen staat op kon maken dat zijn troepen enig assault van de vijand zouden verwachten, overmits zij zo zeer gematteerd en gediscourageerd waren, dat zij niet meer konden en dat zij uit de discussies en de sombere gezichten van diverse andere kapiteins wel konden speuren dat zij niet van mening waren de assault te verwachten. Zegt dat wegens de propositie daarvan schriftelijk ontwerp is gedaan, hij die voorgedragen heeft of men de vijand in alle drie de plaatsen waar hij bressen gemaakt had, zijn force kunnen resisteren, en of zij ook met hun soldaten deze bressen ten uiterste wilden en konden maintainen, waarop eenparig resolutie is genomen dat aangezien de zwakheid en de langdurige fatiguen causerende discouragie van de soldaten onmogelijk was om op de drie bressen enig assault te verwachten en de plaats te verdedigen, men met de vijand in appointment zou treden. Zegt dat vele van hemlijden voor het resolveren wel discours ge..ijsen Zeiden dat men de plaats wel behoorde te defenderen en de voorscreven drie assaulten te verwachten, maar als men op de redenen en de middelen vandien kwam te disputeren wisten zij in het mintst daarvan geen te geven en hebben eindelijk mee geresolveerd alsvoren. Zegt dat de vijand van begin tot de laatste toe de stad nooit heeft gesommeert en dat hij brieven van zijne Excellentie zittende in de krijgsraad te enige dagen voor het overgaan van de stad had ontvangen die hij communiceerde met de kapiteins Gelder en Rijswijck, als oudste kapiteins en gaf de andere kapiteins te verstaan dat zijne Excellentie hen zou komen ontzetten en dat zijne Excellentie dat onder hoge belasten hemluiden aanschreef maar dat hij de respectieve kapiteins de precieze dag wanneer deze zou plaats vinden niet heeft geopenbaard opdat de vijand daarvan door enige overlopers niet zou worden geadverteerd. Zegt dat in de laatste vergadering van de krijgsraad alwaar de genoemde resolutie is gesloten geworden, hij heeft voorgedragen het ontzet dat voorhanden was, en is ook aangemerkt dat de vijand alreeds in het marcheren was om zijn bataillons te formeren en de assaulten aan te brengen, waar hij vroeg of men het ontzet of de voorscreven drie assaulten zoude mogen verwachten. Zegt dat in het accorderen met de vijand hij verzocht heeft acht dagen tijd om af te wachten of zijne Excellentie hem enig secours zou willen doen, mitsgaders om te hebben twee van de beste stukken met de dependentien vandien maar dat de vijand hen dat heeft afgeslagen, zeggende zulk verzoek maar pro forma te zijn en dat hij hun situatie wel kende. Gevraagd zijnde of hij de kapiteins lijsten afgevorderd heeft van de sterkte van hun compagnieën, zegt dat hij achttien compagnieën sterk is geweest en hen dat dikwijls heeft afgevorderd, dan ziende dat zij daar tegen bezwaar maakten, heeft hij om de kapiteins daar niet in tegen te zijn en hen ook niet onwillig te maken tot de dienst, alleen de vier kapiteins die over de troepen commandeerden elk afgevorderd de sterkte van hun troepen en hoeveel soldaten zij op de wacht konden brengen. Zegt dat zij hem die verklaring diverse keren hebben gedaan onder belofte dat wij dat de heren Staten Generaal niet zouden aandienen, opdat zij van hun zieken, absenten en gewonden niet zouden worden gefrustreerd, en dat hem de gezonden meest gelegen zijnde zij om die beter te weten daar toe heeft gecondescendeert maar dat in het begin van het beleg het getal der

gezonden hem tot dertien honderd toe zijn aangegeven geweest hoewel hij op velen na zulk getal in het leste noch aan de wallen noch op de wacht heeft kunnen merken niettegenstaande hij wist dat ze sterker in getal waren dan zij hem hadden aangegeven. Zegt dat van de Fransen verscheidene zich hebben verstoppt en ook enige van andere naties, zich verbergende tot acht of negen van een compagnie. Zegt verder geen assistentie gehad te hebben behalve van een of twee kapiteins onder dewelken de kapitein Rijswijck is. Zegt dat indien men nader onderrichting zou begeren van hetgene binnen wel is gepasseerd dat daar van zullen kunnen getuigen de predikant, de kwartiermeester van Bartenbergh en enige ruiters in dezelfde compagnie des burgemeesters rigters zelve en de ..p.ek. Zegt dat de kwartiermeester 's avonds voor het parlementeren heeft gehoord dat enigen van de troepen van Hacquet zeiden indien de gouverneur niet wil parlementeren zo zullen wij zelf de trom doen slaan, doch wist hen de kwartiermeester de compagnie daar ze onder waren niet aan te wijzen. Zegt dat van de zelfde troepen enigen zijn geweest die gedurende de krijgsraad of dat men de trom zou slaan om te parlementeren de hoeden op de spiezen hebben gestoken, en dat men Steven Jansz zou mogen ondervragen van welke compagnie die soldaten zijn geweest.

Door de Raad van State werd op 28-8-1606 gelast een onderzoek in te stellen

Verklaring van Gerrit van Hambach (37 jaar), kwartiermeester van de compagnie van Ritmeester Bartenbergh, op 24 september 1606

Hij is met 18 ruiters en een of twee gewonden binnen Grol besloten geworden en dat hij gedurende het beleg daar binnen is gebleven. Binnen Grol zijn 17 of 18 compagnieën geweest sterk omtrent 1300 à 1450 mannen. Deze compagnieën zijn in drie partijen verdeeld geweest die de buitenwerken hebben bewaard en drie compagnieën zijn gedestineerd geweest tot bewaring van de stad te weten van de Gouverneur, van Van Gelder en van de Heer van Cruijningen zijn compagnie. De vijand heeft op een vrijdag de Stad met de ruiters berend waarop 's zaterdags het voetvolk is gevolgd die hun approches eerst zijn begonnen aan de halve maan achter het bagijnen bolwerk en deze die nacht geapprocheerd op anderhalve roede weegs na of daaromtrent en dat de nacht heel donker zijnde de vijand niet altoos heeft geschoten waardoor zij des te lichter hun approches hebben kunnen doen. Hij weet niet wie die nacht de wacht in de halve maan achter het bagijnen bolwerk heeft gehad. Die nacht is de vijand mede geapprocheerd geweest aan de halve maan achter de mussenberg alwaar hij zo ver niet was geavanceerd zonder dat hij eigenlijk weet wie de wacht in deze halve maan toen had. De tweede nacht daarna heeft de vijand ook zijn approches begonnen te doen op de halve maan aan de Lievelderpoort alwaar de kapitein Slooth en de kapitein Steven de wacht hadden die nacht, en dat de vijand hebbende voordeel van een strate op 't vlakke veld gekomen is zonder ander approche tot op een steenwerp toe op de gracht vande halve maan aan de Lievelderpoort alwaar hij zijn approches begon te maken, niettegenstaande dat die van binnen met alle toewijding daartegen met schieten en anders deden. Uit de halve maan voor het bagijnen bolwerk zou een uitval geschieden van soldaten uit verscheiden compagnieën geleid door een luitenant van de Fransen en dat de ruiters zich zouden presenteren uit de Lievelderpoort om naar de trencheen mede te komen. Dan alzo de luitenant de soldaten daarvan niet op de hoogte had gesteld, meenden zij dat het ruiters van de vijand waren waarop zij ook zich terugtrokken. De halve maan voor de bagijnen poort is ongeveer drie dagen daarna door de vijand veroverd geworden toen twee vendels Engelsen de wacht daarin hadden, die deze na enig uit de stad gezonden hulp bij lichten dage hebben moeten verlaten. Hij weet niet of dat geschied is door opdracht van de Gouverneur of niet. De halve maan voor de mussenberg was niet volmaakt en dat die de wacht daarin hadden het zand wat hadden afgekrabbeld om enige borstwering te maken. De vijand heeft deze halve maan de tweede nacht nadat hij meester was geworden van de eerste halve maan ingenomen, dewelke bezet was met twee Franse compagnieën die zich terugtrokken in zekere kleine halve maan liggende aan Goetmans weide die zij ook hebben ingehouden tot het laatste toe. 's Nachts daarna werd de halve maan aan de Liveldepoort mede door de vijand ingenomen alwaar de compagnieën

van de kapiteins Steven en Slooth de wacht hadden. Hij weet niet of deze kapiteins daar hun uiterste best hebben gedaan of niet. Dan dat de Gouverneur rijdende van de ene plaats naar de andere enige musketiers van het bagijnen bolwerk heeft afgenomen met de ruiters die binnen waren om die van de Lievelder halve maan te hulp te komen, maar dat toen zij daar in de buurt kwamen die van de halve maan hen tegemoet kwamen de plaats verlieten omdat de vijand de halve maan zo had gesappeerd dat de borstwering was ontzonken en zij met de vijand 'pycque a pycque' hadden gestaan en dat door de vijand ook veel granaten onder hen waren geworpen. In voegen dat ook de kapitein Slooth met een piek een schampsteek in zijn zij had bekomen. De vijand alzo meester geworden zijnde van de genoemde drie halve manen is de dag daarna door middel van veel rijs gekomen aan de gracht van de Lievelderpoort en daags daarna approcheerden zij op dezelfde manier op de gracht van de mussenberg en trokken op deze dag omtrent vier uur na de middag een brug door de gracht welke brug bijna ten halve over de gracht getrokken was voordat de Gouverneur daarvan was verwittigd en kon dit overtrekken niet belet worden dan alleen uit de halve maan die daar lag aan Goetmans weide waar de Fransen de wacht hadden. De brug ging voort zonder dat men iemand kon zien die daartoe hielp, en meent dat ze met schroeven of door een bij nacht overgebracht anker voort gehaald werd. De vijand was nog bij lichte dag met vier of vijf man voorzien van spaden overgelopen die zich lichtelijk konden verbergen in de bres die de vijand met twee aan de rand van de gracht geplaatste kartouwen in het muurwerk van het bolwerk aan de mussenberg had geschoten en kon deze daar niet uitgedreven worden dan met schieten uit de halve maan op Goetmans weide omdat er anders geen flank op respondeerde. De vijand, die zelfde nacht de gracht gedempt hebbende, is met rijs en aan weerskanten bedekt ook door de gracht gekomen in de wallen van de Lievelder en de bagijnen poort wezende omtrent tien uur 's avonds aldaar in gekomen. Ze hadden in het bolwerk bij de mussenberg een mijn gemaakt zo hij heeft horen zeggen. Dan heeft hij gezien dat ze daarin zo hadden gesappeerd dat de bolwerken niet gevuld zijnde de borstwering door de sappe meest waren gescheurd en in korte tijd ter neder zouden hebben gevallen. En aan het bagijnen bolwerk was ook zo gesappeerd dat men te paard daarop wel zou gereden hebben indien zij nog een uur hadden gecontinueerd. Men is wel tegen de genoemde drie bressen begonnen te werken maar niet voltrokken omdat de burgers niet wilden werken en de soldaten zo vermoeid waren dat ze niet konden werken omdat zij op de weer meest moesten zijn. Hij heeft de Gouverneur tot drie of vier keer de burgers horen aanmanen om te werken en dat hij de burgemeesters daartoe verscheidene keren heeft aangesproken met dreiging van de onwilligen soldaten in huis te zenden of bij de Provoost te doen brengen. Aan de burgers was opgedragen het binnenwerk tegen de bres bij de Lievelderpoort op te maken, maar dat zij aldaar niet veel willende werken hetzelfde in geen defensie is gebracht geworden. Aan het bagijnen bolwerk had des Gouverneurs compagnie hetzelfde bolwerk afgesneden en gebracht tot op de hoogte van het eerste bolwerk zonder dat er alsnog borstwering op was, dewelke indien ze nog een dag of twee respijt hadden gehad daarop zou gebracht zijn geworden. Dan dat de aarde slecht te bekomen zijnde en uit de Stad moettende gebracht worden wat langere tijd vereiste. Bij de mussenberg was geen aarde te bekomen en Er was daar een grote poel die alvorens met mest en ander puin moest gevuld worden, waardoor dit werk niet kon gevorderd worden temeer dat de soldaten die aan het werk waren gedestineerd onwillig waren om te arbeiden zulks dat dit werk geen hoogte altoos had om enige defensie daaruit te doen. De magistraat is verscheidene keren bij de Gouverneur gekomen begerende dat hij met de vijand zou appointeren overmits zij zeiden wel te weten dat hij de plaats tegen des vijands geweld niet langer zou kunnen houden, maar dat de Gouverneur hun verscheiden keren dit afsloeg zeggende dat hij daar was om de plaats te bewaren en niet om die over te geven.

's Morgens toen de vijand die nacht in de bolwerken was gekomen heeft de Gouverneur hem gelast op de toren te gaan om te zien wat er in het veld omging en of de vijand in bataille stond, en dat hij

rondom in de trenchen veel volk zag alsmede ook in het veld en wederom beneden aan de wallen komende werd hem gezegd dat er twee van des vijands volk boven op de wallen waren geweest om te zien hoe het van binnen was gesteld waarvan de ene doodgeschoten werd en de andere ongekewetst er vanaf kwam. Kort daarna omtrent de klok van tien uur vergaderde de krijgsraad en aldaar werd besloten dat men met de vijand zou parlementeren. Hij heeft wel gehoord dat de Gouverneur op enige kapiteins murmureerde dat ze geen debvoir en deden, dan zou hij niet kunnen zeggen wie deze zijn. Hij heeft 's avonds voor het parlementeren op de wallen bij de mussenberg gaande aldaar gehoord dat enige soldaten zeiden indien de Gouverneur niet wil appointeren dan willen wij zelf de trom slaan en appoint maken, doch zegt dat hij ze niet kent maar zei tot hen zo gij dat doet zo zal men een galg met u versieren. Hij heeft, omdat het tegen de avond was, dit de Gouverneur niet te kennen gegeven voor 's anderen daags nadat de plaats al overgegeven was. Hij heeft wel gezien dat enige soldaten de hoeden hebben opgestoken dan dat zulks is geschied nadat de trom geslagen was en verbod gedaan van niet meer te schieten. Hij heeft de burgers wel horen zeggen dat de soldaten in het bijzonder de Fransen met vier of vijf zich op de zolders verborgen trekkende de ladders naar zich op, zonder dat hij nochtans zulks heeft gezien, maar heeft wel gezien aan de wallen dat ze naar zijn bedunkens daar niet half zo sterk zijn geweest als zij uit zijn getogen. Hij heeft de Gouverneur de kapiteins dikwijls horen vermanen dat ze hun soldaten aan de weer zouden houden en maken dat ze zouden arbeiden opdat zij zich in het hiernamaals mochten verantwoorden, en dat hij niet gezien heeft dat de Gouverneur enige straf over iemand gedurende het beleg heeft laten doen. En verklaarde alle dit alzo waarachtig te zijn, daar bij voegende dat de kptein Casembroot 's nachts voor het parlementeren met enige musketiers uit verscheiden compagnien gecommandeerd was in de halve maan op Goetmans weide en dat ze gestadig op de brug zouden schieten maar dat de musketiers niet veel schoten waarom de Gouverneur Casembroot bij zich ontboot en vroeg waarom hij de musketiers niet beter had laten schieten die daarop zei dat zij niet meer konden schieten, maar de Gouverneur zei hij zou ze laten schieten of daarop slaan en Casembroot antwoordende zei dat de musketiers hadden gezegd wij kunnen niet meer schieten al zoud gij ons dood slaan, en zei de Gouverneur wij moeten denken nog te leven als wij al van hier zijn.

18 september 1606

Namens de kapiteins binnen Grol gelegen hebbende

De colonnel Dorth	125
Grave Herman Otto van Stirum zijn Lieutenant	170
Gelder	78
Arent Slooth	58
Casembroot	54
Rijswijck	67
Borris	88
Win	72
Wibben Hettens	57
Varick	76
Steven Jansz.	63
La Roche Corij	154
De heere van Cruiningen zijn lieutenant	44
Milleron	115
Saillij	69
Hacquet	88
Vogel	54
Lemble	61
	1393

Achtereenvolgende de schriftelijke last van de Raad van State van 25 september 1606 zijn de heren Coorn en Buth hare Ed: medebroeders in Rade geassisteerd met mij Griffier uit het leger bij Biselich vertogen en tot Deventer gearriveerd, en hebbende aldaar de genoemde acte aan de heer Hoeck hun medebroeder in de Raad vertoond om in conformiteit van deze acte tezamen te procederen tot examinatie van de heer kolonnel Dorth en de andere kapiteins binnen Grol gelegen hebbende. Welke

volgende vooreerst de voornoemde kolonnel Dorth is van Zutphen beschreven geworden, en nadat men enige dagen op zijn komst had gewacht en eindelijk door brieven van zijn vrouw met zekerheid vernam dat hij op last van Maurits opwaarts ontboden en vertogen was, hebben de voornoemde heren nadat ze tevoren aan de heren Raden van State hadden geschreven teneinde de kolonnel indien hij in het leger was aldaar mocht geexamineerd worden, goed gevonden bij provisie voort te varen en te procederen tot horing en examinatie van de andere kapiteins die men bekwamelijk van hier omtrent zou kunnen beschrijven en tot dien einde beraamd de navolgenden interrogatorien en vraagstukken, om de bedoelde kapiteins gnalijk daar op te horen en te ondervragen, hebbende datgene wat iemand van deze kapiteins in het bijzonder ten laste mocht komen bij andere memorie aan doen tekenen en hare respectieve verklaringen of de artikelen waar dit te pas mocht komen in ieders consessie mede doen stellen, wezende zulks de voorscreven interrogatorien als volgt

1° Hoe sterk hij met zijn compagnie binnen Grol is geweest en of de Gouverneur hem deze sterkte heeft afgevorderd en tot welk getal hij hem deze heeft overgegeven

2° Wat ordre zij de bezetting bewarende en de wachten zo van de plaats als van de buitenwerken is gehouden worden

3° Wie de wacht heeft gehad in de halve maan voor het bagijnen bolwerk als dat verlaten werd, wat debvoir aldaar is gedaan en hoe of door welk bevel deze is verlaten

4° Aan wie de bewaring van de halve maan voor de mussenberg bevolen was en wat debvoir om die te defenderen zij gedaan

5° Hoe de defensie van de halve maan aan de Lievelderpoort zich heeft toegedragen en wat debvoir aldaar is gepleegd

6° Of de Gouverneur al de kapiteins in het bijzonder tot hun debvoir niet heeft vermaand en wat beklag hij tegen de onwilligen voor de krijgsraad heeft gedaan.

7° Wanneer en hoe de vijand eerst in en door de grachten tot in de wal is gekomen en hoe lang hij voor het parlementeren in de wal heeft gelogeed. Welke bressen of mijnen hij in de wallen heeft gehad en met hoeveel stukken hij daarop heeft geschoten.

8° Wat ordre gesteld zij geweest om van binnen tegen de aankomst en de bressen van de vijand te werken. Wat daar tegen is gedaan geworden om de vijand op te houden en het secours te verwachten, en waarom men de bolwerken niet heeft laten afsnijden.

9° Of de Gouverneur hem en de andere kapiteins niet heeft gecommuniceerd het schrijven van zijne Ex^{cie} waarbij hun verzekerd werd, dat ze op z'n laatst op de 18^e Augustus zouden worden ontzet, en hen dienvolgende aangemoedigd om als eerlijke soldaten de voorscreven tijd te verwachten.

10° Waarom en door wat ordre de krijgsraad is vergaderd geworden en wat aldaar geproponereerd en gehandeld is geweest, wat propoosten van het ontzet aldaar gehouden werden en of de resolutie van te appointeren zonder enige contradictie zij toegegaan.

11° Welke kapiteins, officieren of soldaten onwillig mogen zijn geweest om de bevelen van de Gouverneur na te komen.

12° Of de bressen zulks zijn geweest dat de vijand de stad daardoor zou hebben kunnen overrompelen en zij met dertien honderd mannen of daaromtrent niet een storm behoorden te verwachten

13° Welke kennis hij heeft van de sappen en mijnen van de vijand en hoever deze waren geavanceerd.

14° Of hen enige munitie, materialen of iets anders heeft ontbroken waardoor het subiet overgaan van de plaats veroorzaakt kan zijn.

Confess: De kapitein Adolff van Gelder (45 jaar) op 4 october 1606.

1° Hij is omtrent 88 of 89 mannen ongeveer sterk geweest. Maar zei dat onder dit getal gerekend waren 15 die met een sergeant uit waren en in de belegering niet zijn geweest. In het getal waren niet begrepen de zieken en gewonden.

2° Hij heeft de Gouverneur in het begin van het beleg aangeboden dat indien hij hem enige lasten kon afnemen (waarvan hij zag dat de Gouverneur er vele had) hij dat gaarne wilde doen, waarop de Gouverneur hem de zorgen van de artillerie heeft bevolen die hij ook heeft waargenomen zonder dat hij zou weten te zeggen wat ordre in de buitenwerken op de wachten is gehouden geworden omdat hij met zijn compagnie, die van de kolonnel en van de heren van Crujninghens compagnieën altoos binnen de stad is gebleven.

4e Zegt dat de vijand in de buitenwerken bij het bagijnen bolwerk en bij de Lievelderpoort met groen rijs of fascines door de gracht tot aan de bolwerken is gekomen en hij bij de mussenberg op de

namiddag om een uur een brug over de gracht heeft gebracht zonder dat men iemand daarbij kon zien, en dat hij eerst bij het bagijnen bolwerk door de gracht is geweest en op verscheiden tijden op de voorscreven plaatsen door gekomen is, zonder de precieze tijd nu te kunnen zeggen. Hij weet eigenlijk niet hoe lang de vijand voor het parlementeren in de wallen heeft gelogeed. Zegt dat de vijand in het bagijnen bolwerk met de sappe zo een bres had gemaakt dat men met paarden daarop zou hebben kunnen rijden. De vijand heeft in den mussenberg ook een sappe en mijn gehad zodat op de bres bij schonen dage er een op kwam springen vattende de piek van zijn luitenant doch is deselve daarover dood gebleven. Kan niet zeggen met hoeveel stukken de vijand op de stad heeft geschoten mits hij nooit in batterijen heeft geschoten maar met de stukken van de ene plaats naar de andere heeft gelopen. De vijand was ook bij de Lievelderpoort in de wal zonder dat hij eigenlijk zou kunnen zeggen hoever. En dat bij zijn weten de vijand maar een mijn zonder meer in het mussenberg bolwerk heeft gehad die gereed was om te doen springen.

8^e De drie compagnieën die in de Stad waren gedestineerd, hebben gestadig gearbeid om de bolwerken van de mussenberg en het bagijnen bolwerk af te snijden, maar dat zij door de zwakheid van het volk niet veel hebben kunnen bedrijven, en dat de burgers bij de Lievelderpoorte hebben gearbeid, en dat de werken zeer groot zijnde niet veel aan d'ene noch aan d'ander is geavanceerd.

10^e De Gouverneur heeft de krijgsraad bijeen doen komen en heeft daar hen de staat en de toestand van de plaats voorgehouden en of zij die tegen het geweld van de vijand zagen te maintaineren. Daarop is eenparig een resolutie van te appointeren aangenomen zonder enige contradictie. Hij refereert aan de resolutie die hij daar eigenhandig heeft ondertekend, die ook Rijswijck, Varick en Slooth hebben ondertekend zonder dat hij eigenlijk van de anderen weet. Dan meent hij dat de Gouverneur die mede zal hebben laten tekenen. Zegt dat zij onder elkaar wel verhaald hebben van het ontzet en dat iedereen zei dat men de tijd niet zou kunnen afwachten, doch zei niet zeker te kunnen zeggen of in de vergadering van de krijgsraad daarvan iets is gezegd geworden of niet.

11^e Zegt dat zijn volk altoos willig doch zeer vermoeid en mat zijn geweest mits zij continu dag en nacht moesten waken en arbeiden, en dat hij van de onwilligheid van de anderen niet weet.

12^e Zegt niet te menen dat zij op vele na dertienhonderd sterk zijn geweest, en dat hij meent dat de bressen zulks waren dat de vijand hen zou hebben kunnen overrompelen.

13^e Zegt dat het hen aan pulver, kogels of lonten niet heeft ontbroken, maar dat er niet veel schoppen, spaden noch kruiwagens in voorraad zijn geweest en dat ook geen wielen voor het geschut in voorraad waren. Dat al de ijzeren stukken gebarsten zijn geweest en dat de metalen ook alle schadeloos waren uitgezonderd twee kleine en een groot metalen stuk.

Confessie de kapitein Johan van Rijswijck (41 jaar)

1^e De Gouverneur heeft hem de sterkte van zijn compagnie afgevorderd toen hij al die tijd in de stad was geweest, dat hij hem deze ten getale van omtrent 61 gezonden heeft overgegeven. Doch zegt dat daarin niet waren begrepen degene die te Rijnberk op konvooi uit waren als hij van daar vertrok ook degene die op de tocht waren met de ruiters van Rijnberk toen een vaan van de vijand geslagen werd en nog een sergeant met enige zieken, die alle niet binnen Grol zijn geweest en hij in het vertrek van Rijnberk de tijd niet had om op enigen daarvan te wachten.

2^e Het garnizoen is, behalve de troepen van reserve, gestadig in de stad gebleven, in vier troepen verdeeld zijn geweest, waarvan hij heeft geleid bij zich hebbende zijn eigen compagnie met de compagnieën van Lemle, Waghel, Bailly en Wibrant Hettinghe, en dat Hacquet en Slooth ieder mede een troep hebben geleid, en dat de twee compagnien Fransen onder het beleid van Milleron de vierde troep maakten, dat de sergeants alle avonden trokken waar iedere troep zijn kwartier zou hebben.

3^e In de halve maan voor het bagijnen bolwerk hebben de twee compagnieën Engelsen de wacht gehad toen deze door de vijand veroverd werd. Zegt dat die van binnen goed debvoir deden en meent dat zij deze halve maan niet zonder last van de Gouverneur hebben verlaten.

4^e Bij het innemen van de halve maan voor de Mussenberg had daar een compagnie Fransen de wacht zonder dat hij eigenlijk weet wat debvoir aldaar in het verdedigen is gedaan, mits het bij nacht verlaten werd, en zegt dat ze niet volmaakt was.

5^e De halve maan bij de Lievelderpoort werd ook bij nacht verlaten en dat naar zijn beste onthoud de kapiteins Slooth en Steven Jansz daar toen de wacht hadden en zegt dat de Gouverneur het alarm horende terstond met een deel volk van het bagijnen bolwerk daar naar toe ging roepende couragie

couragie en dat hij kwam om hen te ontzetten, en volgde hij ook nog met een deel volk van de Gouverneur. Dan voordat zij konden aankomen vonden dat de plaats al verlaten was.

6° Hij heeft wel gehoord dat de Gouverneur de kapiteins in het algemeen tot hun plicht heeft vermaand. Dan niet te weten dat hij enige onwillige voor de krijgsraad heeft aangeklaagd.

7° Zegt dat de vijand aan het bagijnen bolwerk met een galerij van fascines met een blinde door de gracht is gekomen tot aan het bolwerk, alwaar hij wezende heeft gesappeerd en de aarde afgehaald tot boven om hoog toe. Zegt dat hij aan de mussenberg onder in de contrescarp twee stukken heeft gesteld om in de flank de voet van de muur waar het bolwerk in lag weg te schieten. Hetwelk geschied zijde heeft bij lichten dage een brug van delen uit een blinde over de gracht aldaar gebracht, hetwelk zij mits zij geen flank daarop hadden niet konden beletten, hoewel zij alle debvoir met schieten daartegen deden. En heeft de vijand toen aldaar gesappeerd en gemineerd alzo dat er een met volle wapenen op de wal is gekomen nemende de spies van de luitenant van Gelder. En in het accorderen hebben ze twee dode mannen uit de mijn getogen die aldaar vermoord waren. Zegt dat hij voor het accorderen niet heeft geweten hoe ver de mijn gebracht was, en dat hij ook niet de juiste tijd weet hoe lang de vijand voor het parlementeren in de wallen heeft gelogeed als hem nu vergeten zijnde. En dat de vijand zo hem dunkt met elf of dertien stukken op de plaats heeft geschoten. Zegt dat de vijand bij de Lievelderpoort met een galerij van rijs en fascines met aarde daaronder gemengd door de gracht is gekomen en dat hij aldaar mede had gemineerd zonder dat hij zou kunnen zeggen hoe ver. Ook niet te kunnen zeggen of onthouden te hebben de preciesen tijd wanneer alle de voorscreven doorkomsten over de gracht eigenlijk al zijn geschied.

8e De bolwerken zijn alle drie afgesneden geworden, dan overmits de zwakheid van het volk en de korthed van de tijd zijn geen van die in defensie gebracht kunnen worden. Dat de burgers bij de Lievelderpoort wrochten, dat de Gouverneur hen daartoe wel constringerde dan op het laatst deden ze evenwel niet veel daartoe.

9° De Gouverneur heeft hem de brief van zijne Excellentie laten lezen en dat de Gouverneur de andere kapiteins wel heeft gezegd dat zijne Excellentie hem schreef dat hij voorzeker hen in korte dagen zou komen ontzetten. Hij heeft hen de tijd echter niet precies meegedeeld begerende op hen niettemin dat zij hun debvoir wilden doen, en dat hij zelf ook verscheiden kapiteins heeft gezegd dat zijne Excellentie hen voorzeker zou komen ontzetten.

10° Zegt dat de vijand als voren verhaald is zo ver geavanceerd zijnde met sappen en mineren, en men zag dat hij met de wapens aan de hand komen en de mijnen zou laten springen. De Gouverneur heeft de krijgsraad doen vergaderen, en aldaar gevraagd of eenieder van hen ook gezind was zijn debvoir te doen om de plaats te verdedigen en des vijands assaulten en forcen te verwachten, vermanende elkeen niettemin tot zijn debvoir. En dat aldaar na lange discoursen de kapitein Hacquet uitdrukkelijk verklaarde dat de soldaten gezegd hadden dat zij niet wilden vechten. Zegt dat ingezien werd dat de afsnijdingen van de bolwerken niet in defensie waren en gelet op de zwakheid van het volk eenparig resolutie zonder contradictie tot het appointeren is genomen en dat hij niet weet dat iemand aldaar heeft gesustineerd dat men een storm behoorde te verwachten. En zegt dat de Gouverneur bij zijn weten in de krijgsraad de brief van het ontzet niet heeft vertoond, maar wel heeft hij daar nog van het ontzet vermaand.

12° Zegt te menen dat de situatie zodanig was dat de vijand de stad met force zou hebben kunnen emporter als hij die ten uiterste op de drie plaatsen tegelijk had willen gebruiken.

Confessie de kapitein Aernt Slooth (omtrent 30 jaar) op 5 oktober 1606.

1° Zegt 70 mannen sterk geweest te zijn en dat de Gouverneur hem die sterkte van zijne compagnie afvorderende hij deze ten getale van 70 aan hem heeft overgegeven.

2° Zegt dat de troepen verdeeld zijn geweest in vieren waarvan hij er een heeft geleid gehad bij zich hebbende zijn eigen compagnie twee Engelse compagnieën en de compagnie van de Graaf van Stierum en dat over de andere troepen commandeerden Rijswijck, Hacquet en een van de franse kapiteins, en dat alle avonden de wachten werden veranderd. Zegt dat boven deze vier troepen een troepe van reserve in de stad bleef.

3° Zegt dat beide de Engelse compagnieën op het verlaten van de halve maan voor het bagijnen bolwerk aldaar de wacht hebben gehad. Dat hij dit verlaten niet heeft gezien en niet anders te weten of zij hebben goed debvoir gedaan en de zegt van de last van het verlaten niet te weten.

4^e Zegt dat de Fransen in de halve maan voor het mussenberg de wacht hebben gehad toen die verlaten werd en dat hij van het debvoir aldaar gedaan of niet gedaan niet weet.

5^e Zegt dat hij met de kapitein Steven Jansz op de Lievelder halve maan de wacht heeft gehad toen die verlaten werd met omtrent twintig mannen van de compagnie van de Graaf van Styrum en dat hij de musketiers de gehele nacht had laten schieten om de overkomst van de vijand te beletten, en dat in de morgenstond de vijand onder de punt van de voorscreven halve maan kwam. Zegt dat toen de musketiers zo moe waren dat hij ze niet meer tot schieten kon brengen wat debvoir hij deed of hoe hij ze sloeg of smeed. Zegt dat hij daarom zelf op de punt van de halve maan wel een half uur lang ging staan met de kapitein Steven en hun beider officieren die deze punt wel een half uur lang hebben verdedigd, en toen hij zich daarna begon te bedenken dat de vijand hen van achteren wel kon overvallen, ging hij vandaar om dat te bezichtigen, bevelende de kapitein Steven met de voorscreven officieren ondertussen de bewaarnisse van de voorscreven punt. Zegt dat daarentussen en eer hij terug kwam de soldaten de wijk genomen hadden. Dat wel de Gouverneur aankwam en riep dat hij hen te hulp was komende, maar zegt dat toen de soldaten al geweken waren.

7^e Zegt dat hij de precieze tijden van de doorkomst van de vijand door de gracht niet weet. Dat hij aan het bagijnen bolwerk met rijs en fascines door de gracht is gekomen, en dat ze aldaar tot boven aan de borstwering hadden gesappeerd, zodat men daar gemakkelijk op komen kon. Zegt dat ze aan het bolwerk aan de mussenberg een brug over de gracht hebben gebracht en de wal gesappeerd. Zegt dat ze de gracht aan de Lievelderpoort ook met rijs hebben gedempt wezende aldaar in de wal die ze ook begonen te sapperen, en dat hij van geen mijnen altoos weet. Zegt dat hij niet eigenlijk weet hoe lang de vijand voor het parlementeren in de wal is geweest, en dat hij met elf stukken op de plaats heeft geschoten doch nooit in batterij.

8^e Zegt dat de bolwerken al drie begonnen zijn af te snijden en dat door de zwakheid van het volk en dat het volk meest moest buiten in de werken liggen, daar niet veel aan is gewerkt geworden, en dat ze daarna binnen komende mee hebben moeten werken naast de andere soldaten, zonder te weten dat er enige soldaten onwillig zijn geweest om te arbeiden. Dat de burgers aan de Lievelderpoort hebben gearbeid maar dat men ze niet wel aan het werken kon krijgen.

9^e Zegt dat de Gouverneur hem de brief van zijne Excellentie nopende het ontzet heeft laten lezen zonder dat hij weet of gehoord heeft dat de Gouverneur iemand aangemoedigd heeft om als eerlijke soldaten de tijd van het beloofde ontzet af te wachten. Weet ook niet of de Gouverneur de genoemde brief de andere kapiteins heeft laten lezen of hen daarvan iets gezegd.

10^e Zegt dat de Gouverneur de krijgsraad heeft doen vergaderen, dat hij aldaar de kapiteins heeft gevraagd of ze moed hadden de plaats te verdedigen en de storm af te wachten alzo de bolwerken nog niet afgesneden waren, dewelke hij omvragende de kapiteins hebben verklaard dat de plaats niet maintainabel was en hebben aldaar zonder contradictie een eenparige resolutie tot het appointeren genomen welke resolutie hij mede heeft ondertekend en door de kapiteins elk in het bijzonder getekend is geworden. Zegt dat naar zijn beste onthoud hij aldaar van het ontzet noch dat men een storm behoorde te verwachten niet heeft horen vermanen.

11^e Zegt van geen onwilligeid noch ongehoorzaamheid te weten, maar dat de kapitein Hacquet in de laatste krijgsraad voor het appointeren heeft verklaard dat de soldaten onwillig waren om te vechten zonder dat hij hem heeft horen specificeren welke soldaten dat waren.

12^e Zegt dat hij meent dat het onmogelijk was met het weinig volk dat zij hadden op drie plaaten tegelijk des vijands storm te weerstaan.

14^e Zegt niet te weten wat er aan munitie aldaar is geweest, ook niet te weten dat ze aan iets gebrek hebben gehad.

Confessie Jonkheer Diderich van Dorth, kolonnel Dorth, op 7 oktober 1606.

1^e Of hem de bewaarnisse van de stad Grol niet bevolen is geweest, en tot dien einde hem bijgevoegd zijn achttien compagnien?

Zegt dat hem de bewaarnisse van de stad is bevolen geweest, en dat hij wel achttien compagnieën binnen de stad heeft gehad maar dat vele daarvan zeer sober zijn geweest.

2^e Waarom hij van al de kapiteins het pertinent getal van de sterkte van hun compagnieën niet heeft afgevorderd en daarna de wachten of verlicht of verzwaard en of hij meent enige excusen daar tegen te hebben?

Zegt de sterkten van de compagnieën van de kapiteins afgenomen te hebben die ze hem schriftelijk hebben overgegeven, ieder op een billet, doch dat hij om hen niet in het oog te wezen en om perfectelijker het getal der gezonde mannen te weten hij de cedullen daarvan in hun aanwezigheid heeft verscheurd omdat hij hen beloofd had hun sterkte niet te openbaren opdat ze door de heren van hun zieken en absenten niet zouden worden gefrusteerd, en dat hij derhalve nu geen eigenlijke kennis heeft in het bijzonder van de sterkte van iedere compagnie, of zou kunnen zeggen dat hij omgeslagen heeft op dertienhonderd mannen behalve de officieren, waaronder veel berooid en onbedreven volk is geweest.

3^e Waarom hij de Engelsen de wacht hebbende in de halve maan voor het bagijnen bolwerk gelast heeft dat zij zich zouden retireren, en niet gecommandeerd deze af te snijden en alle uiterste defensie te doen?

Zegt dat de halve maan voor het bagijnen bolwerk zonder flank en buiten de linie kwalijk was gelegen en daarom niet uit de stad verdedigd kon worden en dat ook de gracht maar een voet water had en dat de vijand met de Engelsen die daarin lagen hand aan hand was gekomen. En dat ze met granaten en anders door de vijand zeer werden beschadigd en dat deze halve maan niet afgesneden zijnde en geen plaats om zulks te doen, hij gecommandeerd heeft dat ze die verlaten zouden alzo de voorscreven twee Engelse compagnieën tezamen met omtrent 70 gezonde mannen sterk waren en hij ook geen voordeel zag in de plaats te doen om hen met enige andere troepen te assisteren.

4^e Waarom de halve maan voor de mussenberg onvolmaakt is gebleven, en geen ordre gesteld dat deze tenminste na het innemen van Lochem in volkomen defensie is gebracht geworden?

Zegt dat zulks is geschied eensdeels doordat de resolutie van de heren Staten en van zijne Excellentie zo laat is gekomen hoe en in welke vorm deze gemaakt zou worden, ten tweede door de slechte betaling en ten derde dat ze niet “en conde vallen” zo ze de laatste keer geordineerd was, waardoor men de gracht of moest dempen of deze zo maken dat ze niet gezien of niet in flank uit de stad gedefendeerd worden meer als van de ene hoek van de wal.

5^e Of de Fransen dewelke de bewaring van de halve maan voor de mussenberg bevolen was hun debvoir ook hebben gedaan om die te defenderen en wie particulierlijk dezelve heeft bewaard?

Zegt dat de contrescarp liggende terzijde van deze halve maan maar een droge gracht van een roede breed voor zich had en dat de vijand hen de weg zo kon afsnijden dat ze geen terugtrekking zouden hebben kunnen doen en dat ze niet in defensie zijnde deze halve maan niet maintainabel was, waarom door de krijgsraad goed gevonden is geweest dat die halve maan bezet zou worden met dertig musketiers en dat in de contrescarp de pieken zouden worden gelegd opdat de musketiers als de vijand a bon escient een assault aan haar zou brengen zich dan op de pieken mochten retireren en zo tezamen hun retraict nemen naar Goetmans halve maan, gelijk deze de volgende nacht na de resolutie door de kapitein Rijswijck die daar de wacht had wel is gemainteneerd, maar de tweede nacht door de Fransen is verlaten zonder dat er enig remarquabel assault op werd gedaan, komende de vijand alleen met een fanfare aan. En zegt dat tevoren twee Fransen waren overgelopen die men meent dat de vijand de staat en de gelegenheid van het werk te kennen hebben gegeven. Zegt dat daar de franse compagnieën de wacht hadden en dat daarover naar zijn onthoud La Roche heeft gecommandeerd.

6^e Waarom hij de kapitein Slooth die de bewaarnis van de halve maan aan de Lieveldepoort aangenomen had en zich kwalijk daarin gekwetten hebbende, daarvan voor de krijgsraad niet heeft beklagd en recht verzocht?

Zegt dat hij dat nagelaten heeft omdat hij de staat zulks zag dat hij de kapiteins niet veel van de wallen durfde te roepen en dat hij zo vele laksheden zag dat hij deze niet durfde aan te roeren uit vrees dat de soldaten als ze dat zouden vernemen, zulks de vijand door overlopers mochten te kennen gegeven worden en zij allen daardoor in meerder gevaar komen.

7^e Item wie dat de andere kapiteins en officieren zijn geweest die hun debvoir int defenderen van de plaats niet hebben gedaan?

Zegt dat hij zich zeer weinig bedankt van vele officieren en eerst dat de majoor die ook de bewaring had van amunitien en vivres zijn debvoir niet veel heeft gedaan. Dat hij zich ook niet zeer kan bedanken van de werkmeester en de conducteur van de werken dat ook de edelman van het geschut oud zijnde niet veel kon bedrijven, en dat de ingenieur jonk en onervaren was, zulks dat al de lasten en zorgen meest op hemzelf aankwamen. Dat de kapitein Rijswijck hem wel de meeste assistentie heeft gedaan. Zegt dat de kapitein Hacquet toen de vijand nog niet voor de plaats was gekomen geen middel van geld had om zijn compagnie te betalen en hem om geld aangesproken hebbende en hij hem dat

niet hebbende te lenen deze Hacquet hem dreigde de compagnie voor zijn deur te zenden. Dat ook dezelfde Hacquet gecommandeerd heeft op de mussenberg die morgen toen in de krijgsraad tot het appointement vergaderd werd en dat voor het vergaderen van de krijgsraad is geschied dat hijzelf op het voorscreven bolwerk komende gezien heeft dat deze het voorscreven bolwerk omtrent de bres niet naar behoren of met goede orde hadde bezet en zo hijzelf hem daar over reprehendeerde zei hij als excuus dat er een mijn onder was. Dat mede de voorscreven kapitein Hacquet de wacht had in de nieuwe halve maan tegen “den poepel” op die nacht toen Slooth de halve maan aan de Lievelderpoort verliet, en dat hij toen niettegenstaande hij daar commandeerde om een timmerman te halen zich vandaar in de stad begaf waartoe hij wel een adelborst of ander had mogen emploieren, en dat ook daarna nog de kapitein Borris daarmee de wacht hebbende eveneens persoonlijk kwam om de timmerman te halen. Zegt dat Hacquet in de krijgsraad ook openlijk heeft verklaard dat zijn troep waarover hij commandeerde niet vechten noch de bressen defenderen zouden. Dat ook de kapitein Win in ‘t parlementeren tegen het gebod van hemzelf tot twee verschillende keren “sprake heeft gehouden”. Zegt dat de kapitein Lemle te dage van het appointement ook met zijn compagnie gevorderd zijnde om aan het bagijnenbolwerk enige schanskorven te rechten en te vullen dat weigerde verklarende dat zijn volk onwillig en daartoe niet te brengen was, niettegenstaande hij kolonel hem en zijn volk ten hoogste daartoe vermaande en zijn kolonnels eigen compagnie met de compagnie van Rijswijck genoeg wrochten en zij die zagen arbeiden.

8° Waarom hij deze elk in het bijzonder niet tot hun plicht heeft vermaand en door de krijgsraad daartegen niet heeft doen remedieren?

Zegt zulks om redenen op ‘t 6e reeds verhaald nagelaten te hebben. Doch dat hij hen tot hun plicht genoeg heeft vermaand.

9° Wanneer de vijand eerst in en door de grachten tot in de wal is gekomen en hoe lang hij in de wal voor ‘t parlementeren heeft gelogeed?

Zegt dat de vijand eerst in ‘t bagijnenbolwerk in de wal is gekomen en daarna in ‘t bolwerk van de mussenberg en ten derde in de wal bij de Lievelderpoort waar hij 24 uur in heeft gelogeed voor ‘t parlementeren en dat hij nu de precieze dag en datum van ieder komst in de wal niet zou kunnen zeggen of heeft onthouden.

10° Of de tijd van acht dagen de soldaten zo heeft gematteerd dat zij tegen des vijands approchen niet hebben kunnen arbeiden en wat “ordre” hij daarop heeft gesteld?

Zegt dat de soldaten de tijd van twaalf dagen gestadig doende zijn geweest met waken arbeiden en schieten waarvan vele kwalijk in ordre zijnde als kwalijk onderhouden zijnde hij overmits de korthed van de tijd, de slapheid van de officieren en de matheid en onwilligheid der soldaten de werken binnen niet in defensie heeft kunnen krijgen.

11° Of hij van zijne Excellentie niet ontvangen heeft gehad schrijvens waarbij hem verzekerd werd dat op z’n laatst op de 18° augustus 1606 het ontzet daar zou zijn?

Zegt ja.

12° Waarom hij de kapiteins het voorscreven schrijven niet heeft gecommuniceert en aangemoedigd dat zij als eerlijke soldaten de voorscreven tijd wilden afwachten?

Zegt dat hij de brieven van zijne Excellentie aan de kapiteins alle niet heeft laten lezen omdat hij beducht was dat de vijand het bericht van de precieze dag van het ontzet mocht bekomen en daardoor meer debvoir doen om de stad des te eerder in handen te krijgen en het dessein van zijne Excellentie te beletten, maar dat hij de kapiteins alle tezamen de brief heeft laten zien en hen volkomen verzekerd dat het ontzet voor handen was en dat het hun vastelijk beloofd werd indien men ‘s prinsen woorden mocht geloven. En dat hij ook diverse keren hen heeft vermaand “haren staet” in het schieten en werken daarnaar te maken om de komst van zijne Excellentie te mogen afwachten, en heeft de twee oudste kapiteins als Rijswijck en Gelder de brief laten lezen die ook met hem niet goedgevonden hebben die verder te communiceren.

13° Of hij enige van de kapiteins of officieren in gedachten had dat zij ‘t voorscreven schrijven aan de vijand zouden overdragen en wie deze zijn?

Zegt zulke verdenking niet gehad te hebben maar meende dat indien de kapiteins alle de precieze dag hadden geweten dat voor hun officieren zulks niet verzwegen zouden hebben en dit daardoor verder komen zou.

14° Waarom hij van gelijken geen ordre heeft gesteld dat tegen de bressen van de vijand enige binnenwerken zijn gemaakt geworden om de vijand op te houden en het secours af te wachten of tenminste de bolwerken heeft doen afsnijden?

Zegt hem te refereren tot hetgeen hij op het 10° artikel heeft verklaard en dat de afsnijdingen alle drie begonnen, maar om redenen voren verhaald niet zijn opgemaakt geworden.

15° Op hoeveel plaatsen de vijand bressen heeft gemaakt en met hoe veel stukken hij gestadig daarop heeft geschoten?

Zegt dat de vijand drie bressen en in iedere bres een mijn heeft gehad. Dat de vijand acht batterijen heeft gehad en de stukken dikwijls van d'een in d'andere batterij heeft getransporteerd en zo geschoten. Zulks dat hij 't getal der stukken niet eigenlijk en weet of heeft kunnen remarqueren.

16° Waarom hij zelf de krijgsraad heeft doen vergaderen en geproponereerd de zwakheid van het krijgsvolk, en gevraagd of men in alle drie de plaatsen waar een bres was gemaakt des vijands force zouden kunnen resisteren?

Zegt dat hij uit harde aanmaningen en aanporringen van de magistraat en de burgers, als hij te voren heeft verklaard in zijn eerste confessie, en ook doordien hij wist de zwakheid en de kleine couragie en resolutie van 't krijgsvolk, en vernemende dat de vijand zich prepareerde om drie stormen tegelijk aan te brengen, heeft hij de krijgsraad doen vergaderen, om deze te vermanen dat ze zich zouden resolveren en haar volk encourageren om de storm te verwachten en om hen van de gelegenheid van de bressen te vermanen en dat ze hun debvoir zouden doen en of ze zich daartoe geresolveerd en bastant vonden en begeerde van hen te weten waar hij zich toe verlaten mochte aangezien daar drie verschillende bressen waren, en dat ze daarop eenparig hebben verklaard zich niet bastant te vinden om op de drie bressen de storm te verwachten, en dat Hacquet alvoren aldaar op eintlijk verklaarde hetgeen hij hiervoor op het 7° artikel heeft verhaald, en dat ze zulks resolveerden om appointment te verzoeken.

17° Of hij niet ter contrarie behoorde het krijgsvolk voorgehouden te hebben dat het ontzet voor handen was en dat zij met couragie een storm zouden verwachten, en de plaats ten uiterste defenderen? Zegt hen zulks dagelijks genoeg voorgehouden te hebben maar dat de redenen voren verhaald hetzelfde hebben overwogen.

18° Of de bressen zulks is geweest dat de vijand de stad daardoor zou hebben kunnen overrompelen, en zij met dertienhonderd mannen of daar omtrent niet een storm behoorden te verwachten?

Zegt toenmaals geen dertienhonderd mannen sterk geweest te zijn, en dat hij geen duizend mannen aan de wallen zou hebben kunnen brengen overmits vele zich ziek maakten en verstaken, en dat geen retrenchementen in defensie waren en dat twee bressen zonder het springen van de mijn montabel waren, en de derde ook montabel zou geweest zijn als de mijn had gesprongen.

19° Waarom hij met zijn autoriteit niet voorzien heeft dat het volk in de ordre gehouden worde om zijn commandement te doen en daardoor te verhoeden dat het krijgsvolk zich tegen hem niet stelde en zijn bevelen niet nakwamen?

Zegt hiervan genoeg in voorgaande artikelen verklaard te hebben.

20° Welke zekerheid hij heeft gehad dat de vijand zo ver had gesappeerd en met zijn mijn was geavanceerd dat hij die t'effens en op eenmaal had kunnen laten springen?

Zegt dat hij de sappen genoeg heeft gezien en dat zij aldaar met de vijand handgemeen zijn geweest op twee plaatsen en dat hij de mijn ook genoeg heeft kunnen bespeuren.

21° Of hem iets ontbroken heeft van munitie van oorlog of andere materialen waardoor het subiet overgaan van de plaats mocht gecauseerd zijn?

Zegt dat de munitie d'oorzaak van 't overgeven van de stad niet is geweest, doch dat hij noch wel enige dingen nodig zou hebben gehad als haspels, stormpalen en diergelijke.

22° Of al de kapiteins zonder enige contradictie geconsenteerd hebben dat men de vijand om appointment zou aanzoeken zonder daar tegen te zeggen?

Zegt ja. En dat het zelve zonder contradictie is toegegaan.

23° Wie degene waren die gedurende de vergadering van de krijgsraad om op het appointeren te resolveren hun hoed hebben opgestoken?

Zegt dat het geschied is op het mussenberg bolwerk onder Steven Janssens compagnie in het kwartier van Hacquet, maar dat hij naderhand verstaan heeft dat het geschiedde nadat de trom om te appointeren was geslagen.

Confessie kapitein Steven Jansz (35 jaar).

Gevraagd zijnde op het overgeven van de stad Grol en hetgeen hem dienaangaande ten laste gelegd wordt. Heeft daarop verklaard als volgt: Zegt dat hij binnen Grol met zijn compagnie 55 mannen sterk is gekomen geweest en dat hij daarna nog een sergeant met 15 mannen daar in tot rekrut heeft gekregen. En dat hij in de belegering de Gouverneur een billet heeft overgegeven ten getale van 63 mannen die hij aan de wallen brengen kon. Zegt dat hij op de avondstond tot secours van de kapitein Slooth in de Lievelder poort halve maan is gezonden geweest om die te helpen bewaren en dat hij een Sentinelle perdue had vooruit gesteld in de bres die de vijand een uur voor de avond in de voorscreven halve maan had geschoten en dat de vijand omtrent ten een uur in de nacht is overgekomen om in deze bres te logeren. Hetwelk de schildwacht hem adverterende hij tegen de kapitein Slooth gezegd heeft wij moeten ons in de wapenen begeven. Zegt dat terstond daarna de vijand aangekomen zijnde met geweld hij hen tot een of twee keer toe heeft terug gedreven en zij hem weer daar af geslagen durende tselve wel de tijd van drie kwartier. Zegt dat hij daarna de pieken begon te zien heel dun in de bres worden, en dat de hoek van de punt voor hem inzakte dat ook verscheiden granaten onder den hoop geworpen werden, en dat hij toen de Luitenant van kapitein Slooth genaamd Ruijsch vroeg waar zijn kapitein was, die hem antwoorde dat hij was gegaan naar de laagste hoek van de halve maan om te zien dat de vijand daar niet in zou breken, en dat hij Slooth ook met een piek gekwetst was. Zegt dat het volk ondertussen hem is ontweken en dat hij zo lang in de bres is gebleven als hij kon totdat hij eindelijk gedwongen werd zijn vendel door de pallissaden te steken en de wijk mede te nemen. Zegt dat hij wel verstaan heeft van anderen dat de kolonnel heeft geroepen dat hij hen te hulp kwam met de troep van reserve, maar dat hij zulk geroep zelf niet heeft gehoord. Zegt dat Slooth noch hem noch zij officiers zijns wetens niet heeft iets gezegd van zijn afwijken, maar dat hij niet weet wat hij tegen zijn eigen officieren dienaangaande mag hebben gezegd. Zeggt dat de kolonnel in de krijgsraad brieven van zijne Excellentie heeft ontvangen en dat hij wel tot hem en de andere kapiteins aldaar vergaderd zeide dat er goede tijding was gekomen en dat zij dat hun gasten zouden aanzeggen, dan en heeft niet gehoord dat er van ontzet iets gezegd werd. Zegt dat hij in de laatste vergadering van de krijgsraad waar men heeft geresolveerd van te appointeren niet is geweest, maar dat hij toen op zijn wacht was verordineerd om de bres te bewaren op het mussenberg bolwerk, en dat aldaar de kapiteins Hacquet en Varick bij hem zijn gekomen, vragende of hij goed vond hetgeen door de krijgsraad was geresolveerd en dat hij daar wezende en ziende dat de vijand met drie duizend mannen gereed stond om de storm aan te brengen en merkende dat zij van binnen niet bastant waren om te resisteren, de voorscreven resolutie van te appointeren heeft geaprobeerd en naderhand binnen Zutphen getekend. Zegt dat de kapiteins Gelder en Varick met hun compagnieën aan de ene zijde van de bres aan het mussenberg bolwerk hebben gelegen te weten in de courtine hebbende de vijand zijn bres in de punt en dat hij met zijne compagnie, en Hacquet met de zijne en een troepe van Casembroots compagnie aan de andere zyde van de voorscreven bres in de courtine lagen en de wacht hadden en dat zij de bres alzo wel bezet hadden. Dat hij 's avonds voor het parlementeren niet heeft gehoord dat iemand zou gezegd hebben indien de Gouverneur niet wil parlementeren zo zullen wij zelf de trom doen slaan, noch van enige commotie te aldaar gemaakt iets te weten. Zegt dat terwijl de laatste krijgsraad tot het appointeren was vergaderd dat een ton met pulver in een batterij van de vyand aanging en dat toen enige soldaten zowel van zijn compagnie als van de andere compagnieën op het voorscreven mussenberg bolwerk de wacht hebbende de hoeden op staken, waarom hij een van zijn adelborsten sloeg, dan werd hem toen gezegd en heeft ook naderhand verstaan dat de Gouverneur alreeds zijn dienaar had gezonden ten einde dat men niet zou schieten alzo men zou appointment verzoeken en dat de trom aldaar toe geslagen had. Zegt dat ze geen derthienhonderd mannen sterk en zijn geweest maar dat zij boven negen of tien honderd mannen aan de wallen niet hebben kunnen brengen en daarom ook nit bastant zijn geweest om een storm te verwachten. Zegt dat hij wel enige soldaten heeft horen klagen dat ze in vijf of zes weken geen geld hadden gehad dan dat hij de kapiteins van deze soldaten niet zou weten te noemen.

Confessie kapitein Samuel Casembroot (23 jaar) op 9 oktober 1606.

Zegt dat hij binnen Grol sterk is geweest 58 vechtende mannen behalve zijn zieken en absenten met kenniss van de Gouverneur, en heeft hij de Gouverneur ook een cedulle overgegeven ten getale van 58 toen deze hem die afvorderde. Zegt dat hij onder de troep van Hacquet is geweest met de kapiteins Varick en Steven. Dat de Gouverneur hem en ook de andere tot hun debvoir wel heeft vermaand en dat de Gouverneur in de krijgsraad brieven heeft ontvangen die hij hem en de andere wel heeft vertoond

maar hun die niet laten lezen, dan zeide dat zijne Excellentie hem ontzet toezegde, dat zij hun soldaten moed ende couragie zouden geven dan en zei hem den Gouverneur niet de tijd wanneer het ontzet komen zou. Zegt dat hij in de halve maene op Goetmans weide met enige musketiers van verscheide compagnieën de wacht heeft gehad 's nachts nadat de brug aan het mussenberg bolwerk over gebracht was en dat hij uit voorscreven halve maan zoveel heeft op de brug doen schieten als hem mogelijk is geweest. Zeyt dat hy opde wacht es geweest in de halve mane op Goetmans weyde doen den crychsraet vergadert worde daer het appointement wiert geresolveert. Dat zynen lieutenant bij hem is gecommen op zyn wachte hem vragende off hy hem conformeerde met het gene in den crychsrade soude geresolveert worden, waerop hy zeyde dat het zulcx mochte wesen dat hy hem daer mede soude conformeren ende oick sulcx dat hy des nyet en soude doen, ende dat hy daer naer den trommel heeft hoiren slaen om te appointeren sonder noch te weten watter geresolveert was, doch zeyt naderhant binnen Zutphen de resolutie geteijckent te hebben. Zeijt van geen onwillicheijt van eenyge soldate ofte officieren te weten ende dat hij meijnt dat indyen den vijandt met zyn uuijterste force soude hebben aengecommen op de drye bresschen dat hy soude de selve hebben connen overrompelen ende dat de affsnijding achter de breschen nyet in defensie ende de soldaten seer gefatigueert waren, ende dat den vyandt op drye plaetsen hadde gesappeert ende gemineert.

Confessie Den Lieutenant van de compagnie vand de Heere van Cruijninghen (24 jaar).

Zeijt binnen Grol met de compagnie sterck geweest te zijn in de belegering ontrent 50 mannen behalve de crancken ende absenten ende dry dije int aencomen vande vijant waren gevangen. Dat hy den Gouverneur dye hem de stercte vande compagnie affvorderde een billet heeft gegeven ten getale van ontrent 50.

Zeyt dat hy een vande compagnie van reserve in de stadt es geweest. Datse nae zyn onthout ontrent vyff off zess daghen voor t'overgaen vande Stadt aende affsnijding vande bolwercken hebben begonst te wercken ende nacht ende dach gearbeydet, dan conden dye nijet in defensie brengen. Zeyt dat den Gouverneur, brieven van zijnen Ex^{cie} ontvangende, hem ende de andere wel geseyt heeft dat hun ontset beloofd worde, dan en heeft hy dye spreekt nijet gehoirt vande dach van t'ontset. Dan vermaende hun den Gouverneur dat se heure soldaten souden encouragieren, t'welck hy zeyt aende zyne gedaen te hebben.

Zeyt dat den Gouverneur den crychsraedt heeft doen vergaderen ende dat den Gouverneur aldaer vraechde off zy geresolveert waren de plaetsse te maintaineren ende de stormen te verwachten ende tegens te staen, ende dat de Capiteynen daerop eendrachtelijck hebben verclaert neen ende geresolveert sonder contradictie omme te appointeren. Zeijt nyet gehoirt te hebben dat ijemand aldaer zeyde dat de soldaten nijet vechten wilden.

Confessie Den Capiteyn Varick (28 jaar) op 10 october 1606.

Zeijt dat hij eerst binnen Grol voorde belegering sterck es geweest in alles 96 mannen ende dat sdaechs voor t'beleggh hem 8 ontlopen zijnde ende hem de stercte van zyne compagnie by den Gouverneur affgevordert wordende hy hem de selve ten getale van 81 gezonde vechtende mannen, daerinne nijet begrepen de jonghers ende de crancken, heeft overgegeven. Zeyt dat hem den Gouverneur in t'beleggh voorde tweedemaal affvorderderende de stercte van zijne compagnie hy hem dije aengebrocht heeft ten getale van 58 gezonde vechtende mannen, alsoe hij doen vele crancken ende gequetsten hadde.

Zeyt dat hy opden dach datmen paralamenteerde onder t'commandement van Hacquet de wacht op t'mussenbolwerck heeft gehad mette compagnien van Hacquet, de zyne, Steven Jansens ende Gelders compagnien ende een gedeelte vande compagnie van Casembroot leggende Hacquet hij ende Steven aen d'een zyde van t'bolwerck, ende d'andere aen d'andere zyde ende datter eenyghede adelborsten met pijcquen in de punt van t'bolwerck stonden, ende dat hy wel gehoirt heeft dat den Gouverneur daer comende eenijge woorden hadde met Hacquet ende dat hij hem eenijge musquettiers by de voorscreven pycquen dede stellen. Dan en heeft verder daer van nyet gehoirt. Ende zeyt datter een mine onder t'bolwerck was soe geseijt werde ende dat aldaer de bresche wel met een peerdt montabel was.

Zeyt dat den Gouverneur heur tot haer debvoir wel heeft vermaent, dat hij inden krijchsrade niet en is geweest doen den Gouverneur den brijeff van zyne Excellentie creegh, maer dat den Gouverneur hem dye spreekt wel heeft geseijt dat hy goede tijding van ontset van zyn Excellentie hadde ontfanghen dan

en heeft hy den bryeff nyet gesijen nochte den inhoud vandyen verder verstaen. Zeyt dat den Gouverneur hemluyden inden crychsrade heeft doen roupen ende dat den Gouverneur hemluyden aldaer voohijelt ofte haer bevonden bastant om op de drie plaetssen ende breschen des vijandts stormen te verwachten vermanende nijttemin elcken een zyn eere te betrachten, ende dat daerop eendrachtelyck verclaert es geweest datse haer daer toe nyet bastant en vonden, ende geresolveert sonder contradictie dat men soude appointment versoecken.

Zeyt dat hy inden crychsrade van geen ontset en heeft hoiren verhalen, ende dat hy wel heeft Hacquet hoiren seggen datter een halve mutinatie onder zijn troupen was, ende dat hy voor redenen zeyde dat den quartiermeester van Bartenberch's hadde gehoirt datse souden hebben gesecht wil den Gouverneur nyet appointeren soe willen wy zelffs den trommel doen slaen ende heeft Hacquet hem dye spreekt wel geseijt dat hij sulcx den Gouverneur hadde aengedijent maer en heeft hy dye spreekt hem inden crychsrade nyet hoiren verhalen dat de soldaten nyet wilden vechten. Doch zeyt dat hy heel laet inden crychsrade es gecommen doense al meest vergadert waren. Zeyt te meynen datse geen derthyenhondert mannen ende ongeveerlijck mer duijsent stercke en zyn geweest ende dat oick de breschen zulcx waren dat den vijandt hun soude hebben cunnen forceren, ende zeyt vorder van geen onwillicheijt van soldaten ofte officieren te weten.

Confessie Den Capiteyn Wibrandt Hettens (45 jaar).

Zeyt met zyne compagnie binnen Grol int eerste sterck gecommen te zijn over de 70 mannen daer inne begrepen de jonghens den sergeandt met 2 crancken tot Brevoort ende 4 door de vyandt gevangen hebbende hij noch 11 absenten soe tot Rhijnberck cranck gebleven als op advantaige mette ruyteren van daer uijtgegaen. Zeyt dat den Gouverneur in t'beleg tot twee reijssen toe hem affgevordert heeft de stercte van zyne gesonde vechtende mannen, dye doen waren int eerste naer zijn beste onthout ter nombre van 55, dye hy alsoe aengegeven heeft behalven twee gequetste ende andere crancken, Zeyt dat hy de laetste reysse dye heeft overgegeven ten getale van een off twee en vyftich naer zyn beste onthout. Zeyt dat den Gouverneur hem ende de andere Capiteynen tot meermalen van heur debvoir heeft vermaent. Zeydt dat den Gouverneur inden crijchsrade brieven van Zijne Excellentie heeft ontfangen ende zeyde tot hunluyden datter goede tyding van ontset was. Dan en heeft hij dye spreekt den bryeff nijet hoiren lesen nochte den tyt van het ontset verstaen, hoewel den Gouverneur hem naderhant noch heeft geseyt dat zyne Excellentie hun hadde beloofd te ontsetten. Zeyt dat den Gouverneur de vergadering vande crychsrade heeft beroupen. Dat den Gouverneur aldaer proponeerde off zy heur bastant vonden om de plaetse te defenderen ende vraechde wat vertrouwen zij van sich zelffe hadden ende off sij sich vonden geresolveert om den vyandt op drie plaetssen in den storm te resisteren. Daerop eendrachtelyck es verstaen dat zy daer toe nyet bastant en waren deur dyen de soldaten met het continuelyck waken ende schyeten seer waren getravailleert ende zulcx sonder contradictie geresolveert om te appointeren, in t'welcke hij de laetste stemme heeft gegeven ende naderhant tot Zutphen de resolutie mede onderteeckent. Zeyt dat hem dunct dat hij Hacquet voorde resolutie in de vergadering heeft hoiren seggen dat de soldaten onwillich waren om te vechten. Zeyt dat hy onder t'commandement van Ryswyck zyn wachten heeft versocht. Zeyt dat naer zyn onthout den Gouverneur in den crychsrade van ontset yet heeft verhaelt maer dunct hem dat hy zeyde datter noch eenijge dagen aen resteerden. Dat hy geen kennisse van eenyge onwillicheyt der soldaten ofte officieren en heeft ende dat wel heeft gesyen dat alle drye de bresschen waren montabel, ende te mejnen datse zulcx waren dat den vyandt de Stadt daer deur soude hebben cunnen overrompelen ende datse van binnen nyet bastant en waren om den storm op alle drye de plaetssen te wederstaen, overmits de affsnyding vande bolwercken noch nijet voltrocken ende de soldaten seer gefatigueert waren.

Verklaring van de kapitein La Roche

De 11^e oktober 1606 is gehoord en ondervraagd de kapitein Francois Bejarry, genoemd La Roche Cory, oud 30 jaar.

Op het 1^e artikel: Hoe sterk zijn compagnie binnen Grol tijdens het beleg is geweest, of de Gouverneur hem die sterkte heeft gevraagd en welk aantal hij hem heeft opgegeven?

Zegt dat toen zijn compagnie in Grol aankwam deze uit 170 koppen bestond, uitgezonderd de zieken die in Arnhem waren achtergelaten. Zegt dat tijdens het beleg van de genoemde Stad de Gouverneur hem de sterkte van zijn compagnie heeft gevraagd, die hij hem heeft opgegeven tot een aantal van 140 mannen die de wacht konden betrekken, uitgezonderd de zieken.

2° Of hij niet de wacht heeft gehad op de halve maan voor het mussenbergbolwerk toen die werd verlaten?

Of hij daar niet het bevel voerde en waarom hij zich terug heeft getrokken zonder dat de Gouverneur daartoe bevel had gegeven en hij zijn plicht niet had gedaan door daar wel te strijden en te verdedigen? Zegt dat hij de wacht heeft gehad op de genoemde halve maan toen die werd verlaten en dat de kapitein Milleron het commando over de troep voerde onder wiens bevel hij gedurende het genoemd beleg altijd zijn wacht heeft gedaan. Zegt dat zij niet zonder bevel de genoemde halve maan hebben verlaten en dat in de krijgsraad besloten was, dat zij geen stand hoefden te houden wanneer de vijand in de aanval ging aangezien de weg waarlangs men zich kon terugtrekken open lag en er een bres van ongeveer twaalf passen was. En dat op dezelfde avond toen hij de wacht betrok hij naar kolonel van Dorth is gegaan, waar toen kapitein Rijswijk aanwezig was, en aan genoemde kolonel vroeg of hij hem opdracht gaf de genoemde plaats tegen de aanval van de vijand te houden en dat de kapitein Rijswijk en de kolonel hem daarboven antwoordde dat de heren Staten met mannen te doen hadden. Zegt dat de opdracht van de krijgsraad en van de kolonel was dat men slechts muskettiers op de halve maan zou laten en dat men pieken in de contrescarpe zou leggen opdat de muskettiers op de pieken terug zouden kunnen vallen als de vijand zou aanvallen en dat hij met zijn muskettiers de vijand tweemaal de punt en de grachten van genoemde halve maan heeft doen verlaten en toen de vijand voor de derde keer aanviel en de genoemde halve maan tot twee keer toe binnendrong zij deze toen hebben verlaten en zich volgens de opdracht hebben teruggetrokken.

3° Of de Gouverneur met hem en de andere kapiteins de brieven niet heeft gecommuniceerd, die hij van zijne Excellentie had ontvangen en waarin het ontzet op zijn laatst op de 18° werd beloofd en of ze hem daarboven niet hebben aangemoedigd en tot het doen van zijn plicht hebben vermaand?

Zegt dat hij niet aanwezig is geweest toen de Gouverneur de brieven van zijne Excellentie heeft ontvangen. Dat hij hem wel heeft gezegd dat hij brieven had ontvangen waarin zijne Excellentie het ontzet in het vooruitzicht stelde, maar dat de Gouverneur hem zei dat hij niet wilde dat iedereen van de inhoud van de brief zou weten, maar toonde hem en de andere kapiteins de genoemde brieven zonder dat hij die spreekt de precieze dag van het ontzet heeft geweten en dat de Gouverneur vele malen tot het doen van hun plicht heeft vermaand en dat zij als goede soldaten stand zouden houden.

4° Waarom en door welke order de krijgsraad is bijeengeroepen, welke voorstellen er zijn gedaan en welk voorstel van het ontzet men er heeft gedaan en of de beslissing om met de vijand te gaan onderhandelen zonder enige tegenspraak is genomen.

Zegt dat de Gouverneur de krijgsraad bijeen heeft geroepen en er heeft voorgesteld of men de buitenwerken op een bepaald moment zou moeten verlaten en zich in de stad terugtrekken, aangezien de vijand op drie plaatsen aan de wallen de aanval inzette en dat daar boven iedereen zijn advies gaf, de een zeggende dat men die halve maan zou moeten houden en de ander een ander advies gevende. Zegt dat hij het Nederlands niet heeft verstaan en vooral niet alle voorstellen die er zijn gedaan weet te zeggen. Zegt dat men bij de raad kwam zeggen, dat er een van de vijand tot juist onder de borstwering van de wal naar boven was gekomen en naar boven was gestuurd om het bolwerk van binnen te bekijken, en dat de Gouverneur en het merendeel van de kapiteins aan hem en aan Milleron vroegen of zij een voor een voor hun soldaten wilden antwoorden of ze stand wilden houden en vechten en dat daar boven hij en Milleron hebben geantwoord dat als zij de mogelijkheid hadden enige aanvallen van de vijand te weerstaan dat zij daar dan heel tevreden mee zouden zijn en dat zij hun plicht zouden doen om de soldaten te laten strijden. Zegt dat hij niet weet wat tussen de andere kapiteins in het Nederlands is gezegd en dat men hen zei dat de retrenchementen achter de bolwerken en de bressen niet voltooid waren en zij van onderen niet waren zoals zou moeten en dat toen hen gevraagd werd of zij drie aanvallen tegelijk zouden kunnen weerstaan hij die spreekt daar boven heeft gezegd dat dat heel moeilijk zou zijn. Zegt dat kapitein Hacquet in de genoemde raad ook zei dat de soldaten van zijn troep gezegd zouden hebben dat ze de trommel zouden slaan om zich over te geven als men niet met de vijand wilde onderhandelen. Zegt dat hij op geen enkel punt advies heeft uitgebracht, maar dat daar boven iedereen is vertrokken om naar zijn kwartier te gaan en dat de tamboer de trommel sloeg om te onderhandelen. Zegt dat hij geen enkele besluit of capitulatie heeft getekend.

5° Of er niet iemand geweest is die in de genoemde raad gezegd heeft dat men er geen staat op kon maken dat de soldaten van zijn troep zouden vechten en welke kapiteins, officieren of soldaten de bevelen van de Gouverneur kunnen hebben genegeerd of geweigerd en welke soldaten zich kunnen hebben verstoep om niet aan de wallen te hoeven komen?

Zegt dat Hacquet wel met hem die spreekt daarover gesproken heeft, zonder dat hij weet wat hij in de raad gezegd kan hebben, omdat hij de taal niet verstond en dat hij niet weet dat enig soldaat zich heeft verstoppt en dat de Gouverneur hem tenslotte heeft gezegd, dat de inwoners zouden hebben gezegd dat de Fransen zich zouden hebben verstoppt, maar dat hij die spreekt denkt dat er niet een van zijn compagnie is geweest die zich heeft verstoppt behalve dan de gewonden en de zieken en dat hij zijn soldaten altijd bij hem heeft gehad, vijf uur continu op wacht geweest zijnde zonder de stad in te gaan. 6^e Welke bressen en mijnen er zijn geweest en of zij zodanig zijn geweest dat de vijand daardoor de plaats met geweld zou hebben kunnen innemen en of zij met het aantal van ongeveer 1300 mannen niet een aanval hadden moeten afwachten?

Zegt dat de vijand drie bressen had en dat hij de voet van de ravelijnen en de bolwerken had bereikt en dat hij ze in twee of drie uren had kunnen slechten als hij dat had gewild omdat hij daar ook een mijn had die hij kon laten springen en dat naar zijn mening hij de plaats had kunnen forceren en dat zonder de grote vermoeidheid van de soldaten men een aanval zou kunnen hebben weerstaan maar wel heel moeilijk vanwege de drie plaatsen.

Confessie Den Capiteyn Borris (24 jaar).

Zeyt dat hy binnen Grol comende sterck es geweest 58 soldaten behalven de officieren.

Zeyt dat den Gouverneur hem de lijste in t'belegh nijet heeft affgevordert. Dan dat hy wel weet dat zijnen staet in t'marcheren ende optrecken op de wachten is gemaect geworden ende dat hij in t'belegh 58 soldaten als voren sterck es geweest.

Zeyt dat den Gouverneur hem ende d'andere Capiteynen tot heur debvoir wel heeft vermaendt. Zeyt dat den Gouverneur in den crychsrade brijeven van zijne Excellentie heeft ontfanghen ende dat hij dye by zijn selves las ende tot hemluyden zeyde zijne Excellentie schryft ene goede tyding van ontsiet dan yder man en mach den bryeff nyet weten, ende dat hy zulcx vande tydt van het ontsiet nyet en heeft geweten.

Zeyt dat hy de wacht hadde in de nyeuwe halve mane over de poepel snachts doen Slooth de Levelder halve mane verlijet. Dat het wel twee uijren in den morgenstont ende al bycans lichten dach was ende dat Slooth de Levelder halve mane al verlaten hadde eer hy van zyn wachte inde Stadt ginck, ende dat hy sijende datmen uuyt de plaetsse daer hy de wacht hadde nyet en conde inde Stadt comen sonder een blinde te hebben hy tot tweemalen toe aen den Gouverneur sondt omme eenen timmerman te crygen sendende daeromme zijnen vendrich ende daermede eenen adelborst.

Zeyt dat hy zijende dat daer van nijet en quam hy begonde te dencken dat den Gouverneur daerop nijet vele en achtete ofte dat de gene dye hy aen hem gesonden hadde haer bootschap nyet te degen en hadden gedaen. Dat hy daerom zelfs inde Stadt ginck, ende soe den Gouverneur hem reprehendeerde zeyde hy tot tweemalen als voren gesonden te hebben, ende zeyt dat hy gheen halff uijre daer naer in de Stadt en is gebleven maer alleen een weijnich is blyven couteren met den major dye d'ordre hadde ontfangen omme hem den timmerman te doen hebben.

Zeijt dat den Gouverneur den crijchsrade heeft doen vergaderen ende aldaer geproponereet off zy de drye breschen ijder met drye hondert mannen soudent cunnen defenderen. Daerop den meestendeel vande Capiteynen zeyde neen ende sommighe jae indyden de soldaten wilden vechten, ende dat den Gouverneur hemluyden doen vraechde off zij voor hare soldaten wilden responderen ende hy antwoorde neen, dat hy voor sich zelfs alleen wel conde responderen ende de reste Godt bevelen. Zeyt dat hy den Capiteijn Hacquet heeft hoiren seggen dattet volck onwillich was te vechten. Dan en heeft nyet verstaen wat soldaten hij meijnde. Zeyt van geen onwillicheyt van officieren ofte soldaten te weten. Dat den Gouverneur hem vraechde off zy met hem wilden leven ende sterven ende dat zy zeyden jae maer nyet bastant te zyn om de voorscreven drie assaulten tsevens te verwachten, ende dat alsoe eijntlijck resolutie van te appointeren is genomen.

Zeyt dat twee breschen heel groot waren ende dat de andere oick soe was datse in vijff off zess uijeren totten storm bequaem conde sijn ende dat hij daerom meynt dat den vyandt de plaetsse soude hebben cunnen forceren, ende zyluyden den storm nyet wederstaen.

Confessie Den Capiteijn Win (32 jaar).

Zegt dat hij ontrent tusschen de 50 en 55 mannen sterck binnen Grol es gecommen behalven de officieren hebbende hij vele crancken tot Rhijnberck gelaten ende zess mannen van daer op convoy

gegaen, ende dat hij in t'beleg den Gouverneur hem de stercte van zyne gesonde vechtende mannen affeysschende hij hem dije ten getale van tusschen de 50 en 55 heeft overgegeven.

Zeijt dat hy inden crijchsrade was doen den Gouverneur brieven van zijne Excellentie ontfinck dye hemluyden zeijde dat hy goede tyding van zyn Excellentie creech, ende dat het geen oirbaer was dat, yder man den brijeff soude weten, sonder dat hy dye spreect van ontsetten heeft verstaen ofte dat hy oyt den tydt van het ontset heeft geweten.

Zeyt dat hy den Gouverneur wel vermaningen in den crijchsrade heeft hoiren doen van heur debvoir. Dan zeyt des nyet alles verstaen te hebben als de duytsche tale nyet connende.

Zeyt dat hy inden laetsten crychsrade nyet en is geweest doen van appointeren werde geresolveert, dat hy op zyn wacht moste blijven. Ende dat den Capiteyn Slooth hem dye gheen duytsch en verstaet, deur den Capiteyn Borris affvraechde wat zyn advijs was offmen opde drye plaetssen zoude cunnen den storm verwachten ende off se daer toe bastandt waren. Ende dat hij daer op zeyde datmen den storm zoude connen verwachten indyen de soldaten vechten wilden, ende dat den selven morghen te voren hij dije spreect gaende lanx de bolwercken den Capiteyn Steven Jansz ontmoetet hadde, den welcken hy vraechde watter omme ginck, ende dat de selve Steven Jansz spreekende Engelsch hem seijde datter geseyt worde dat eenyghen soldaten onwillich tot vechten waren, dat hij doen tot Slooth tselve verhaelde ende zeyde hem te conformeren mettet advys der anderen Capiteynen.

Zegt van geen onwilligheid van de officieren of de soldaten te weten, en zegt de resolutie van t'appointement naderhand te Zutphen getekend te hebben. Zegt dat hij in het parlementeren wel met enige Engelse Kapiteinen die hij in Ierland gekend had heeft gesproken in presentie van 3 of 4 adelborsten van Borris Compagnie en de broer van Capiteyn Hacquet en met enige andere soldaten wel ten getale van 30, en dat tussen hunluiden nog een gracht was, en dat de Gouverneur hem des eens verbiedende hy daarna niet meer met iemand van de vijand heeft sprake gehouden.

Confessie Marten van Dockum (53 jaar), lieutenant vande Compagnie vanden Grave Herman Otto van Stierum, op 13 october 1606.

Zeyt inden begin vande belegering tot Grol met zyne compagnie daer innen sterck geweest te zyn 150 mannen metten officieren dye den Gouverneur hem d'eerstemael affvorderende hy de selve alsoe hem heeft overgegeven. Zeijt dat hy eenijghe dagen daernaer ontrent 25 soe gequetste als doode heeft gehadt ende den Gouverneur hem doen voor de tweedemael de stercte vande compagnie affvorderende heeft hij hem dye ten getale van ontrent hondert ende vijff ende twintich overgegeven.

Zeyt dat den Gouverneur hem ende den anderen Capiteynen wel heeft vermaent van hun debvoir. Zeijt dat den Gouverneur hem heeft wel laten sijen eenen brijeff van zyne Excellentie bij hem ontfangen dan en heeft dye nyet gelesen nochte hoiren lesen, maer dat den Gouverneur zeyde dat zyne Excellentie hemluyden als een Prince met eeren belooffde haestelyck ende corts te ontsetten. Zeyt dat den laetsten crijchsrade deur ordre vande Gouverneur es vergadert ende dat hy aldaer hemluyden vraechde off zy gesint waren met hem ten uuytersten toe te vechten seggende dat hy hunluyden soude voorgaen, ende dat zyluyden daerop te samen zeyde te willen doen als hij doen soude, ende dat ondertusschen inden crychsrade tyding quam dat eenijghe vande vyandt all opde wal waren gesyen geweest, ende den Gouverneur hemluyden vragende off zy bastant waren op drye plaetssen tsevens den storm te verwachten. Dat daerop eendrachtelyck by den Capiteynen worde verclaert daer toe niet bastant te zyn ende zulx geresolveert sonder contradictie om te appointeren. Zeyt dat den Gouverneur inden crychsrade zeyde datter ontset voor handen was indien men den tydt conde verwachten, ende dat den Gouverneur met hemluyden in t'leste resolveerde indyen zy naer haer sin geen appointement vande vijandt en conden crygen datse dan totten lesten man toe souden vechten.

Zeyt van geen onwillicheijt van officieren ofte soldaten yet gehoirt te hebben, ende dat de breschen zulx waren ende de soldaten deur het geduyrich waken ende schijeten soe waren gematteert dat zyns bedunckens den storm nyet en conde op drye plaetssen tsevens verwacht worden. Verclaert dat de sappen ende breschen zulx waren datse op drye plaetssen waren montabel ende dat al een mine gereedt was dye hy gesyen heeft onder 't mussenbolwerc. Zeyt onder 't commandement vande Capiteyn Slooth zyne wachten verzorcht te hebben.

Aldus gedaen en gehoirt binnen de Stadt Deventer bijden Heeren voornoemt ten daghen, maendt ende jare alsvoren.